

Művészet és Gondolat

KALLIGRAM

■ 2022 ■ MÁJUS ■

XXXI. ÉVFOLYAM, 2022. MÁJUS

TARTALOM

■	3	GÉCZI JÁNOS	
		Judith, avagy a baltás gyilkos felesége	(regényrészlet)
■	12–13	NÉMETH ZOLTÁN	
		Fáraók (II. Ka, II. Montuhotep, Szanaht)	(versek)
■	14	NAGY GERZSON	
		Ablak az Ontario-tóra	(regényrészlet)
■	21	G. ISTVÁN LÁSZLÓ	
		Hús	
		Hasonlat helyén	(versek)
■	22	KÖTTER TAMÁS	
		Mesék, legendák, mítoszok	(regényrészlet)
■	27–29	BOZSIK PÉTER	
	27	Übű papa ebédje	
	29	Übű papa vacsorája	(versek)
■	30	HACSEK ZSÓFIA	
		Lady Godiva a Friargate-en	(novella)
■	36–38	SZÁSZI ZOLTÁN	
	36	Világvége	
	37	Változatok	(versek; részletek)
■	39	SZILÁGYI ZSÓFIA EMMA	
		Tízezer és még egy nap	(novella)
■	43–44	GYUKICS GÁBOR	
	43	forgóajtó a pokolba	
	43	a csikos kéregjáró jóslata	
	44	ne keressetek, centiért mentem	(versek)
■	45	ANDREJ TOMAŽIN	
		Noli me tangere	(elbeszélés Bakonyi Gergely fordításában)
■	53–54	NÉMETH GÁBOR DÁVID	
	53	Gasztrofogoly	
	53	Kastélykert	
	54	Felejtéstenger	(versek)
■	55	SZEIFERT NATÁLIA	
		Örökpanoráma	(regényrészlet)
■	62	ROY CHICKY ARAD	
		A bagoly	(vers a szerző és Nagy Kinga közös fordításában)

■	65–67	HERBERT FRUZZSINA	■
	65	Párás és meleg	
	67	Élet fordítva	(kisprózák)
■	68	PAPP ATTILA	■
		szalagcím	
		elhatárolódás	(versek)
■	69	TURI MÁRTON	■
		Bajszos ördög	(elbeszélés)
■	77–79	VÖRÖS GERGELY	■
	77	A szülői ház	
	78	Bányató	
	79	Anyám naplója	(versek)
■	80–83	TUNYOGI LÁSZLÓ	■
	80	Mihaszna csimbók	
	81	Őshonos	
	82	Rezervátum	(kisprózák)
■	84–85	DEBRECZENY GYÖRGY	■
	84	diplomáciai tátogatás	
	84	hasznos tanácsok	
	85	hajnali macska	(versek)
■	86–89	VIOLA BEÁTA	■
	86	Ki eteti most a kisgolyákat	
	88	Banángyerekek	(novellák)
■	90	KÜRTI LÁSZLÓ	■
		Wellness	(kispróza)
■	92	LOMBOS ANTAL	■
		Jánosy István és India	(tanulmány)
■	95	CSEHY ZOLTÁN	■
		A mellérendelődések ijesztő geometriája	
		(Mezei Gábor: száraztenger)	(kritika)

KALLIGRAM
Művészet és Gondolat

FŐSZERKESZTŐ: Mészáros Sándor
ms.kalligram@gmail.com

SZERKESZTŐK:
Ágoston Attila (koordinátor)
oz.kalligram@gmail.com
Szász Pál
palika.100@gmail.com

Szilágyi Zsófia
szilagyi73@gmail.com
Tóth-Czifra Júlia
toth.czifra.julia@gmail.com

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Hrapka Tibor
TÖRDELŐ: Róth Andrea

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:
Grendel Lajos †

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:
Földényi F. László,
Keserű József,
Márton László,
Németh Zoltán,
Hizsnay Zoltán,
Rédey Zoltán

Szerkesztőség:
KALLIGRAM, spol. s r. o.
Staromestská 6/D
P. O. Box: 223
SK-810 00 Bratislava 1
Tel.: 00421/ 2 54415028

FELELŐS KIADÓ: Mészáros Sándor

Szlovákiai megrendelések:

oz.kalligram@gmail.com, valamint
a Szlovák Posta alábbi címén: Slovenská
pošta, a. s.; Stredisko predplatného tlačé;
Uzbecká 4; P. O. Box 164; 820 14 Bratislava
214; e-mail: predplatne@slpost.sk

Magyarországi elérhetőség:
ms.kalligram@gmail.com

Támogatóink:

Kisebbségi Kulturális Alap
(Realizované s finančnou podporou
Fondu na podporu kultúry národnostných
menšín)

Nemzeti Kulturális Alap

**KULT
MINOR**

Kiadja a Kalligram Polgári Társulás / OZ
Kalligram, Hlavná / Fő utca 37/19,
SK-929 01 Dunajská Streda / Duna-
szerdahely [IČO:42291810] és a
Pesti Kalligram Kft., 1094 Budapest,
Tűzoltó u. 8. sz. fél em. 2. Adószám:
12241273-2-43

Nyomja: Expresprint s.r.o., Partizánske
Példányszám/Náklad: 700 db/ks
Ára / Cena: 700 Ft / 2,5 EUR.

Magyarországon terjeszti
a Relay Hírlapkereskedelmi Rt.
és a regionális részvénytársaságok.
EV 358/08 ISSN 1335-1826

Havilap, megjelenik az adott hónap
10. napjait.

www.kalligramoz.eu

Judith,

avagy a baltás gyilkos felesége

1. A Nagyváradi téren reggelenként észveszejtő a forgalom. Judith sosem gondolkodik azon, hogy a fél kilenc a reggelhez vagy délelőttől tartozik-e. Most éppen azon töpreng, hogy a metróból a felszínre érkezve, hol és milyen járműre szálljon, hogy a Keleti pályaudvar irányába haladhasson. Néhány megállónyit megy, aztán buszra kapaszkodik, hogy azzal jusson el a Gyűjtőfőgázba. A Kőbányai, a Kőrösi Csoma Sándor és a Maglódi út kacsaringóin jut el a Kozma utcáig. Miért arra megy, maga sem tudja. A repülőtérré vivő, közelebbi úttól irtózik. Számos egyéb megközelítési lehetőség is adódik, nem csak az, amelyet választ, mégis a legkörülményesebbet választja.

Reggel fél kilenc. A tér kipufogógázba burkolódik. Az árnyékok kékebbek a szokásosnál. Nincs szél, hogy kisodorja az útkeresztelkedésből és a hozzá csatlakozó tágas terekről a benzint és gázolaj égéstermékét. A levegő sem meleg ahhoz, hogy magával vigye a bűzt a magasba és elvegyítse a város szmogburkával. Cigarettázó férfiak között várakozik. A lámpa nem akar zöldre váltani. A következő zebránál, a gyerekkorház előtt dönt arról, mivel utazik tovább. Ha villamost lát, azzal, ha semmit, akkor a buszmegállóban várakozik. Tetszetős, harmadik generációs Ford Focus kanyarodik elé, hátsó kerekével súrolja a járdaszívet peremét. A férfiak röhögnek, pfujolnak és káromkodnak, Judith felszisszen és hátrál. Meglőki a mögötte álló, bekötött homlokú fiút, zavartan kér bocsánatot, szabadkozik az őrült vezető miatt.

A Ford vezetője átzúg a piroson, s fürgén elkerüli a Ferihegy felől érkező taxit. A taxis felnéz az égre, mindkét kezével a fejéhez kap. A mozdulatát nem látja a fordos – az Judith privilégiuma –, bőgöti a motort, messze jár. A taxisofőr fékez, gyorsan sebességet vált, behúzza a kereszteződésbe, igyekszik, de a kocsi előtt összetorlódott és beáll a sor. Beragad a forgalom. Méterről méterre kúszik előre, ahogy felszabadul az úttest, az oldalról érkezők kikerülnek, s valóban, araszolnak. Judith figyel, hogy miként ügyeskedni magát előre a taxi, imponálóan találja a vezetője elszántságát. Kanadai favágók kedvelte kockás inget visel, piros-kék mintás. Megállapítja, a taxiban egész nap be van kapcsolva a légkondicionáló, ha ilyen melegben vastag felsőruha szükséges. A sofőr Judithra emeli a tekintetét. Azonban nem Judithot látja, hanem a hatvan év körüli, visszafogott eleganciájú városi asszonyt, olyan táskával a kezében, amilyen a középvezetők járnak munkába. Judith várja, hogy oda-biccent senek neki – Budapest az a világváros, amelyben ha összeakad a járólélek tekintete,

Judith,

az emberek többnyire tétova gesztussal jelzik egymásnak, hogy regisztrálták a másik létét. A sofőr gázt ad, előbbre gurul az autó, Judith látóterébe fiatal férfi kerül. A hátsó ülésen feszít. Jóképű, fekete hajú, fekete szemű, kreol bőrű. Az olasz férfiak ilyesformák, ha nem is ily magasak. A sapkája felirata szerint ez a huszonvalahány éves tag bakui. Baku – virít aze-riül négy égővörös betű a simléder fölött. A sapka zöld. Az ilyen színösszeállítást a nyolcvanas évek orosz katonatisztjei kedvelik, ha alkalomadtán civilben járnak. A zöld színűek rendszerint fegyveres testület tagjai. Judith előkapja a mobilját, rákeres a reptér honlapjára, az azeri gép másfél órával korábban érkezett, annak utasa a fiatalember. Aki térképét tanulmányoz. Judith mosolyog. Az azeriek mindig térképen követik a taxi útját, nem is a kilométercsalók miatt, hanem mert a helyzet urai akarnak maradni. Jó, ha lehet tájékozódni.

Lakásán pontban fél kilenckor ébred Marymari, és megkezd a tornáját. Az ágyban. Bemozgatja az izületeit, a lábával és a kezével indít, majd a fenekét veszi munkába, ahol meglottyadtak az izmok, s folytatja, hogy a csípőjét és a nyakát is formába hozza. Felül. Az ágy szélén végzi begyakorlott mozdulatait, addig fog ez tartani, amíg meg nem szólal a vekker. Az tizenöt perc múlva lesz. Van idő. Látja, a város fényben ragyog, és azt is, hogy hálószo-
bája ablakai koszosak. A hatalmas üveglapokat beborító mocskot – nem egyéb az pornál, pókhálónál és elnyomott rovarok maradványánál – nem fedi el az ablak függönye.

Öregotthoni lakásában a tízóraijára várakozik fél kilenckor Törp papa. A tízórait tízkor fogja elfogyasztani – többnyire alma, banán, jobb napokon szezonális gyümölcs –, de ebben az időpontban helyezi a főzőfűlke pultján a tányérra a takarítóasszony. Praktikus viselkedés – állapítja meg Törp papa. Szükségét érzi a beszédnek, még ha magában beszél is. A szoba és a fürdőszoba kipucolását, a takarítás végét a fényes héjú, élénk színű gyümölcs jelzi. A Napsugár és Életöröm Idősek Otthonában gondoskodnak arról, hogy az alma mosolyogjon, a barack csengjen, és a szőlő szóljon. Törp papa átgondolja azon ismerőseinek a mai napját, akikkel kapcsolatot tart. Judith valahol a Népliget környékén jár, s a Gyűjtőben várakozik rá Alexandra, aki a drogkereskedés miatt bezárt narkósok lelki státuszát felügyeli. Marymari ügyefogyottan mozgatja a tagjait, amit jókaként említ, ha a pácienseinek példát mutat, miközben meg akarja győzni őket a testkontroll fontosságáról. Lizetta New Yorkban még alszik, a buliból hazaérkező kölykök is. Pégyé nem jut az eszébe, pedig ő is ott álldogál valahol, csak éppen homályba rejtetten, alak és név nélkül. Pégyé az emberek életében váratlan helyzetekben és kiszámíthatatlan módon jelentkezik, de ehhez az kell, hogy ne a lánybogarak kutatásával foglalkozzon, hanem Magyarországon tartózkodjon, azaz ne legyen megbízatása.

Törp papa ismeretlenekre is gondol, akkurátusan sorba veszi a tevékenykedésüket, s zarvarba is jön, mert többen vannak: kis Ajazra, akit nem képes megnevezni, mert nem tudja a nevét, de nem kétséges a létezése; egy nőre, aki az utóbbi időben Pest külvárosában a csinosan rendbe hozott hajdani tisztviselői házban téblábol, kertet gondoz és kiváló ételeket kotyvaszt magának. Judith saját bajuktól fuldokló pácienseire, akikről olykor hall, vagy egyszer majd hallani fog. Elképzel egy különös fejű alakot, s ennek az alaknak ugyancsak különös szülőanyját. De ez a két, megnevezetlenségével homályban maradó figura, mint ha csak megunt volna a névtelenséget, szertefoszlik, vagy netán kirepül Törp papa fejből, mint elreppen az a két veréb is, amelyik a Törp papa szobájához tartozó ablak párkányára telepedett, hogy felszedje a részükre kirakott ételmaradékot.

Továbbá a rég elhaltakra emlékezik az öregember: Hannára, akire kerti oszlop zuhant Pesthidegkúton, Eszére, akiből azért vált híres költő, mert elitta Ady nyomán az életét, s amikor erre ráébredt, meggyilkolta önmagát. Hanna egy majolikaedényben porlad, Esze pedig egy vidéki temető nem vallásosoknak fenntartott, félreeső parcellájában.

Judith nem tartja fogva tekintetével tovább sem a taxit, sem a sofőrt, sem annak az utasát. S nem engedi magának, hogy kiszilabizálja az érzését: a térképébe temetkező bakui ifjú, aki képtelen átengedni magát a város bámulásának, akár a gyermeke lehetne. Judithnak, mint mindennap, feladata van: ma előadást tart a börtönben, s ennek fejében nem nyitja ki a jósdát. Nem lesz sem tenyérfogdosás, sem üveggömbbe révedés, sem gyömbérillatú füstölő, és a kicsi helyiségbe, mert nem húzza el a függönyt, nem szűrődik be a délutáni tüntetés moraja. Ma városlátása van, a lakásától a Nagyvárad tégig (a föld alatt, de az is hozzátartozik e városhoz), onnantól kezdve pedig hosszú utcákon át a felszínen; színház,

kórház, liget, temető, ipartelep, kínai piac, börtön, ami jön egymás után, amit a villamosból vagy az autóbusból a tömegből látni lehet.

Ha ráérősen járkal a városban, a feliratozott helyeket figyeli. A nyolcadik kerületet azért szereti, mert ott sok a néznivaló. Ott van idő nézni. Akadnak házfalak, amelyeket nemcsak a második világháború vagy 1956-os golyónyomok alakítottak át, hanem a korábbi megmaradt falragaszok, hirdetések, vakolatba vésett mondatok és újkori, szétfröcskölődött festékekkel felmázolt jelszavak, túl a cégek maradványain, óvóhely irányába mutató zománcos bádoglepkek, persze mindez felülfestve, foltosan szétporladva, szélből és járókelőktől megtépve, esőtől és vihartól koptatottan. Mindezt szépnek nem, de otthonosnak érzi. A szétmálló képek és szitássá esett szövegek egymásra ragadó, összetapasztott rétegei tartják össze a roskatag épületeket és az üzleteket. A romhalmaz, amely másnak mutatkozik. A hepehupás, szétszakadt járdákon burkolatot alkotnak a tűzszerezsek, a csendőrség, a rendőrség és a gyermekek mázelmányai. Köztük és rajtuk araszolnak az itt élők. Tapossák, talpukkal silabizálják a múltat. Egészen eltérő mondatokat vagy szavakat olvasnak ki, mint amelyek eredetileg ott találhatók. Hol van a szép zsidó lány az emeletről, akivel a parkban esténként dugni lehetett? Merre porlad a fűszeres, akinél szentjánoskenyeret vásárolhat az ünnepi kalácshoz? Merre kóricál a tollas, aki meghirdette, hogy pénteken dunyhát, paplant ad a kacsáért? Hová helyezték a drosztot, ahol várakoztak a taxisok, amíg éjszakai utasaik után ácsingóznak? Judith vizslatja az óriásplakátokat. A hirdetőoszlopokat két évtizede levágták és a vázukat ócskavasként értékesítették – azok eltűnését sajnálja.

Gyömbéres cukorkát szopogat, hogy illatos legyen a lehelete, s bele-belekortyol a magával hozott palack ásványvízbe. A háta mögött két lány beszélget: hajnalban a józsefvárosi Kálvária téren, a buszmegállónál egy őzet ütöttek el. Egy autós. Az állat a baleset következtében elpusztult. Senki nem tudja, honnan kerülhetett a belvárosba az őz, talán a közeli temetőben született és élt, s onnan tévedt a főútra. S hogy az eltaposott jószágot, mely még rúgkapált, máris bevonszolták a kapualjba, s elkezdtek nyúzni és kibelezni. Aztán a két lány a tápláléklánc szemeit követve megállapítja, hogy a holtak testéből fű sarjad, a füvet megeszi az őz, az őzet meg a nyolcadik kerületiek. Judith konstatálja, hogy eredményes volt a csajok iskolai biológiaoktatása.

A magyarországi fél kilenckor Szegeden is fél kilenc van, New Yorkban hajnali fél négy, Bakuban fél tizenkettő, Tirat-Carmelben pedig, ahol a leggyakoribb vezetéknev a Cohen, fél nyolc. Persze Új-Zélandon is fél kilenc van, csak éppen este.

2. Aki kívülről megnézi a Budapesti Gyűjtőfogház épületcsoportját, monarchiabeli épületnek találja. A magas falak miatt – bármelyik oldalról tekintve – nem látszik belőle sok, se közléről, se a környező utcákról. Légi felvételt nem készítenek róla, ha bárki is akadna, aki fényképről szeretné tanulmányozni. Aki ide érkezik, az nem az épület szemügyre vétele miatt jön, hanem beszélőre. Néhány mondatot váltson a fogvatartottal, rápillantson az arcára, vagy csak üljön vele szemben és szótlanul keseregen. Judith tudja, hogy az intézet folyamatosan (a korszakok börtönelképzeléseit követve) átalakul, hol ez épül hozzá, hol az – mostanság a biztonsági rendszerét korszerűsítik. Mindazok, akik Budapestet, Bécset, Pozsonyt, Prágát, Zágrábot vagy Fiumét historice ismerik, tudják, hogy a Budapesti Fegyház és Börtön nevet viselő intézmény, minden módosítás, festés-mázolás vagy cserepezés ellenére, őrzi az ezernyolcszázad évek utolsó évtizedének építészeti stíljét, amelyet a rákövetkező évszázad sem tud eltüntetni. Amúgy Egerben, Sopronban vagy Szegeden is találunk e fogházhoz hasonlatos épületeket, nem érdemes az Osztrák–Magyar Monarchia börtönépítkezésének tanulmányozásáért külföldi zarándokútra indulni. Ebben az országban, Magyarországról van szó, a múlt, bárhová megy az ember, mindenhol jelen van.

Az építmény, amely természetszerűleg nehezen kiismerhető belülről, sikeresen elbonyolított labirintus.

Az életfogytiglanosokat befogadó balassagyarmati büntetés-végrehajtási intézmény is az, habár kisebb. A pestiben a kezdeti elképzelés szerint nyolcszáz embert helyeztek volna el, de ma több ezerre nyílik lehetőség. Gyarmatra néhány száz főt dutyiznak. A fővárosi-

hoz képest a szlovák határ menti intézményben azonban magasabb az egy főre eső börtön-év. A balassagyarmati műemlék építményben (ez a legrégebben épült működő magyar börtön) nem oly régen megfordult Judith. Az ottani sikeres szereplésének köszönhető, hogy a Gyűjtőfogházba bejut.

Célszerűen kialakított építménynek találja, masszív, évszázadok szolgálatára készült, szerepét betöltő, mentes bármiféle hivalkodástól, ámde monstruózus, megjeleníti a hatalmat, amelyet a dolgozók híven szolgálnak. S amelyet a benne fogva tartottak oly következetesen és oly számosan figyelmen kívül hagynak – ki lehet tenni a kapura a telt ház feliratot. Ebben az esetben indokolt a múlt idő használata – aki ide bekerül, annak befejezett a története. Az a története bizonyosan, amely a kívülágban zajlik.

Judithnak, ellentétben a fogház alkalmazottjaival és lakóival, az épület nem mindennapi tartózkodási helye. Hónapokba telik, amíg engedélyezik a látogatását, habár azt nem ő kezdeményezi. Miként a balassagyarmati börtönben, egy fogvatartottcsoport számára tart előadást. Balassagyarmaton megnézheti a személyzetnek helyet adó négyszögletes épület-tömb befogta udvar közepére épített, gyűrű alakban felhúzott, a rabok celláit tartalmazó, legalább hat emelet magas fogházat és a fogház centrumában álló kápolnát. Eltöpreng az építmény szimbolikáján: az oltárt befogadó kápolnát rabokkal zsúfolt helyiségek övezik, azon túl a rabokat felügyelők tevékenykednek, a falakon túl pedig a szabadok végtelen világa terül el. Nemrég újult meg a kápolna, s nemcsak liturgikus eseményeknek ad helyet, hanem a börtön kulturális programjainak is.

A börtönpszichológusok, előkészítendő a visszatérést a szabadnak mondott kinti, mindennapi világba, kizárólagosan az arra érettek számára drámajátékcsoportokat működtetnek. A szocializációs tréningek sikeressége érdekében időnként lehetőség nyílik arra, hogy világi emberek tartsanak előadást. Judith ilyen alkalomra kap meghívást. Ide kizárólag lebilincselő témát hozó, extrém embereket szabad hívni, akik tűrik a speciális helyzetet, nem ijednek meg a kinti életben ismeretlen szituációktól, és nem omlanak össze, ha a hallgatóság kifütyüli őket, még csak nem is azért, mert nem köti le a figyelmet a mondandó. Hanem mert például ha nő, akkor azok, akik egy évtized börtönlét alatt is megmaradtak nőkedvelőnek, kicsinek találják a mellét. Mert azok, akik időközben bebuzultak, úgy ítélik, hogy a férfi előadó farka szabálytalanul helyezkedik el a gatyájában.

Judith beléptetése simán folyik. Bemutatja a személyi igazolványát, megnevezi a vendéglátóját. Összevetik a dokumentumát az előzetesen leadott személyes adatokkal, felhívják a fogadó börtönpszichológust, a portás jelenti, hogy a vendég előadó megérkezett, átessett az ellenőrzésen, és már a kíséretjére várakozik. A portás bemondja, hogy ki érkezik Judithért, s arra hívja fel a figyelmét, hogy a várakozási idő hosszú. Valamelyik széken érdemes lesz helyet foglalni.

Judith leül a porta melletti, ablak nélküli váróteremben. A helyiség falain tükrök lógnak. Úgy sejtí, a tükör mögül szemügyre veszí. Utoljára ilyesmiben a Ben Gurion repülőtéren volt része. Érzí, hogy több szempár tapad rá, s azt is, hogy a tekintetek éppenséggel hol – a haján, a kezén, a bokáján – időznek. Vizslatják. Judith elégedett a kinézetével, abban a kiskosztümjében érkezik, amelyet legutóbb a Zeneakadémián viselt a Witold Lutosławski darabjaiból összeállított koncerten. Még mindig fel tud magában idézni néhány Lutosławski-dallamot.

Mi tagadás, Alexandra csigatempóban érkezik. Eddig tart a kizsilipelés, magyarázkozik, s emiatt kérte, hogy Judith időben érkezzék, meg fogja tapasztalni, a belépés procedúrája ennél is hosszabbra nyúlik. Van itt idő, sőt, igazán csak itt van! – somolyog. Az első, nehezen feltárló kapu után átterelik a fegyőrökhöz, miközben Alexandra elhadarja, hogy a drogkereskedelembeli közreműködésért tíz vagy valamivel több börtönévet kapó elítéltek közösségi szobájában rendezik az előadást. A harmadik emeleten. Ne zavarja meg a liftgombok számozása, itt félemeletek is léteznek. Mihelyt feljutnak, ugyan bemutatja az ügyeletes tisztnek, de az nem fog beszélgetni vele, a feladatköre nem teszi lehetővé, így rögtön elkezdhető a programjuk. Ám amikor az bevégeződik, már lehetősége nyílik arra – éppen ezért ne húzza sokáig, meglehet, a fiúk sok kérdést fognak föltenni –, hogy megnézzé a cellákat. S jusson az időből a börtön többi részétől szeparált részleg bejárására, persze, ha Judith érdeklődne iránta.

Alexandra bemutatja a körben ülő fogvatartottaknak és – természetesen – a falhoz támaszkodó egyenruhás alkalmazottaknak. Judith újólág elcsodálkozik, miként Balassagyarmaton, hogy a rabok ruhája nem csíkos, hanem, hm, tyúklábmintás. A balassagyarmati programon húsz rab és ugyanannyi börtönőr vesz részt – itt bátrabbak. Nagyobb a hallgatóság, s ez az őrzést és felügyeletet ellátók számára figyelmesebb munkát jelent.

– A doktor asszony nem orvos-, hanem pszichológiai doktor. Hadd mondjam azt, hogy a rendszerváltás gyermeke. – A *rendszerváltás* szót, vagy mert különös hangsúllyal ejti ki Alexandra, vagy egyéb ok miatt, a kényelmes terpeszben ülő férfiak hahotája kíséri. – Judith asszony jósnő, ez a kereső foglalkozása. Pontosabban: tenyérjós, ez a specialitása. Azt gondolom – Alexandra zavartan pillog a vendégére –, hogy az elméleti tudomány gyakorlása mellett folytatja ezt a tevékenységet, ekként nem pusztán a közjót, de a pszichológiatudományt is szolgálja.

Judithon nem látszik, hogy a székeken lovaglóülésben helyet foglaló férfiak összhangját különösnek találná. Véletlenül sem fixálja a tekintetével a teljes teret, csakis szemmagasságban pásztázza a hallgatóságot. Igyekszik mindenkivel fölvenni és megtartani a szemkontaktust. Beszél arról, hogy milyen haszna lehet a pszichológusi végzettségnek abban a szituációban, amely egy jósnő és a tenyéréből a jövőjét megismerni akaró páciens között létesül, hogy a helyes tenyérolvashoz milyen antropológiai előismeretek szükségeltetnek, végezetül pedig esettanulmányok ismertetésére és értelmezésére vállalkozik. Mindez másfél óráig, ha tart. A figyelmet okosan felébreszti, nem használ bonyolult szavakat, és nem bonyolódik összetett mondatokba. Amikor szükségét érzi, megrázza szétomló sörényét. Amikor szükségét látja, derékban fordul hátra, és ellenőrzi, hogy mögötte mi zajlik. Sosem nyúl az orrára biggyesztett piros keretes szemüvegéhez. Tagoltan artikulál, kérdéseket vet fel, amelyeket szisztematikusan megválaszol, olykor felderíti a hallgatóságot egy-egy életből vett fordulattal vagy sikamlós szóviccel, s nem áthat egyszerű – csakis egyszerű – odalépni egy rabhoz, igaz, a sor végén ülőhöz. Ő az, akit a többiek némelykor frocliznak. A vállára teszi a kezét, és testjellel arra ösztönzi, hogy az imént kifejtett probléma kapcsán állást foglaljon, s azt el is mondja. Érzi, hogy a ruhaszövet sprőd. A tyúklábminta, állapítja meg, nem a szövés révén jön létre, hanem színnyomással. Nem volt szerencsés kiejtenie az *állás* szót, mert azal röhgést provokál. Alexandra gyorsan közbelép, s megakadályozza, hogy illetlen mondatok hangozhassanak el.

Az előadást követő beszélgetés első megszólalója, bölcsen beszélő, a valóság talaján álló – a valóság hátán lovagló – öregúr, akiről senki nem feltételezi, hogy valaha drogdílerként tevékenykedett, az iránt tudakozódik, hogy a jósláshoz ugyanolyanná öltözik-e, mint amilyennek most látszik. Judith figyelmesen hallgat, érti a felvetést, és azt válaszolja, hogy sosem venne magára cigánygúnyát. De valóban, az ügyfelei, akik betérnek az irodájába, egy jósnőn hivalkodóbb, etnikai ruházatot látnának szívesebben. Azonban – ismétli – a kártyajóslás nem roma- és nem asszonyfoglalkozás. Ő inkább a női természet sajátosságait hangsúlyozza, a haját kontyba fogja vagy kendővel leköti, s a jelenleginél valamivel korosabbra sminkeli magát. A szemöldökét, a szempilláit feketére festi, a száját, ugyancsak a hagyományt követve, élénkpirosra. Szó, ami szó, ebben cigányos. A kezei azonban – mutatja fel azokat – pontosan ilyenek! Az ujjára gyűrűket nem húz, nem visel a csuklóján órát, karperecet. Amúgy a rendelőjében, bár félhomályos, nem gomolyog füst, nem röpködnek denevérek, nem rohangálnak patkányok. A maga részéről nem kedveli a patkányokat, a rajzfilmek szereplőiként sem.

A következő kérdést, Alexandra választása nyomán, a legfiatalabb elítélt teszi fel. A jelentkezők a kijelölést rosszallják, s Alexandra elfogultságára utalnak. Jósolna-e a tenyéréből? Alexandra arra emlékezteti a felcsigázott hallgatóságot, hogy ez nem kérdés, hanem kérés, s jelenleg nincsenek abban az anyagi helyzetben, hogy kiegyenlítsék a szolgáltatást. A legfiatalabb, amúgy keszegképű és gyomorbeteg, a továbbiakban afelől tudakolódik, hogy a menyasszonya megvárja-e a kiszabadulását. Mármint vár-e rá? – pontosítja a kérdést Judith. Igen, igen, helyesel a férfi. Judith elkomorodik és leszögezi, bármennyire fájdalmas, mégis gondoljon bele, mire vezet, ha egy fiatal s nyilván vonzó nő tíz éven át várakozik. Hogy bárkire is vár. Megsavanyodik, elrusnyul, de annyira, hogy pocskék asszonyként fog megnyilvánulni. Még az ágyban is. Nem jobb-e, ha éli a maga életét, s majd ami-

kor eljön az ideje, dönt, hogy visszafogadja-e vagy sem a kiszabadultat, aki volt olyan bolond, hogy börtönbe csukatta magát?! Meg kell engednie a kint maradt nőnek (ne feledje, hogy nem ő az oka e lehetetlen helyzetnek, hanem a párja, amiért elítélik, amikor elügyetlenkedi a sorsát), hogy – legalább ő – éljen! Persze ennek az okfejtésének nevetés a vége. Judith nem bánja, hogy éppenséggel a keszégképű kárára, aki nem számíthatott a feminista megközelítésre.

A sármőr, aki leginkább egy párizsi, külvárosi Bel Ami másolata, arról számol be, hogy a régi időkben utcasarkokon és vásárokon történt a tenyérjósítás, közben pedig arra szakosodott zsebmetszők emelték a pénztárcákat. Másvalaki afelől érdeklődik, hogy adómentes-e Judith jövedelme. Judith válasza első részében kifejti, hogy a tevékenység, amelyet maga is űz, nem rendszeridegen, hivatalosan bérli a helyiségét, és tevékenysége engedélyezett, s a második részében azt a választ adja, hogy a munka végeztével számlát állít ki, amelyen feltünteti az áfa mértékét. Ugyanúgy adózik, mint a távolbalátók, a halottak szellemét megidézők, a zaccból olvasók és az asztaltáncoltatók.

A kérdések megválaszolására jut elég idő. Judith lubickol a sikerben, szereti a parázs vitákat, a hallgatóság élvezi, hogy a nap nem szokványosan telik. Alexandra tudja, mindig húzódhat el a program. Ránéz az órájára, tapsol, ezzel jelzi, nincs lehetősége időt adni a további megjegyzésekhez. S a férfiak ugyan grimaszolnak, morgolódnak, de fegyelmezettek.

Végezetül Judith felvet egy kérdést. Lehet-e neki kérdése? Mármint a hallgatósághoz. Mindenki előtt kér engedélyt, mégis csak Alexandrától várja a választ, aki aprót megbiccenti a fejét. Judith afelől érdeklődik, hogy az urak – igen, uraknak nevezi a fogvatartottakat – miről jelbeszéltek az előadása elején. A férfiak hallhatóan moccognak. Némelyek a székükön hintáznak. A legmerészebb férfiak egyike böki ki: arról, hogy kicsit vén ugyan, de használható bőr. Judith enyhén elpirul, és nem kéri, hogy magyaráznák meg a kijelentés értelmét.

– Leginkább a fegyőrök unták – súgja a fülébe Judith Alexandrának, amikor deréknál átkarolja, s megköszöni a lehetőséget. A keszégképű odaszól hozzájuk, s felveti, lehet-e szó arról, hogy a doktor asszony neki is megköszönje az alkalom lehetőségét. Alexandra rálegyint s áttereli Judithot a feltároló ajtónyíláson.

Judith konstatálja, hogy az előadás alatt rájuk zárták a sokféle módon megerősített fémajtót.

Aztán besétálják a T alakú folyosót, amelynek mindkét oldalán sorjáznak a cellák. Hatan élnek együtt mindegyikben. A fekhelyek emeletesek, mindenkinek jut fémszekrény és hokedli, szobánként televízió. Zsebrádiókat lát az ágy melletti polcokon. Minden szobába vízcsapot szereltek, alatta mosdókagyló, műanyag vödör. A férfiak, bármelyik cellába lép be, utánuk tódulnak és beszélgetésbe bocsátkoznak. Élcek hangzanak, s minél távolabb állóktól származnak, annál zajosabb a fogadtatásuk.

A részlegparancsnoki szobában az ügyeletes tiszt Judithot kávéval kínálja, amikor berobban Katalin doktornő. Judith elnézését kéri, de neki ebben az időben a börtönkórházban akad dolga. Feladata ellátása nem engedi, hogy beüljön az előadásra. Közös ismerőseik felől érdeklődik; az öregek otthonába beköltöző pszichiátert, egykori szeretett kollégájukat a Klebelsberg-villába telepedett kórházi osztályról, majd Eszét említi, a nemrég elhunyt költőt, akiről tudja, jó viszonyt ápolt Judithtal. Kiadták-e azóta a verseit? Kötetben. Vagy mindenki megfeledkezik róla? Judith semmit sem tud a hagyatéék sorsáról. Katalin doktornő hamarosan elköszön.

A lift előtt, túl a cellás folyosót berekesztő rácson, az öreg uraság – látni, hogy nagy tisztelet övezi a rabok között, mert utat engednek neki, hogy utolérje a távozókat – utánuk szól.

– Doktor asszony, megmondaná, hogy milyen cím alatt található a jósdája?

Judith elhadarja, mivel megérkezik és feltárol a felvonó fölkéje.

– Na, megnézheted magad!

– Ha kiszabadul, eljön?

– Á, dehogy! – válaszol Alexandra. – Az itt élők rokonsága keresni fog, hogy mit tudsz mondani a hozzátartozójukról.

– Nem rossz reklám! – csettint a nyelvével Judith.

A földszinten, amelyet Alexandra a leginkább felügyelt és őrzött részlegként jellemez, a folyosó végi cellára mutat rá. Kívülről semmiben sem különbözik a többitől, pusztán egy ajtó, szemmagasságban riglivel elzárt rés, keresztpántokkal.

– Ott tartják az azeri baltást. Életfogytiglanos.

Judith hallott felőle. Valami NATO-programban érkezik Magyarországra, aztán az ugyancsak a programban részt vevő örmény katonatársát megöli. Tettét a sajtó által közreadott információ szerint azzal indokolja, hogy tizenéves korában a Hegyi-Karabahért folyó háborúban az örmények a szeme láttára ölték meg több családtagját. De ennek ellentmondó vélekedések is hallhatók. Judith jelzi, hogy fáradt, nem kíván bepillantani a cellába. S amúgy sem foglalkoztatják a gyilkosságok. Ez sem. Nyilván afféle vendetta. Alexandra azonban nem érzékeli Judith elutasítását.

– Rá akarsz kukkantani? Megkérem a folyosói felügyelőt, húzza el az ajtó ablakát. Azt taticának nevezik. Amúgy óránként ránéznek.

– Á, hagyjad.

– Nem olyanak tűnik, mint a híre. Láttam néhányszor, amikor sétára kísérik. Egyedül tartják, ügyelnek arra, nehogy találkozzon bárki elítélttel. Szóval a sétái magányosak. Az az igazság, az élete így sincs biztonságban. Arra tippelnek, márpedig az ilyen ügyek legjobb szakemberei állítják, hogy az lenne az egyetlen jó döntés, ha hazaszállítanák. Persze ez nagypolitikai ügy.

Judith visszapillant a zárka ajtajára. Sok-sok rács választja el tőle.

– Olyan negyvenöt éves, amúgy kortalan és ritka alak. Sosincs rá panasz. A nagykövetségükről látogatják, igaz, hangsúlyozom, a közelébe sem engednének másokat.

– Gyakran fordul elő verekedés? Vagy komolyabb dolog?

– Persze. Ez is, az is. Évente több a gyilkosság. A bennlévők – vagy háromezren – számához képest valamivel nagyobb ez az arány, mint kint.

Mire kijut Judith a Gyűjtőfogházból, elered a zápor. A mobilján taxit rendel, s amíg az megérkezik, a kapu sarkába húzódik. Sajnálja, hogy nem számolta meg, így hát nem tudja majd megmondani Marymarinak, hány ajtón lépett be és ki az épületen belül. Majd azt állítja, hogy ezeregyen. Marymari pedig azt szögezi le a maga vénasszonyos stílusában, hogy ebben az esetben alkalom nyílt arra, hogy a végtelent megtapasztalja.

3. Marymari afféle asszonyság, akinek testét kitartóan rágja a kapafogú idő, hogy aztán mégis kiköpje – vélekedését azonban Judith sosem mondja el Marymarinak. Marymari hasonlóképpen öregszik, mint bárki más. Judith inkább követi barátnéja és meghitt társalkodónője, olykor analízisbe fektető kezelője testi változásait, mint bárki másét. Marymari, a körülményeskedést elhagyva, csúnya asszonnyá vedlik, de hol van az idő, amikor szépkorúnak lehetett nevezni! Korábbi, nem nélküli manóalakja vénemberessé alakul majd, felső ajkán szőrszálak türemlenek elő, melyeket ugyan borotvával el lehet tüntetni (ideiglenes, mint minden e világon), de nem a kékes szőrtüszőket, amelyekből határozott igyekezettel nőnek elő. Ritkás lesz a haj a koponyáján, miközben a halántéka megemelkedik, s a kézfejen és a dekoltázsában oly májfoltok láthatók, amelyeket semmilyen szerrel nem lehetséges kifehéríteni. Emiatt a nyakába sálakat teker, megtanulja, mily sokféle módon lehet a színes, könnyű textilekre bogot kötni, hurkokat készíteni, mely fondorlattal lehet egyetlen sálát háromszor körbetekerni, s elrejtteni a lebernyeget az álla alatt. A csuklóin máris annyi a gyöngy, a lánc, a karika és bőrszíj, hogy elégnek bizonyulnak ahhoz, ha bármiért belepottyan a Dunába, a víz mélyére húzzák. Judith vélekedése értelmében ezek a szépművészeti trükkök a bőr valóságát nem kendőzik el, annál inkább hangsúlyozzák. Marymari, s ezt, ha kell, Judith készséggel hangsúlyozza, a divattrend érzékelésében naprakészebb és követésében konzekvensebb, mint ő. De Marymari évtized óta a barátnői és az ismerősei számára öltözködik. Valójában nem maga miatt érdekli a dolog. Irtózik a pasiktól, legyenek bár nála idősebbek, vele azonos korúak vagy fiatalabbak. Nem állja az after-shave illátát, sem a bőrön átütő tesztoszteronszagot. A férfiakat pusztán esztétikai szempontból ítéli meg, s reménykedik, hogy sosem kerül amolyan Örkény István-os *Macskajáték*-szituációba. Marymari azonban nem a regényes helyzeteket gyűlöli, hanem

a regényeket és a regényírókat. Legyenek azok költők, drámaírók vagy esszéisták, egykuty mind. Neki egykuty mind, ha művész. A zenészeket kíméli a megjegyzéseitől, őket éterinek találja. A literátorokkal szemben érzett kíméletlen ellenszenvét, hiszen szépirodalmi művet nem olvas, kiéli a Vagy eszpresszóban, ahol nemcsak ő fordul elő, hanem olyan kortárs szerzők is, akiknek alkalmi szeretőiket van jó okuk dugdosni, de nem mondanak le arról, hogy kávéval, koktéllal és süteményekkel traktálják őket. Marymari alkalomadtán Judithon is kiéli lődühét, aki, véleménye szerint, szüntelen románcos viszonyokba keveredik. Ha most nem is, de egykor biztosan. Marymari hárpia, olyan, aki a kettős identitása miatt nappal vaksi, behemót, tehetetlen, ámde bagolyszerű lény, éjjel viszont hangtalanul suhanó, vércseszerűen vijjgó, áldozatát darabokra tépő hárpia.

Judith számot ad Marymarinak a Gyűjtőben tett látogatásáról. Érdektelen esemény, a fene tudja, miért ez a kimerítő vállalkozás, hogy haszna nem lesz belőle, az biztos.

Marymari a maga módján reflektál erre, szokása szerint a felhők közé rakja a fejtegetéseit.

Szerinte Judith – cövekeli magát egyetlen szóhoz Marymari – kalandor. Olyan kalandor, aki a mai napig malvaziát iszik, ezt a száraz fehérbort, ha a déltengeri vizekről esik szó, holott már akkor megutálta, amikor először ivott belőle az Isztrián. Kalandorságát semmi sem bizonyítja jobban, mint az életútja. Elég futólag áttekinteni a földrajzilag kijelölhető életutat, amelyet bejárt. Kezdődik az ötvenes évek Budapestjén, folytatódik a hetvenes évek elején a jugoszláv határ menti előnyöket élvező Szegeddel. A két város közös halmaza valamiképpen Közép-Európa centruma. Folytatódik a franciaországi dobantás révén Amerikában, amelyhez számos végtelen vidék tartozik, bármelyik nagyobb Magyarország méreténél. A kaotikus USA-t (alkalmi kitérésekkel) követi a hazaérkezés, de Budapest után Moszkva a következő pont, onnan indulva pedig Judith a Kaukázus keleti vidékét cserkészi be. Nyughatatlansága a kilencvenes évek legelején ismét a szülőhazájába vezeti vissza, hogy onnan szinte kirobbanjon, és a robbanás ereje elvesse Tirat-Carmel narancsültetvényéig. Tirat-Carmel ugyebár Izrael északi területén fekszik, ugyan nem Libanon, de annak is lehetne a része, és nem Szíria, bár a Golán-fennsík révén annak a darabja. Aztán megint Magyarországon lébecol, úgy tűnik, itt székel az a hatalmas mágnes, amely minduntalan visszavonzza. S hogy innen merre tovább, annak az ördög a megmondhatója. Vagy az isten. Marymari gyanúja szerint azonban egyik sem létezik. Ám Judith akárhogyan is, de a pokolra kerül, az összes elhagyott szeretője közelébe. Nem kétséges (mert Judith elmenekülései során mindenféle járművet igénybe vett, kivéve a hajót), hogy a következő áttelepüléséhez valamilyen vízi járműre száll majd. Vagy nézhetjük úgy is, hogy nagy reményű pszichológiai kutatóból hogyan vedlik a klinikumban töltött tanulóideje után egyetemi oktatóvá, miként lesz oktatási hivatalnok, hogy orosz származású szovjet katonatiszt feleségévé és egyben földönfutóvá váljék, és eljusson oda, hogy kizsuppolják mint családtagot Európa legkeletibb s egyben legdélibb csücskére, amely kietlen vidékre a náci sem merészkednek a második világháborúban. Elvileg zsidónak jó hely is lehetne. Pedig a náci németek merészebbek, mint az oroszoknak ugyancsak nekimenő napóleoni katonák. Ámde a görögök is egykoron. Mindezt azért, hogy a helybe jól bevessék (igen, a hegyek szikláiba, a viszálykodást egymással abbahagyni nem képes népek képzeletrendszerébe, az egymást végtelenül gyűlölő, emiatt gyilkosságokra kész családok mindennapjaiba) a mítoszok számkivetett hőséneke, Prométheusznek a történetét. Eljut hát a Kaukázusba, ahol a kiábrándítóan egyhangú háziasszonykodás a feladata, amit persze nem visel el. S amit semmi perc alatt vált zsidómentő embercsempészetre, majd izraeli kitaratottságra, hogy legvégül Közép-Európába visszatelepedve tenyerjőssá váljék a Budapest nevű főváros nyolcadik kerületében. Ha a kalandor szó jelentéstartományát tekintjük, akkor mindegyik elemmel azonosítható ez a hajdan attraktív, most az összetöpreődésben szorgoskodó asszony. És ha azt tekintetbe vesszük, hogy egy lányt képzelete Amerikájára testál, egy fiút meg – valójában – Ázsiára, akkor annak a felelőtlenségnek a bizonyosságára lelünk, amely a kalandorhabitus egyik jellegzetessége. Ne felejtjük azonban, hogy a kalandor egyben felfedező, aki képtelen a seggén megülni. Rendkívüli erő hajtja előre, amennyiben meg tudja mondani, hogy a lehetséges irányok között melyik az, amelyik előremutat, s melyik, amelyik hátra, s melyik az, amelyik kizárólag körbe-körbe viszi. Marymari el tudja képzelni, lévén Judith hektikus természetű, hogy olyasvalami mondattal üti el a dolgot, hogy igen, a kalandor az, aki egyszer-

re akarja megélni a virradatot és az alkonyt. Vagy hogy még nagyobb közhellyel fejezze ki magát: aki egyszerre nézi a napfelkeltét és a naplementét. Igaz, ami igaz, ilyen módon lehetséges, hogy egyszerűen kurva, aki a mindennapi túlélést tekinti életcéljának, s ezért bárkivel lefekszik, ámbár ez Judith esetében nem a szexre értendő, hanem pusztán képletesen. Fontosabb neki a túlélés, mint a gyönyörig elvezető élvezet.

Mit sem változtat mindezekben, hogy Marymari tudja, Judith értelmezésében ő sem egyéb egy senkiházi kalandornál. Nem így van, magát nem tekinti szélhámosnak, inkább olyan kaméleonnak, aki nem a saját színét alakítja át a környezete színét követővé, hanem a környezetét teszi azonossá önmaga színével, és szó sincs egyébről, mint hogy két kalandor sorsa időnként metszi egymást, olykor pedig párhuzamosan halad. Judithnak éppúgy, mint Marymarinak, lehetőséget szolgáltatva arra, hogy természetük sajátosságait felismerjék. Mindazonáltal Marymari nem keresi annak magyarázatát, miért metszi a sorsuk vonala egymást, s miért, hogy olykor szorosan egymás mellett haladnak.

Judith, Marymari tolmácsolása alapján, nyilván idejében értesül hajdani kollégájától, kedves öreg barátjától – Törp papa az, vagyis az az ember, akit Judith leánya nevez el ekként egykoron, s Judithra marad Hanna halála után, mint számaron a fül –, hogy a karitatív mozgalom a balassagyarmati börtön életfogytiglanosai (olyanok ők, akiknek a megváltozásában a társadalom nem bíz, s nem a bűnük mértéke, hanem a róluk történő lemondás megjelentése miatt rónak rájuk észbontó büntetést) részére programsorozatot készít, az ellenzéki sajtóban szertehírelt és ismertté tett, *Nyitott börtön* nevet kapó projektet. Tervezetüket néhány év alatt nemcsak jóváhagyja, hanem támogatja az illetékes minisztérium. Az elképzelés, a program kidolgozása és a felügyelete annak az alapítványnak a feladata, amelybe az egykori hazai antipszichiátriai mozgalom jelei tartoznak, s a holdudvarát a mozgalommal rokonszenvezők – egykori ápolónők, gondnokok, betegmozgatók és ápoltak – képezik. Azok, akik legelőször kerülnek utcára, mikor Magyarországon felszámolják a pszichiátriai hálózatot. Bár utóbb újra létrehoznak valami hasonlót, de a kórházak és a betegellátás sanyarúsága nem teszi lehetővé, hogy a szűk keretek között működő szakintézményekben az egykor kipenderítettek ismét állásokhoz jussanak. A furor, amely feszíti őket, arra sarkallja a társaságukat, hogy ne hagyják abba közösségi tevékenységüket. Törp papa támogatást nyújt ahhoz, hogy Katalin doktornő révén Judith előadói meghívást kapjon Balassagyarmatra. Innen csak veréblépés szükséges ahhoz, hogy Judith a doktornő révén bejusson az egykor Gyűjtőfogház néven közismert hazai, amúgy legfélelmetesebb börtönbe, s ott is a többnyire a nyolcadik keletől egybegyűjtött drogílerekhez. Azokhoz persze, akik egy-két év múlva szabadulnak.

De Marymari álláspontja szerint miért is érdeklődik Judith annyira e csoport iránt?

Néhány magyarázat adódik, miszerint a) Judith megelégedi vénségére a tenyérjósárral, s hajdani presztízsét szeretné visszanyerni; b) olyan kapcsolatrendszer kíván kialakítani, amely hozzásegíti az aktív nyugdíjas élethez, kitölti az üres óráit, s egyben nem idegen a képzettségétől és az érdeklődésétől, s nem mellékesen az izgalma stimulálja a szellemét; c) tudja, hogy az elsőként leültetett kábítószer-kereskedők hamarosan szabadulnak, s akár folytatják a tevékenységüket, akár felhagynak azzal, a velük kialakítható kapcsolat biztonságot jelent az üzletvezetésében, s egyben védelmet nyújt; d) a börtönben őrzöttek révén a családokban ismertebbé válik a tevékenysége, s ez újabb kuncsaftokat jelent; e) valamilyen megbízatás eljuttatásához be kell jutnia a Gyűjtőfogházba; f) mivel kalandor, és életeleme az újfajta izgalom felkutatása. Marymari, jóval Judith halála után, amikor a barátnőjével kapcsolatos feljegyzéseit a felhőkből aláveszi, és újraolvassa a listáját, egy újabb ponttal egészíti ki: g) ösztöneitől vezérelve meg akarja tudni és nyilván fejteni a börtönben leginkább őrzött rabok titkait. Keresi, mert olyan fajta, az élet esszenciáját. ■■■

■ **Géczi János** (1954) költő, író, Veszprém-ben él. A Kalligramnál megjelent könyvei: *Tárlat* (képzőművészeti írások, 2001), *Viotti négy vagy öt élete* (regény, 2011), *Kívül* (kisregény, 2014), *Törek* (versek, 2016), *Szűz a gyermekkel*, *Szent Annával és egy számmal* (versek, 2020), *A napcsíkos darázshoz* (versek, 2021).

FÁRAÓK

II. Ka

Férfi volt,
De a nemi szerve helyén lyuk tátongott,
Ezért könnyűszerrel magamévá tudtam tenni.
A papírszáraz szájcsók
Mindig kedvencem volt.
A nyáltalan élvezés.
Ahogy kilőttem,
Azonnal felszáradt a csík.
És pernyeként szemére helyeztem.

II. Montuhotep

A fény rácsapott a fejére meztelen tenyérrel.

A kutya hátán elterülő random $8,2 \text{ cm}^2$ -t
elképzelni az égbolton
vagy applikálni egy fizikai tételre.

Lánya vagináját tágította
a boncmester mézfekete sakálálarchban.
A tükör felülete nem találkozott fénnel,
amikor a lány szétnyomta.

Szanaht

Csak prostituálttal akarok szexet.
A lányommal, Szítával – nem.
A hűgával, Tével sem.

És nem akarok szexet
az anyámmal,
Naprathamarral sem,

sokkal inkább a kis núbiai
rabszolgával,
Nguhhal, aki

előkóstolja ételeket.
Előkóstoló,
ez a szó

erotikus hullámokat kelt
Szanaht,
a Krokodilkirály fejében,

és amikor a lányommal,
Szítával közösülök,
mintha Nguh ételébe élveznék,

amikor másik lányommal,
Tével párosodom,
mintha Nguh magánhangzóit cserélgetném,

és amikor anyámmal,
Naprathamarral,
akkor az élet jeleivel ékesítem fel őt.

■ **Németh Zoltán** (1970) költő, irodalomtörténész, a Varsói Egyetem tanára. Legutóbbi verseskötetei: *Kunstkamera* (2014), *Állati férj* (2016), *Tektonika* (2021).

A szerző a versek megírása idején a szlovákiai Kultminor ösztöndíjában részesült.

Ablak az Ontario-tóra

(dühöngő)

A Pesti Színházban a *Dühöngő ifjúság*ot játsszák. Eszenyi Enikő, Kaszás Attila. Folyamatosan telt házas, de Ildikó szerzett két jegyet, nem árulja el, honnan. Késésben vagyunk, ülök a kollégium előtti lépcső korlátján, fehér ingben, apám szürke zakójában. Az ujjam rövid, a hasamon lötyög. Rita, Ildikó szobatársa az ablakban könyököl. Intek, visszaint. Bal válláról lecsúszott a póló, kilátszik a fekete lófej. Kislányos az arca, vonásai finomak. Mindjárt kész, szól le bocsánatkérő mosollyal. Mintha ő tehetne arról, hogy Ildikó késik. Az órára nézek. Háromnegyed. Kényelmes sétát terveztem a Ráday és a Váci utcán. Most már biztos, hogy rohanni kell, és nem érünk oda időben.

Ildikó tíz perccel hét előtt jelenik meg a kollégium kapujában, túsarkú cipőjében jobbra-balra imbolyog. Túsarkúban nem lehet rohanni. Testhez simuló kosztüm, fekete harisnya. Nagyon csinos, ilyenre számítottam, megdöbbenek mégis. Ildikó előtt nem volt komolyabb csajom. Bulikon, osztálykiránduláson összejött néha valami, de rendszerint elbénáztam. Felnéz az ablakra, most már bemehetsz, mondja a lánynak. Megcsókol, rúzs tapad a számra. Fogunk egy taxit, ne izgulj már annyira.

Look Back in Anger a színdarab eredeti címe, utánanéztem a könyvtárban. Ottlik fordította *Dühöngő ifjúságnak*.

A medvék meg a mókusok csudálatosak, mondja Ildikó három órával később a Vörösmarty téren. A házfalhoz szorítom, benyúlok a szoknyája alá. Csudálatosak és gyönyörűek, folytatom. Ildikó éles hangon visít, Eszenyit próbálja utánozni. Ez meg micsoda, kérdezem. Ez a boldog mókusok tánca. Ezt táncolják a mókusok, ha boldogok. És miből gondolod, hogy boldog vagy? Nem tudom. Hirtelen minden olyan szépnek tűnt. Elkomorodik. Metróval menjünk, szorítja a cipő a lábamat.

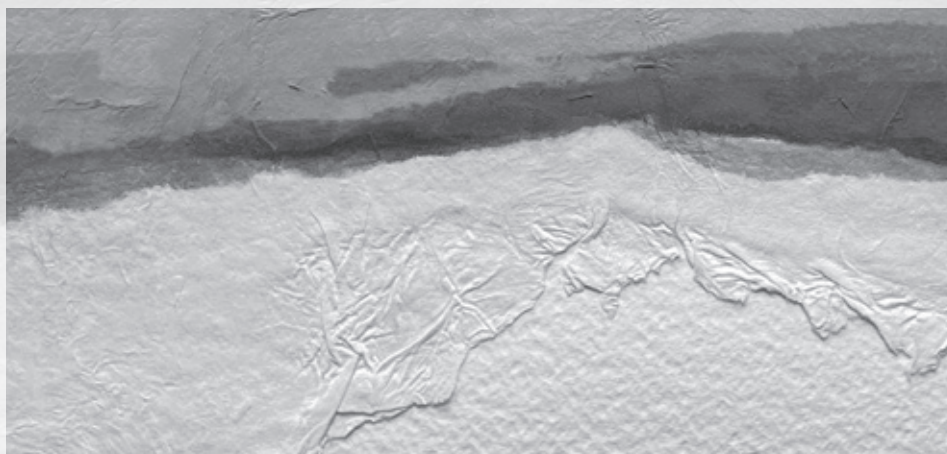
A kocsiiban a szemben ülő, jól öltözött középkorú férfi Ildikót bámulja. Zavar, ha nem nézek oda, akkor is. Ildikó nem vesz róla tudomást. Segíthetek, kérdezem. Remeg a hangom. A férfi nem válaszol. Ildikó megszorítja a kezemet. Elnézést, uram, tudok valamilyen segíteni? A férfi felpattan, megáll előttünk. Jobb kézzel a kapaszkodót markolja. Teste meghajlik a kanyarban, csípője kis híján az arcomhoz ér. Visszaül, gúnyosan elmosolyodik. Ezek miatt van minden, mondja váratlanul. Ezek miatt. Szégyen. Gyalázat. A föld férgei ezek. Színpadiasan rám mutat. Minden bűn az ő kezükhöz tapad. Pusztulnának el, tűnné-

nek el a föld színéről. Nincs erőm mozdulni. Hátamat a műbőr üléshez nyomom, szorítom Ildikó kezét. Már nem is hallom, amit a férfi mond, csak az ajkát látom mozogni a szemem sarkából. Féregnyúlvány, pária, ennyit értek, tisztítótűz, pusztulás, zsidók. Megszólal a hangosbeszélő, Kálvin tér, nyílnak az ajtók, Ildikó felránt, kimenekülünk a kocsiból. A szerelvény elindul, a férfi hadonászva magyaráz, mintha még ott ülnénk vele szemben.

A Ráday utca kihalt, messziről visszhangzik a cipősarkak kopogása. Szét kellett volna verni a pofáját, mondom a Berliner előtt. Gyomorszájon rúgni, kitolni a szemét. Rohadna meg a mocskos állat! Ildikó nem felel, lehajtott fejjel megy előre. Miért nem vágtam a képébe? Hagyd abba, kiált rám. Megállok. Örülj, hogy nem csináltál semmit. De hát miket mondott? Ezt nem szabad eltérni! Nem is vagyok zsidó! Velem így nem beszélhet senki! Szétrúgom a fejét! Ildikó meglöki a karomat. Mozgást látok a kapualjban. Közelebb érünk, két tizenéves cigány fiú, sötét arcúak, kopaszok. Minket figyelnek. Az alacsonyabb pisztolyt tart a kezében, forgatja a tárat. Gyorsítanék, de Ildikó visszaránt. Megfordul. Mi tetszik, kérdezi. A pisztolyos kilép az árnyékból. Kigyúlt a karja, nyakán feszülnek az izmok. Jók a virgácsaid, mondja. Hallgatózom, talán jár erre valaki. Üres az utca, az ablakok sötétek. Kicsi vagy te ahhoz, feleli Ildikó. Fel se éred a pinámat. A fiú röhög, visszahúzódik a kapualjba. Elindulunk, remeg a térdem.

Máskülönben, kérdezi Ildikó a Kinizsi utca sarkán, biztos vagy benne? Fogalmam sincs, miről beszél. Még mindig a cigány fiú kezét látom magam előtt, ujjai rásimulnak a pisztoly markolatára, tenyerével a tárat forgatja. Játékpisztoly is lehetett. Nagyon valóságosnak tűnt, de nincs kizárva, hogy játékpisztoly volt. Ildikóra nézek. Tessék? Miben vagyok biztos? Megállunk. Sötét van, nem látom jól a szemét. Félig el is fordul. Hát abban, hogy zsidó vagy-e. Megdöbbenek. Már hogy a francba ne lennék biztos, mit akarsz ezzel mondani? Ildikó hátralép, a falhoz támaszkodik. Akkor miért vetted magadra? Miből gondoltad, hogy hozzád beszél? Végre megértem. Ki máshoz beszélt volna? Engem bámult, rám mutogatott. Próbálom felidézni a jelenetet. A férfi arcát. Fröcskölt a nyál a szájából. Ildikó mutatóujjával az orromhoz ér. Andriská, te nem vagy zsidó, és nem is látszol annak. Hiába szeretnéd, nem rád volt begerjedve. Hát akkor kire, kérdezem. Vajon kire? Nehéz kitalálni. A Kinizsi utca kijáratát figyelem, látom-e a Dunát. Nem látom, a fákat látom a Nehru part szegélyén.

Géza bácsi van a portán. Ősz hajú, sovány, nagyon inas, fél fejjel magasabb nálam. Nyaka kissé előregernyed. Jó estét, kisasszony, jó estét, fiatalúr! Hogy tetszett a színház? Fiatalúrnak vagy pajtikámnak hív minket, attól függően, milyen a kedve. Csodás volt, feleli Ildikó. Szokott színházba járni? Ezt a darabot vétek volna kihagyni. Géza bácsi legyint. Régen, nagyon régen jártam. A Básti Lajos, az tudott játszani. Vagy a Latinovits. Elindulunk felfelé. Álmodjanak szépet, szól utánunk. Ildikó kettesével szedi a lépcsőfokokat. A harmadikon érem utol, lihegve átölelem. Hadd aludjak ma veled, súgom a fülébe. De a szobatársaim, feleli. Nem akarok semmit, csak hozzád bújni, esküszöm. Nem lehet. Sajnálom, ma este nem. Megcsókol, és óvatosan kinyitja az ajtót.

(niagara)

Mit csinálsz a hétvégén, kérdezi Kim.

A Tim Hortonsban ülnek ebéd után, jégkásás dupla capuccinót rendelt, lassan szívogatja, érzékeny a foga a hidegre. A szokásos, feleli. Leugrom Las Vegasba.

Kim legyint. Persze, Las Vegasba. Mit csinálnál te azon a szomorú helyen? Halálra unád magad a hájas amerikai nyanyák közt. It's my birthday. Jimmy kibérelt egy faházat a Niagaránál.

A Niagaránál? Most jut eszébe, hogy nem látta még a vízesést.

Niagara on the Lake, mondja Kim, a vízesés Niagara Fallsban van.

Olvasol a gondolataimban?

Nem nehéz. És különben is, boszorkány vagyok, nem tudtad? Na, eljössz? Szombaton négykor felveszünk a ház előtt.

Mosolyog, felszívja a jégkását, fogába belehasít a fájdalom.

Péntek délután korán végez, nincs kedve semmihez, a bőrkanapén fekszik, nyomkodja a távirányítót. Milyen ajándékot vegyen? Nincs érzéke az ajándékokhoz. Meg kellene kérdezni valakit. Kit lehetne megkérdezni? Nem jut eszébe senki. Kimet, őt meg lehetne. Vagy Ildikót. Ildikónak sálat vett a huszadik születésnapjára, nem adta oda, Botond miatt. Később odaadta? Nem emlékszik, ennek tíz éve. Nem adhatta oda, Ildikó akkor ment el. Eszébe jut, hogy a saját huszonkettedik születésnapján basht játszottak a kollégiumi szobában. Folyton veszített, mindenki arra játszott, hogy veszítsen. Miért játszottak volna arra. Bosszantani akarták? Büntetni. Elegük lett a nyűgösségéből, a depressziójából. A vesztesnek innia kell. Rengeteg pálinkát megivott, felkapott egy üveg poharat, az ablak felé dobta, a függöny tompította az ütest, csak a belső ablaktábla tört be, szabályos kör alakban, a külső sértetlen maradt. A pohárból a bor Rita hajára ömlött, Rita felpattant, kiabált, hadonászott az arca előtt. A szavakra nem emlékszik. Ketten fogták le, Rita a mellére térdelt, fejére öntött egy üveg kadarkát. Szekszárd, Porkolábvölgy, ajándékba kapta, Rita kirohant, bevágta az ajtót. Nem beszéltek fél évig, aztán szép lassan kibékültek. Bocsánatot kért, Rita elfogadta, de valahogy hidegen, tartózkodással. Az üvegszilánkot felszedték a földről, a nagyjá bennmaradt a két ablaktábla közötti résben. A lyuk még három évvel később is ott volt az ablak közepén, amikor Ádám és Pepe kiköltöztek a kollégiumból.

Mit keresnek én egy születésnap partin, gondolja, Kanadában, az Ontario-tó partján. Két hónapja sincs, hogy ismeri ezeket az embereket. Begépli az e-mailt, ne haragudj, közbejött, mi jött volna közbe, kitörli, nem érzem jól magam, sajnálom, kitörli, baszd meg, miért kellett meghívnod, ezt magyarul írja, kitörli. Átmegy az Eaton Centerbe, az első üzletben türkizkék, finom anyagú sálat vásárol, tapogatja, talán selyem. Huszonöt dollár, nem olcsó, de nem is túlzottan drága. A feleségének lesz, érdeklődik a vékony arcú, szőke eladó. Meglepődik, bólogat. Kitűnő választás, mondja a szőke. Lengyeles az akcentusa. A sálat tenyérnyi méretű elegáns papírdobozba csomagolja.

Szombaton négykor kint áll a ház előtt, süt a nap, a Bay Streeten gyér a forgalom. Jimmynek Toyota Camryja van, erre emlékszik, de a színére nem, szürke vagy sötétzöld. Negyedóráig az autót figyeli, elfárad, a sporttáskára ül, felugrik, kihúzza a cipzárt, a dobott szerencsére a táska végébe dugta, a törölköző alá, nem nyomódott össze. Fél öt, Jimmyék sehol. Ellenőrzi a telefonját, nincs üzenet. Hátha elfelejtették. Kim elfelejtette, hogy meghívta, már úton vannak a Niagara felé, ha eszébe is jut, nem fordulnak vissza. De nem, az lehetetlen, Kim nem felejthette el. Háromnegyed öt. Máshová beszéltek meg? A nap eltűnik a felhőkarcolók mögött, egyre hűvösebb a levegő. Dúdálást hall az Eaton Center felől, ott a Camry, félkerékkel a járdán. Sötétzöld.

Ne haragudj, cimbora, mondja Jimmy a letekert ablakon át, dobod be a cuccod a csomagtartóba, ülj ide mögém. Becsatolja magát, Vanessa finoman arrébb húzódik Alex irányába. Lekezelnek, Kim épp csak hátrapillant, hi, how are you, Jimmy a gázra tapos, megugrik az autó. Vanessa parfümje erős, fűszeres. Nem beszélgetnek, a rádióból Metallica szól. Alig bírja nyitva tartani a szemét, de aludni sem tud, sosem tudott kocsiban aludni. Mi újság, fordul Vanessa felé, a lány a másik irányba bámul. Gyorsan kiérnek a városból. Jobb-

ra Mississauga raktárai, gyárépületei. Burlingont elhagyva az autópálya átvág a tavon, Jimmy lehajtja a napellenzőt, a híd végén az út visszakanyarodik kelet felé, Kim hátranéz, mutogat, itt, itt, a többi nem érti, üvölt a zene, automatikusan bólogat, Tim Horton, kiáltja Kim, vedd már halkabbra a rádiót, szól oda Jimmynek, Tim Hortonnak itt, ennél a lehajtónál sodródott ki a kocsija.

Nagy, szürke ház előtt parkolnak le, fehér Buick terepjáró áll a csupasz platánok alatt. David és a felesége a bejáratí lépcsőn ülnek. Csak ketten? Jöhetett volna velük, akkor nem kell másfél órán át Vanessa parfümjét szagolnia. Kim nem szervezett lányokat, úgy látszik, most nem akarja összehozni senkivel.

Siessünk, mondja David, öltözzetek át, hétre foglaltam asztalt.

Öltözzünk át, csodálkozik. Miért? Valami elegáns helyre megyünk?

Ne aggódj, jó lesz így is.

Kim nevet, belekarol, az emeletre vezet, benyit a folyosó végén az utolsó ajtón. Hajópadló, fehérre mázolt lambéria, hosszúkás ablakok. Odakint teljesen sötét van, a tó egy halvány árnyalattal világosabb, mint a part, a bokrok mögött csónakot vesz észre. Előhúzza az egyetlen inget, amit bepakolt, kék és sárga kockás, gombolni kezdi, Kim még mindig az ajtóban ácsorog, ne haragudj, mondja, kezét a kilincsre teszi, nem mozdul.

Miért nem mondtad, hogy étterembe megyünk, kérdezi ingerülten. Kim elfordul, hallja a lépteit a folyosón.

Vacsora után a társalgó szőnyegén ülnek, kissé becsípve, Jimmy hozza a tortát, a *happy birthday* éneklik, Kim elsőre elfújja a gyertyákat. Jimmy ajándéka egy gyémántberakásos karóra, felcsatolja Kim csuklójára, a magasba emeli. Kimnek szomorú a tekintete, fogott, ez biztos, arca hosszúkás, vékony, mint a lengyel eladónőnek, a szálnak örül, de nem hagyja a nyakán, visszacsomagolja a dobozba.

Pörgetik az üveget, truth or dare. Nem érti, a kanadaiak miért imádják ezt a gyerekes játékot. Nem érti a kanadaiak szokásait. Meg fogja érteni valaha? Szerencséje van, körülbelül a huszadik pörgetésnél kerül először sorra. Dare, mondja. Röfögj, kiáltja Jimmy. Röfög, nevetnek. Pörget, megint ő. Nyeríts, utasítja Kim. Nyerít. Vanessa visszanyerít. Pörget, Alex, aztán David, észreveszi, hogy Kim néha rápillant, de mire odanéz, Kim elkapja a tekintetét. Nemsokára éjfél, fáj a dereka, oldalra dől, a könyökére támaszkodik, Kim felé fordul az üveg szája.

Truth or dare, kérdezi Jimmy vihogva, az indokoltnál jóval hangosabban.

Kérlek, ne, suttogja Kim.

Truth or dare, ismétli határozottan Jimmy.

Truth.

Rendben, lássuk, mi is legyen, az igazat mondd, csókolóztál már lánnyal?

Kim lecsukja a szemét, bólint.

Tessék, kiáltja Jimmy, nem hallottam.

Igen, csókolóztam.

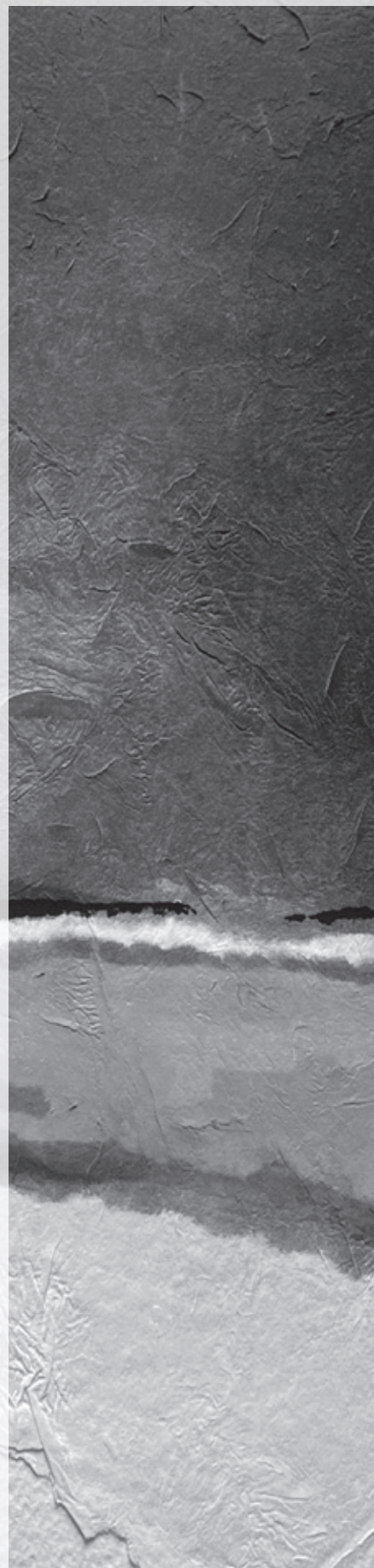
Pörög az üveg, Famous Grouse, eddig nem is törődött vele, milyen, kanadai whiskey, a vodkánál jobb, megint Kim.

Truth or dare, kérdezi Jimmy.

Légy szíves, ne csináld ezt, mondja Kim.

Nem csinálok semmit. Hiszen csak játszunk, Jimmy körbenéz, ez egy játék, nem igaz? Nem szólal meg senki. Na mi lesz?

Truth.

Jimmy kiegyenesíti a derekát. Zavaros a tekintete, ornyergén felgyűrődik a bőr. Lefeküdtél vele, kérdezi.

David megmozdul, kezét az üvegre csúsztatja. Pörgetek még egyszer.

Ugyan már, kiáltja Jimmy, miért pörgetnél még egyszer? Feltettem egy kérdést, Kim pedig szépen válaszolni fog. Nincs ebben semmi rendkívüli. Van bármi rendkívüli abban, amit kérdeztem?

David Jimmy vállára teszi a kezét. Hagyd, mondja Kim. Játsszunk a szabályok szerint. Azt kérdezed, megakad, a szájára szorítja a kezét.

Legyen úgy, szól közbe Alex, hogy ivással ki lehet váltani a feleletet. Vodka-tölt a négycentes pohárba.

Nem, nem, kiabál Jimmy, azt nem lehet, szabálytalan, egyre hangosabb, karjával hadonászik, maradjunk a szabályoknál, lehurrogják. Kim felkapja a poharat, a vodka-t ledönti. A következő pörgetésnél újra Kim, Jimmy ugyanazt a kérdést teszi fel, Kim iszik, megbor-zong, fuck you, Jimmy, mondja, feláll, a bútorokat tapogatva a fürdőszoba felé tántorog. Mind a hatan abba az irányba néznek.

Utána kellene menned, mondja David.

Jimmy felugrik, meghajol, mintha tapsra várna, she'll be just fine, mondja, hát akkor jóéjt, barátaim, elindul a szobája felé.

Jobb, ha lefekszünk mi is, súgja David felesége. Összeszedik a poharakat, a csipszeszacskókat, a szőnyegről a pisztáciahéjat.

Andy, veled ugye, minden rendben, érdeklődik David az emeleti folyosón. Átöleli a felesége derekát, szépek így együtt, mint a testvérek.

Persze, feleli.

Jimmy túl sokat ivott, folytatja David, nem bírja a piát, hidd el, nem jellemző rá ez a fajta viselkedés. Holnap biztosan bocsánatot kér. Tudod, hatalmas rajta a nyomás.

A nyomás? Aha, értem.

Az irodában az ingatlanos cégnél be akarják venni társnak. Éjjel-nappal ezen dolgozik. A belét is kidolgozza.

Az tényleg kemény lehet.

Igen, nagyon kemény. De ha összejön, ő lesz a legkirályabb. Ők lesznek Kimmel a legkirályabbak.

Értem, szurkolok neki, hogy összejöjjön.

Jóéjt, holnap átugrunk Niagara Fallsba kaszinózni kicsit.

Vár néhány percet, leoson a lépcsőn. Vállával a fürdőszoba ajtajához támaszkodik, mozgást hall odabent. Kopog. Húzzál innen a fenébe, üvölti Kim. Megint kopog, én vagyok, mondja halkan. Kinyílik az ajtó, Kim szeme óriásira duzzadt, mit akarsz, kérdezi. Hátra-lép, a tálalószekrénynek ütközik, zörögnek a poharak. Kim nevet. Megijedtél?

Nem ijedtem meg.

Kurva szarul nézek ki, ugye?

Nem, feleli. Nem kurva szarul. Simply shit.

Hánytam, mondja Kim.

Sajnálom.

Nagyon rég nem hánytam. Fáj.

El tudom képzelni.

Ismered a viccet, a ló besétál a bárba?

Ismerek ilyet, folytatd.

A ló besétál a bárba. Megkérdezi a csapos, why the long face?

Ennyi a vicc?

Ennyi.

Nem értem.

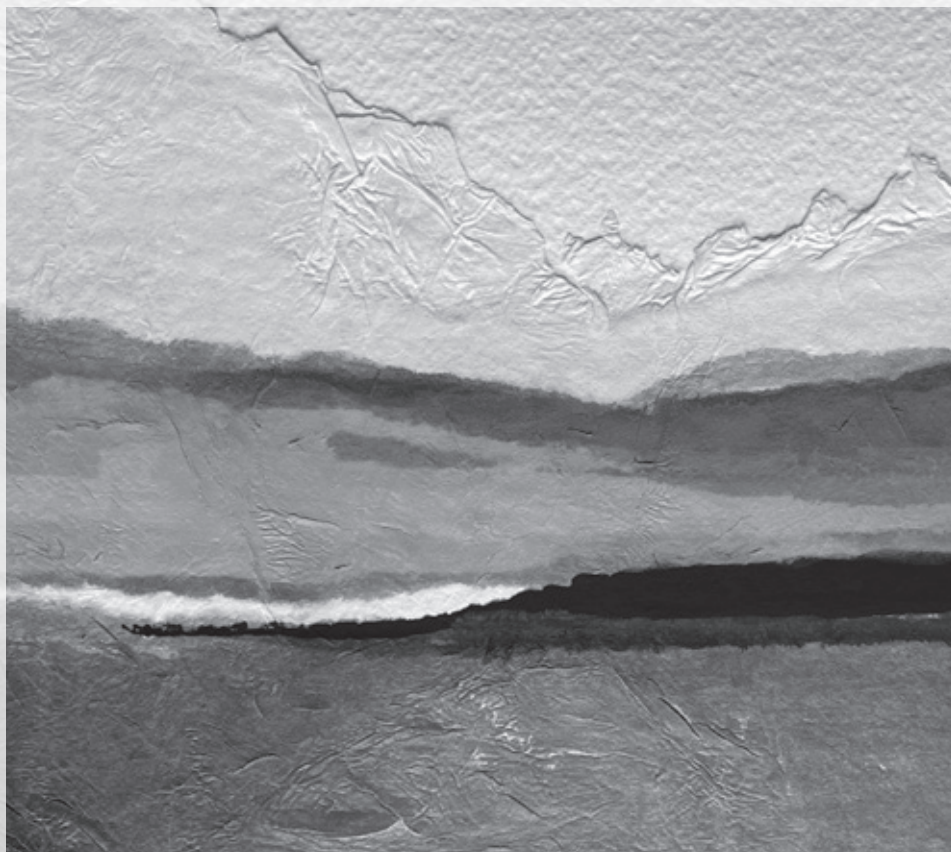
Long face, Kim végigsimít az arcán, azt jelenti, szomorú.

Aha. Vicces.

Lemegyünk a partra?

A partra? Megőrültél? Iszonyú hideg van.

Kit érdekel? Itt bent is vacogok.

Várj, hozom a kabátomat.

A gardróbban találtam síruhát, vegyük fel azt.

Vadul fúj a szél, rázza a part menti fákat, bokrokat. Kössük el a csónakot, mondja Kim. Megragadja a kabátja ujját, de Kim kitépi magát, a vízhez szalad. A túlsáton tisztán látszanak Toronto fényei, a CN Tower, a felhőkarcolók. Innen, erről az oldalról egészen más az Ontario-tó. Valóságos, szinte ismerős. Hullámok csapkodják a csónak oldalát. Nem látja Kimet.

Hol vagy, kiáltja. Megfordul, a ház sötét, a fák hajlonganak a szélben. Kim, hol a fenében vagy? Ne szórakozz már! Bemászik a csónakba, megbillen, a perembe kapaszkodik. Kimet a csónak orrában találja, összegömbölyödve fekszik a mentőmellényeken.

Menjünk be a házba, mondja.

Ne, maradjunk, olyan jó most itt, feleli Kim.

Szétfagyok.

Gyere ide mellém, itt kevésbé ér a szél.

Lefekszik, lába az ülésnek ütközik, felrántja a térdét.

Tudod, az nem úgy volt, mondja Kim.

Micsoda?

Amit Jimmy mondott rólam. Az nem úgy volt.

Nem érdekes.

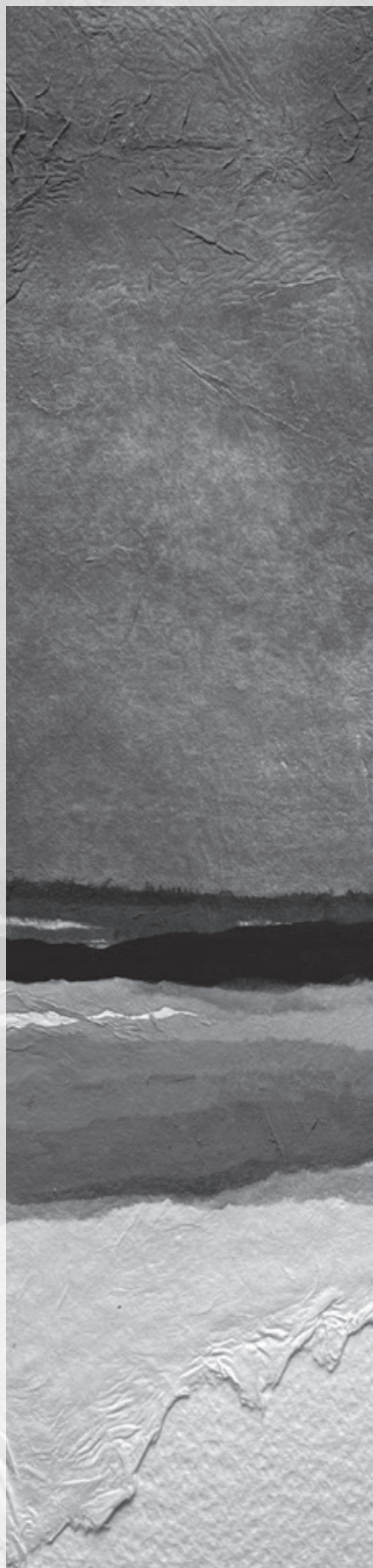
De, de. Érdekes. Az egyetemen néha csináltam hülyeségeket.

Mindenki csinál hülyeségeket.

Már Jimmyvel jártam, amikor lefeküdtem egy lánnyal. Részeg voltam, alig emlékszem. Tényleg, alig emlékszem valamire. A lány arcára sem. Arra sem, hogy csókolóztunk. A szobatársam mesélte másnap. És ez volt az egyetlen alkalom, esküszöm.

Nem kell esküdnöd, hiszek neked.

Köszönöm. De elítélsz érte? Nagyon gáz, hogy lefeküdtem egy lánnyal? Hibáztam, oké. De ki nem hibázik? Tíz éve történt. És Jimmy azóta sem képes megbocsátani. Minden alkalommal a fejemhez vágja, amikor leissza magát.

Ez nem szép dolog tőle, suttogja. Nyomást érez a mellkasán. Tíz éve, ő is azóta küzd, hogy Ildikó emlékeitől megszabaduljon. Szédül, lehunyja a szemét, Ildikó arcát idézi maga elé. Kim óriásira duzzadt szemét látja. Én is képtelen vagyok elfelejteni egy lányt már tíz éve. Meglepődik, hogy kimondta.

Milyen lányt, kérdezi Kim.

Milyen lányt? Nem is tudom, milyen. Keresi a megfelelő angol szavakat, aztán rájön, hogy magyarul se tudná pontosan leírni. Egy lányt. Szerettem.

Mi lett vele?

Külföldre ment. Nevetni kezd, egyre erősebben. Kanadába.

Kanadába, kérdezi Kim, és felül. Akkor ezért jöttél ide? Hogy megtaláld? Torontóban van?

Bólint. Legalábbis ott volt, tíz évvel ezelőtt. De nem, egyáltalán nem ezért. Nem ezért jöttem. Egész más miatt.

Segítetek megkeresni. Mi a neve? Emlékszel, lakást is én találtam neked.

Hidd el, nem miatta. Ildikónak hívják.

Ildiko?

Nem miatta. Rég elfelejtettem. Lezártam.

Értem, értem, mondja Kim. Hú, de szarul vagyok, azt hiszem, megint hányni fogok.

Négykézláb másznak ki a csónakból, Kim a bokrok közé hány. Soha a bűdös életbe nem iszom többet, mondja.

Ezt már megfogadtam én is egy párszor.

Te olyan rendes fiú vagy.

Ne sértegetess.

Miért volna ez sértés?

Akkor mondanak ilyet a nők, ha le akarnak rázni.

Félreérted, éppen, hogy kérni szeretnék valamit. Aludhatok a szobában ma éjjel? Képtelen lennék Jimmy mellé befeküdni.

Azt kellene felelnie, hogy nem, ez nagyon rossz ötlet. Szó sem lehet róla. De nem tudja kimondani. Kim előregörnyed, a térdére támaszkodik, liheg.

Nem hiszem, hogy azon az ágyon ketten is elférünk, mondja. De majd megoldjuk valahogy. Én majd alszom a földön vagy a kanapén.

Tényleg rendes fiú vagy, feleli Kim. Légy szíves, karolj belém, nem bírok felegyenesedni.

Odabent a radiátor ontja a meleget. Fordulj el, mondja Kim. Elfordul, résnyire nyitja az ablakot, a várost nézi, a fekete tavat, az ablaküvegen Kim homályos, meztelen alakját.

■ ■ ■

Nagy Gerzson 1975-ben született. Budapesten él. Könyvet vizsgál, ír. A *Délután apámmal* című első könyve 2020 tavaszán jelent meg a Kalligramnál. Publikált többek között az ÉS-ben, az Alföld és a Hévíz folyóiratokban, ez a szöveg *Ablak az Ontario-tóra* című készülő új regényének része.

Hús

A macskának vásárolt hús
felkockázatlanul, egy tömbben
hever a konyhaasztalon. Életlen
késsel
nyiszatolom. A zsírhártya leválik.
Nehezen adja meg magát
a hús. Mindenáron egyben
akar maradni. Vöröses, vérrel
átitatott foltok, szürkésebb
a széle, szagatom, egészen
megizzadok. A világban heverő
húsok nyugodtak, a rájuk eső
fény nem mutatja meg, mit
ér az eleven, mit érnek a holtak.
Sorára vár a test, várja, hogy
a holdfény ezüstösen demisztifikálja.
Várja, hogy éjszakájában jelen
legyen, ne legyen tanúja,
amikor kítaszítja az értelem,
befogadja a kút vagy egy urna. Ellenáll
addig is az emlékezésnek, zsírként
válík le róla egy érintés nagysokára.
Nem tartozik semmivel a földnek,
mindenhez tartozik, sehova se tart.
Képzelet nélkül vár a sorára.

Hasonlat helyén

Mint mikor egy test félig
felül, mert a fekvés vízszinteséből
feltolta az álomból kimozdító
sürgetés, hogyha ébren van, önmagát
kifossza, de neheze esne az ülés,
mert gerince derékszögéből
új álomba visszahívja, hogy meghalhat
ébren, mint mikor egy emlék félúton
tétovázik, mert végképp elsüllyedve
bekormozódna, de az éles fényben
úgy futná át a tűz, hogy kontúrjaiból
kiolvadva rádióaktív sugárzással
árasztaná el a párnát, amin a legfontosabbak
alszanak, mint mikor a járáshoz használt
bot nem marad a kézben, de nem is
esik földre, rézsút felfüggesztődik,
félúton kimerevedett guillotin,
amit vár a fej, pedig nincs szükségem
botra, de úgy ragaszkodom a levegőhöz,
mintha megtarthatna egy magától
hasadó légoszlop, összedőlő templom
helyén cirkuláló üres pilaszterív, mint mikor
kifogyok a hasonlatokból, levegő és víz
között tátogni képtelen hal bármire
ráharapna, szájában zsákmány, ami alga,
elkeveredik a félelem és a tűz, lenyelne azt,
ami öli, kiköpné, ami életben tartja, úgy nem
tudok semmit mondani a háborúról.

Mesék, legendák, mítoszok

– Nem mindig válik be, igaz?! – szegezi nekem a kérdést a pszichológusom, alighogy helyet foglalok vele szemben a fotelben.

Dr. Novák középmagas, jóképű, ötvenes éveiben járó férfi; bézs, kordbársony öltöny alatt barna kasmír garbót visel, csak úgy feszül izmos testén; szoláriumbarna arca egyszerre tükröz magabiztosságot és nyugalmat.

Én ötvenöt éves vagyok, foglakozásomat tekintve ügyvéd. Kétszer nősültem és váltam el; két házasságomból két gyermekem született, mindketten felnőttek, kapcsolatunk felhőtlen, bár kissé felszínes. Anyagi körülményeim kielégítőek; a rendszeres testedzésnek köszönhetően, hasonlóan a terapeutámhoz, koromhoz képest jó formában vagyok, az egészségügyi problémák – egyelőre, kopogom le – elkerülnek. Második válásom óta egyedül élek, sokat járok szórakozni, és gyakran váltogatom a kapcsolataimat. Röviden: egy vénülő kujon vagyok, aki megpróbálja élvezni az életet. Sajnos a kitűnő fizikai és egészségi állapotom nem óvott meg mindazoktól a mentális problémáktól, amelyek miatt immár második alkalommal ülök dr. Novák rendelőjében.

Néhány hete váratlanul, alattomos módon, az éjszaka közepén törtek rám bizonyos gondolatok. Hova tart az életem? Mi lesz velem öt, tíz, tizenöt év múlva? És a legfontosabb: meddig folytathatom még ezt az életmódot? Ilyen és ehhez hasonló kérdések zavarták meg a nyugalmam, amelyek a következő napokban sem hagytak nyugton, hiába reménykedtem az ellenkezőjében, mindig vissza-visszatértek elűzhetetlenül, beleszórták magukat az álmaimba, nappal súlyos, szinte fojtogató ködként telepedtek rám, megmérgezve a legszebbnek ígérkező óráimat is.

Szorult helyzetemben dr. Novák és az általa vezetett „Öregedjünk szépen” címmel futó műsor sietett a segítségemre. A pszichológusom műsora azt ígéri a nézőknek, hogy „segítségre lesz az öregedés, valamint az azzal járó státusz és életmód elfogadásában, miközben szakít a társadalom kollektív tudatát fogva tartó sztereotípiákkal, amelyek idős honfitársainkat sújtják”. Hamarosan a műsor rendszeres nézője lettem, és adásról adásra álmélkodással vegyes tisztelettel figyeltem, hogy a benne szereplő, nálam alig pár évvel idősebb emberek milyen bátran szállnak szembe a sztereotípiákkal, és mint a műsor beharangozója ígérte, „az előző nemzedékek életminőségéhez képest magasabb szellemi, lelki nívón élnek meg életük alkonyát”. „Új realitás”, így emlegette dr. Novák ezt állapotot, amikor az adott

egyén az életvitelén keresztül cáfolja meg az olyan, időskorhoz tapadó osztályadalmi előítéleteket, mint az inkompetencia, az aszexualitás, a szenilitás vagy éppen a fizikai kiszolgáltatottság. Egyes szereplők belevetették magukat a sportba – az egyik hatvan körüli fickó száz kilóval nyomott fekve, ami azonnal kiváltotta az elismerésemet –, mások a túrázásban vagy a horgászatban lelték örömeiket, voltak, akik nyelveket tanultak, és még hosszasan sorolhatnám a különféle elfoglaltságokat, amelyek dr. Novák szerint „azzal, hogy új irányt szabnak az életünknek, segítenek túllendülni az öregedés okozta traumán is”. Másokat, akik még nem ismerték fel ezeket a realitásokat, szigorú feddésben részesített, és a műsor jellegéhez képest kemény szavakkal figyelmeztette őket, hogy rossz vége lesz, ha nem fogadják el a korral sajnos elkerülhetetlenül együtt járó változásokat. „Egy ember akkor él harmóniában, ha az érzései, vágyai és a cselekedetei összhangban állnak a realitásokkal, vagyis arra vágyik és azt cselekszi, amit a fizikai lehetőségei, állapota lehetővé tesznek számára”, magyarázta Dr. Novák egy hatvan körüli férfi esetét elemezve, aki sírva vallotta be, képtelen megbarátkozni a gondolattal, hogy bármit csinál, mond vagy tesz, a fiatal nők észre sem veszik. „Ha ezek a síkok megbomlanak, akkor szétesik a személyiség összhangja: mást mondanak a vágyak, mást a test, és megint másként viszonyul, jelez vissza a külvilág”, magyarázta az érvek súlya alatt lelki és fizikai értelemben is összetöpreődő férfinak.

Ebből és más esetekből azt a tapasztalatot szűrtem le, hogy a valóság és a realitások harmonizálása inkább nekünk, férfiaknak okoz kognitív disszonanciát. Ellentétben velünk, a nők többsége különösebb lelki és pszichés megrázkódtatás nélkül képes elfogadni a dr. Novák-féle „új realitásokat”, ami tovább fokozta a szorongásomat. Természetesen a szexualitás és a párkapcsolat kiemelt szerepet kapott a műsorban. Dr. Novák rendületlenül arra biztatta mindkét nem képviselőit, hogy ne az életkoruk, hanem a vele járó stigmatizáció ellen küzdjenek, „és ebben a küzdelemben az győz majd, aki el tudja fogadni a saját és mások időskori énjét és testét”. Nagy hatást tettek rám dr. Novák szavai, bár amikor elnéztem a műsorban szereplő vén szatyrokat, és belegondoltam, hogy „az új realitás” részeseként hamarosan nekem is hasonló nőkkel kell majd szexuális életet élnem, kissé elkedvetlenedtem. Csakhogy a társamul szegődött rossz gondolatok továbbra is velem maradtak, és úgy éreztem, vesziesen fogy az időm. Racionális ember lévén végül arra jutottam, hogy egy olyan szaktekinetly, mint amilyen dr. Novák, segítségemre lehet, hogy megbarátkozzam nemcsak ezzel az „új realitásként” elkeresztelt szép ideával, de az alapjául szolgáló valósággal is.

„Gerontofóbia”, diagnosztizálta a problémámat dr. Novák első találkozásunk során, rögtön azután, hogy röviden beavattam életem részleteibe, és beszámoltam mindazokról a félelmekről, amelyek végül hozzá vezettek.

– Izzadás?

– Remegés?

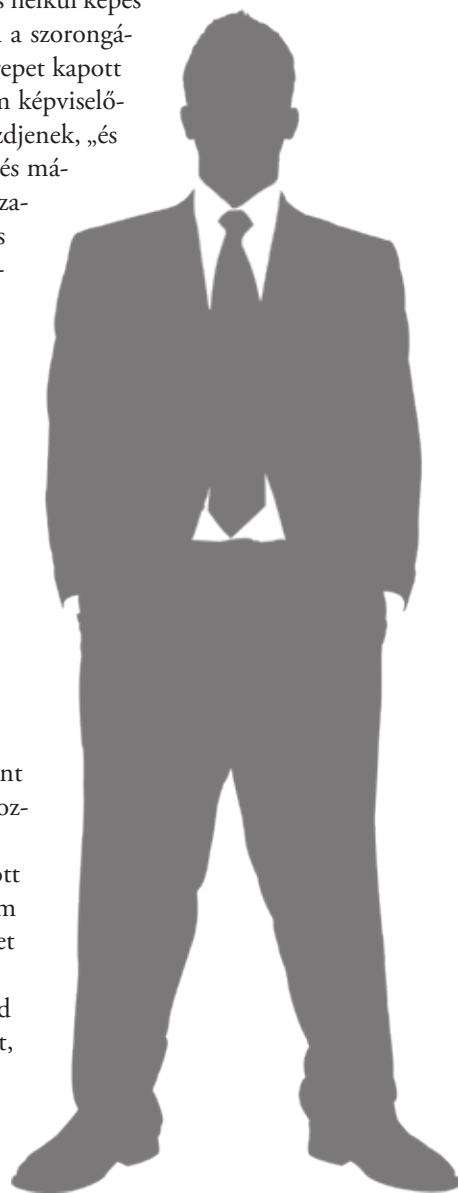
– Száraz száj?

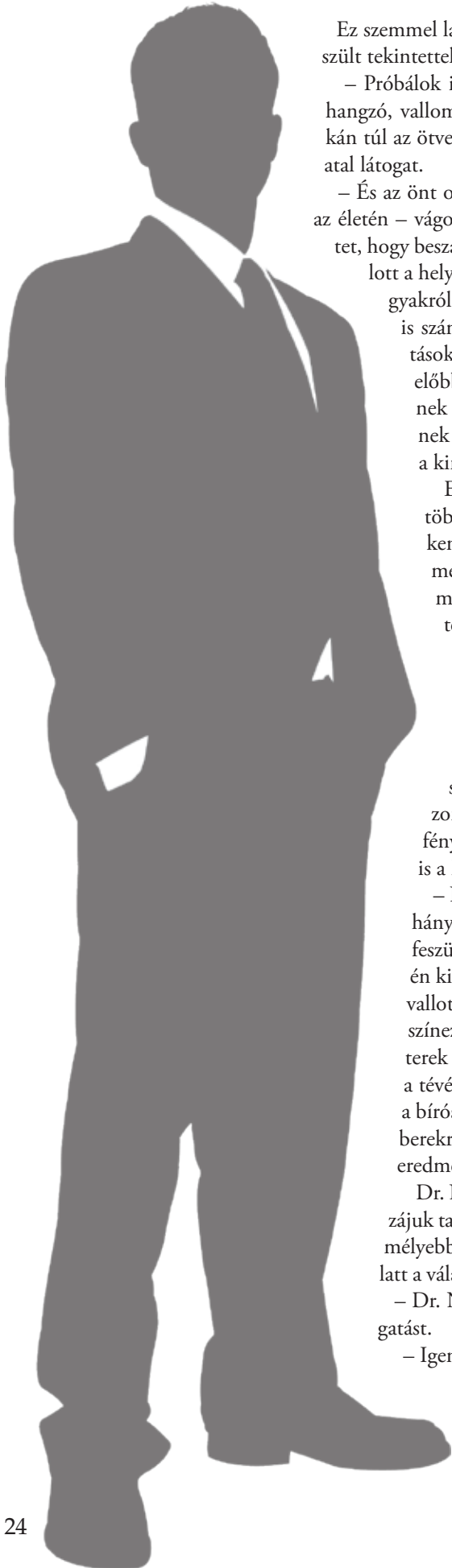
– Mellkasi fájdalom vagy szorító érzés? – szegezte nekem, mint egy kihallgatótiszt, a kérdéseit, időt sem hagyva, hogy megbarátkozzam a mentális probléma horrorfilmbe illő nevével.

Dr. Novák legnagyobb meglepetésére, amit fintorgással adott a tudtomra, valamennyi kérdésére nemmel válaszoltam, mivel sem izzadást, sem remegést, sem más, a gerontofóbiára jellemző tünetet nem észleltem magamon sem éjszaka, sem pedig nappal.

– Hm – ráncolta a homlokát erre a nem várt eredményre, majd rövid gondolkodás után, mialatt a jegyzeteibe mélyedt, arra kért, hogy térjek vissza a péntek és szombat estéimhez.

Kérésének eleget téve újra elmeséltem, hogy azokat rendszeresen a korábban Bad Girls névre hallgató, majd néhány éve Yellow-ra átkeresztelt bárban töltöm.

Ez szemmel láthatóan felkeltette a pszichológusom érdeklődését; feszült tekintettel hallgatta, amit a bárról és közönségéről mesélek.

– Próbálok ismerkedni – feleltem dr. Nováknak arra a logikusan hangzó, vallomásomat megszakító közbevetett kérdésére, hogy jócskán túl az ötvenen mit is keresek egy olyan helyen, amelyet csupa fiatal látogat.

– És az önt ott ért kudarcok készítették arra, hogy elgondolkodjon az életén – vágott ismét közbe. Feltételezem, úgy ítélte meg a helyzetet, hogy beszámolómban eljutottunk arra pontra, amikor eleget halott a helyről és a közönségéről, valamint az engem oda hajtó vágyakról, hogy levonja belőlük a tanulságot. – És öntudatlanul is számot vetett az életében hamarosan teret nyerő új realitásokkal – tette még hozzá mintegy magyarázatképpen az előbbiekre, aztán jegyzeteit az ölébe ejtve annak az embernek az elégedett arckifejezésével dőlt hátra a fotelben, akinek sikerült megfejtene egy rejtvényt vagy helyére tenni a kirakós utolsó darabját.

Egyáltalán nincsenek kudarcélményeim, sőt, az esetek többségében kifejezetten kellemesen érzem magam ezeken az estéken, gyakran ismerkedem meg fiatal nőkkel, meséltem szinte már gyermeki lelkesedéssel a kalandjaimat, amit a pszichológusom részéről zavart csend követett. „Izzadás, remegés, száraz száj”, sorolta fel aznap már másodszor a gerontofóbia tüneteit dr. Novák, megtörve ezzel a kínos hallgatást, amire én minden esetben gondolkodás nélkül, megint csak határozott „nem”-mel válaszoltam.

– Igazán nem szükséges – próbálta dr. Novák visszautasítani az ajánlatomat, hogy előbbi állításomat bizonyítandó, megmutassak néhány hódításomról készült fényképet a telefonomon. Végül rövid huzavona után mégis a kezébe vette a készüléket.

– Nem lenne szabad hazudnom, ugye? – fordítottam néhány perc múlva komolyra a szót, miután dr. Novák egyre feszültebb figyelemmel tanulmányozta a fotókat, és ezalatt én kissé szégyenkezve, ugyanakkor némi büszkeséggel is bevallottam, hogy a képeken látható lányok előtt időnként kiszínezem az irodám ügyeit, és szerény személyemet gengszterek ügyvédjeként állítom be. Hiába veszik át szép lassan a tévé és a mozi helyét a Netflix, az HBO és más csatornák, a bírósági történetek továbbra is nagy hatással vannak az emberekre, magyaráztam a nem túl etikus, ellenben nagyon is eredményes füllentésem mozgatórugóit.

Dr. Novákot szemmel láthatóan meglepték a fotók és a hozzájuk tartozó vallomásom. Újabb, talán még a korábbiaknál és mélyebb, szinte már dermesztő csend telepedett közénk. Mialatt a válaszára vártam, dr. Novák az ölébe ejtett ökleit bámulta.

– Dr. Novák! – szólítottam a nevén, megunva a hosszas hallgatást.

– Igen? – emelte fel a fejét, mint aki egy álomból ébred.

– Nem lenne szabad hazudnom, ugye? – ismételtem meg válasz híján az előbbi kérdésemet.

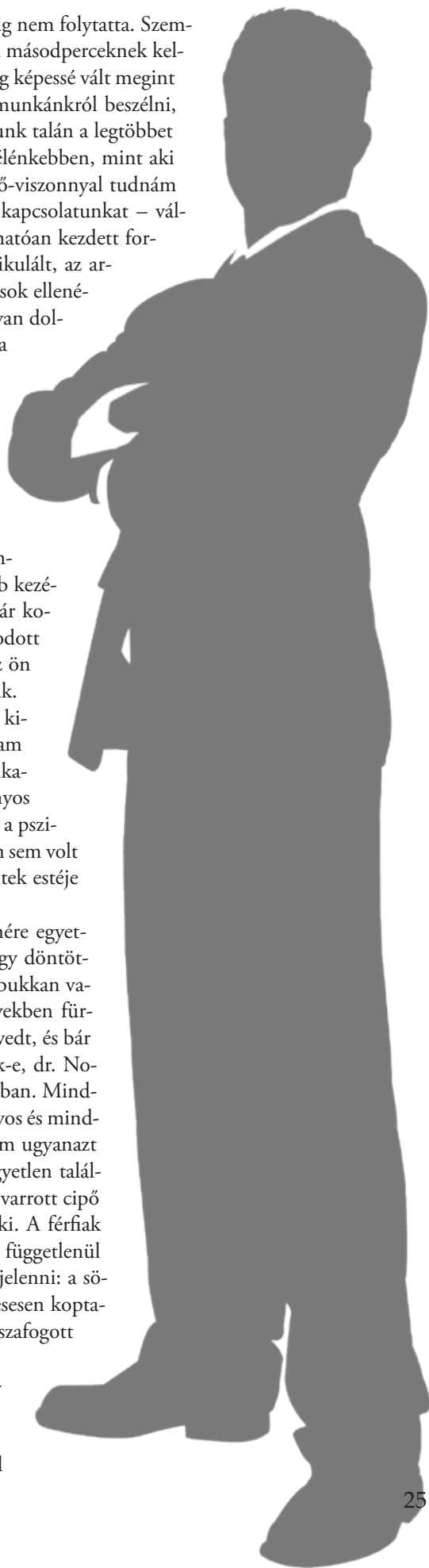
– Nos – tette össze a két tenyerét és támasztotta meg vele az állát –, az ember alapvetően történetmesélő lény, mesék, legendák és mítoszok... – kez-

dett bele, ám rögtön el is akadt, és hosszú másodpercekig nem folytatta. Szemmel láthatóan máshol jártak a gondolatai. Újabb hosszú másodperceknek kellett eltelniük ebben a furcsa, mély, átható csendben, amíg képessé vált megint rám figyelni és folytatni. – Mindannyian szeretünk a munkánkról beszélni, hiszen életünk jelentős részét ez tölti ki, ezért arról tudunk talán a legtöbbet a világon – folytatta most már a korábbiakhoz képest élénkebben, mint aki megtalálta az elveszett fonalat. – Talán a gyermek–szülő-viszonnyal tudnám leginkább érzékeltetni a munkánkhoz fűződő érzelmi kapcsolatunkat – váltott szinte már előadásba illő hangnemre. Szemmel láthatóan kezdett formába lendülni, elemében volt, a kezével hevesen gesztikulált, az arca kipirult. – Ahogy egy szülő számára, sokszor a realitások ellenére is, a saját gyermeke a legszebb, legokosabb, úgy az olyan dolgozó, alkotó ember, mint amilyen ön – itt egy pillanatra megállt és elmosolyodott – vagy éppen én – hunyta le a szemét, és még bólintott is hozzá –, ugyanezt érzí a munkájával kapcsolatban. Mivel az életünk része – folytatta most már teljes átéléssel –, úgy érezzük, hogy mesélnünk kell róla, és éppen a mese szó a lényeg – emelte fel mindkét kezét, mint egy karmester –, mert tág teret ad a képzeletnek. De nincsen ezzel semmi gond, hiszen, mint mondtam volt, az ember történetmesélő lény. Természetesen – emelte fel jobb kezének mutatoujját – van egy határ, amelynek átlépése már komoly aggodalomra adhat okot, ugyanakkor – mosolyodott el – amit eddig hallottam, abból azt veszem ki, hogy az ön esetében erről a határátlépésről messze nem beszélhetünk.

Annak ellenére, hogy Dr. Novák ügyemben tartott, kisebb védőbeszédét követően mély megnyugvással távoztam a rendelőből, azzal is tisztában voltam, hogy egyetlen alkalom biztosan nem lesz elég ahhoz, hogy azokkal a bizonyos „új realitásokkal” szembenézzek. Szorongásaim, amelyek a pszichológus rendelőjébe elvezettek, tovább gyötörtek, abban sem volt semmi meglepő, hogy még ugyanannak a hétnek a péntek estéje a Yellow-ban talált.

Éjfél felé járt az idő, a hely tömve volt, ennek ellenére egyetlen ismerőssel sem találkoztam. Rövid hezitálás után úgy döntöttem, hogy az egyik sarokba húzódva várom ki, amíg felbukkan valaki. Két whisky-kólától ellazulva figyeltem a lézerfényekben fürdő termet, amikor tekintetem a bárpult egyik részére tévedt, és bár nem voltam meggyőződve róla, hogy nem hallucinálok-e, dr. Novákot véltem felfedezni két húsz év körüli lány társaságában. Mindkettő szőke, magas, szoláriumbarna volt, az arcuk szabályos és mindkettőjüké tökéletesen kifejezésten is. A pszichológusom ugyanazt az elegáns kordöltönyt viselte, mint az első és addig egyetlen találkozásunk alkalmával. A szürke kasmír garbó és a gojzer varrott cipő professzoros, a helyhez nem illő külsőt kölcsönzött neki. A férfiak többsége – ahogy én is – korunktól és foglalkozásunktól függetlenül igyekszünk az ilyen és hasonló helyeken fiatalosan megjelenni: a sötét zakót vagy bőrdzsekit divatosan, de ugyanakkor ízlésesen koptatott farmerrel, inggel és valamelyik nagy világmárka visszafogott kialakítású tornacipőjével kombináljuk.

Átverekedtem magam a köztem és dr. Novák közt húzódó emberfalon, és a bárpultnál kötöttem ki, a kis társaság közelében. A pulzáló, hol felerősödő, hol elhalványuló zene miatt nem mindig hallottam, miről is beszél

a két lánynak hevesen gesztikulálva magyarázó pszichológusom, ennek ellenére néhány szót a hangzavar ellenére is ki tudtam szűrni: *elkövető, előre kitervelt gyilkosság, adatgyűjtés, profil* és más hasonló szavak, a bűnügyi nyomozás félreismerhetetlen kifejezései hagyták el dr. Novák száját, amit a két szőke több mint figyelmes türelemmel, szinte már valóságos áhítattal hallgatott.

Nem maradt időm elgondolkodni a dolgon, mert időközben dr. Novák felfedezte a jelenlétemet, amit először kissé bosszús arckifejezéssel vett tudomásul, ám rövidesen, mint akinek egy remek ötlete támad, megenyhültek a vonásai, felragyogott az arca; barátságos mosollyal intett magához.

– Felügyelő! – köszöntött dr. Novák. Meglepődni sem volt időm, mert mint gyilkossági nyomozót azonnal be is mutatott a Petra és Ildi névre hallgató két lánynak.

Felbukkanásom nemcsak megtörte dr. Novák ki tudja, mióta tartó monológját, hanem ki is rántotta a két lányt a kábulatból, egyben új irányt szabott az addig szemmel láthatóan egyoldalú beszélgetésnek.

– Nem úgy nézel ki, mint egy rendőr – jegyezte meg dr. Nováknak a Petra névre hallgató szőke. Mint aki most látja először, úgy mérte végig a lány tetőtől talpig a pszichológusomat.

– Nem, mert én elsősorban pszichozsaru vagyok, afféle profilozó – reagált a helyzethez képest meglepően gyorsan dr. Novák.

Ellentétben a terapeutámmal, az én öltözködésemmel elégedettnek tűnt mindkét lány, legalábbis abból, hogy nem tettek rá megjegyzést, erre következtettem. Mialatt a pszichológusom megjelenésével voltak elfoglalva, sikerült némiképp a gondolataimat is rendeznem; eszembe ötlött, hogy segítsek dr. Novákon, és elmesélem a két lánynak a *Mentalista* legutóbbi epizódját, remélve, hogy nem látták, vagy ha látták is, már nem emlékeznek rá, ám mielőtt szóra nyithattam volna a számat, az Ildi névre hallgató szőke megelőzött: arra kért, hogy mutassam meg nekik a rendőrigazolványomat.

– Mindig nálatok kellene, hogy legyen – mondta csalódott hangon Ildi, miután bevalóttam nekik, hogy nincs nálam, majd hozzátette, hogy ezt az egyik ismerősétől hallotta, aki több rendőrt is ismer. Nagyon is el tudtam képzelni, hogy miféle ismerős lehet az ilyen, viszont nem maradt sok időm ezen töprengeni, mert a válaszomat követően Ildi előbb sokatmondó pillantást vetett a barátnőjére, majd közölte velünk, hogy elmegy a mosdóba.

– Jössz? – fordult Ildi a barátnőjéhez.

– Igen – felelte Petra.

– Majd visszajövünk – vetette oda nekünk búcsúzásként Ildi.

Felesleges volt minden további szó; mintha összebeszéltünk volna, csendben ittuk az italunkat.

– Szóval, nem mindig válik be, igaz?! – ismétli meg az előbbi kérdését dr. Novák, egyúttal kiragad a péntek este emlékeiből.

– Nem – felelem, és közben, mintegy jelezve a tehetetlenségemet, széttárom a karomat.

– Ezt múltkor elfelejtette megemlíteni – mondja vádlón, aztán még az előbbinél is szigorúbb hangon hozzáteszi: – Az együttműködésünk alapja a kölcsönös bizalom.

Bár dühít az a hangnem, amelyet dr. Novák velem szemben most megüt, sikerül uralkodni magamon, és tárgyilagosan ezt felelem neki:

– Azt hittem, hogy ezt magától is kitalálja. – Egy lélegzetvételnyi szünetet tartok, mert csak most döbbenek rá, hogy miért is vagyok itt, ami egyszerre borzaszt el és józanít ki, aztán még azt mondom, de most már teljesen nyugodtan: – Végére is ezek miatt az új realitások miatt vagyok itt, nemdebár? ■ ■ ■

Kötter Tamás 1970-ben született Csornán. Jelenleg Budapesten él, és ügyvédként dolgozik. Kötetei a Kalligram Kiadónál: *Rablóhalak* (2013), *Dögkeselyűk* (2014), *A harcból nincs elbocsátás* (2015), *Ikea, vasárnap* (2017), *Nem kijárat* (*Apró hazugságok egy férfi életéből*) (2019), *Férfiak fegyverben* (*Frontnovellák a II. világháborúból*) (2020).

Oláh Grgely Máté fotója

Übü papa ebédje

Bennünket ne tévesszenek meg
honi ellenségeink amit ők csinálnak
az szórakoztatóipar
nem felelős politika
azon versenyeznek ki legyen
a nyugat hazai helytartója
ne tévesszen meg minket pislákoló
ítélőképességük és látványos
szerencsétlenkedésük nemzetközi
tőke áll mögöttük
pénz média hálózat
fenyegetés ez a hátszáguk
de mi keleti vad nép vagyunk
hunok leszármazottai
és ha több milliónyian leszünk
legyőzi őket nemzetünk
aki eddig belénk harapott
annak belénk is tört foga nem
engedjük hogy mária országát a lábaik elé
tegyék ezek az elvetemült hazaárulók –
körülbelül ilyeneket mondtam

a beszédemben
egyszerű üzenet egyszerű népnek
jó előhúzni a nemzeti kártyát az mindig
bejön valahogy ki érti zúgott a vastaps
mintha ütemesen lóttek volna
mondjuk fizettünk érte éppen eleget
menjünk faljunk valamit
valami biztonságos helyen
kuhurvára éhes vagyok

kacsintottam ez azt jelentette
menjünk olyan helyre
ahol tudok valami normálisat enni
van néhány titkos kiskocsmám
amit még nem fedeztek föl a firkászok
kivettem a zakóm zsebéből
egy húgysavcsökkentő fiolát
kipöcköltem belőle kettő 300 mg-os tablettát
víz nélkül nyeltem le mint a filmekben
újabbán köszvény is gyötör
és intettem mehetünk
most csak a főbankárt hoztam magammal
meg néhány másodosztályú seheggnyalót
nem akartam komoly dolgokról beszélgetni
a sofőröm elfelejtette bekapcsolni
a szirénát majdnem elütöttünk egy
babakocsis kismamát sietett mert
tudta ha kopog a szemem az éhségtől
nem vagyok a humoromnál
enyhén szólva
amott meg nem tudom mit hisztiznek ezek
ki is végeztethetném őket
bár meglehet a kényszermunka jobb
hajtsanak egy kis hasznót
utána majd meggondolják kivel
szaharokodnak

elsőre babgulyást rendeltem
 az aljáról merítsen mondtam a pincérnek
 tudta mit jelent hogy sok hússal kérem
 míg vártunk elsütöttem néhány szőkenős
 viccet meg egy khonosat
 utána kolbászhússal töltött csülköt hoztak
 hagymás krumplival és kovászolt uborkával
 csak úgy tocsogott a finom piros zsírban
 a bőre ropogósra sült ahogy köll
 még szerencse hogy jó a fogorvosom
 merne nem jó lenni
 egy vagyont költöttem rá
 kajálás közben azon spekuláltam
 mit képzelnek ezek hogy le akarnak váltani
azt hiszik álszakállat ragasztok
mint valami szélhámos próféta és belépek
az önostorozók szektájába?
furulyát fújva menekülök a tömeg haragja elől
akár egy megbuggyant teremőr?
hogya majd vádbeszéde közben az ügyész
sárga mutatóujjával keresztül döf?
azt remélik hogy majd gyöngének mutatkozom
és fölveszem a reszkető aljas maszkot?
mint csapdába esett patkány ügynök
tömeggyilkos? az biztos hogy a hírmagyarázók
majd haditáncot lejtene a sajtóban
lassú tűzön fogok égni a magnéziummáglyán...
 mit vakerálok itt tuti nincs is már
 magnéziumos
 vaku minden szahar kütyü elektromos meg
 csihippes vagy milyen nem én fogok égni
 hanem ők meg ez a kibahaszott főváros
 amit úgy utálok mint a szaharomat
 fölgyújtom mint néró rómát
 aztán meg rájuk kenem
 utána kegyes leszek a rászorulókkal
 nahaha jól fölbahasztam az agyam
 észre sem vettem hogy már a második
 tányér csülköt kajálok épp
 gyorsan abbahagytam
 lehajtottam egy pohár dalmát vörösbor
 amit csak miattam tartanak
 (jó a rossz koleszterinre)

és azonnal úgy elálmosodtam
 mint pilátus macskája
 van nekem itt egy rejtett szobám függőággal
 ott szoktam szundítani egy félórácskát
 kihúztam magam mint egy őrmester
 ne lássák mennyire elpilledtem
 és akkor váratlanul az idő homályából
 egy vers bukkant föl révült
 agytekevényeimből
 (amikor apám megvert titokban
 verseket olvastam ezzel vigasztaltam
 magam de ezt soha nem mondtam el
 senkinek a gyöngeség jelének tartanak)
 mormolni kezdtem akár egy imát
 és annak ritmusára masíroztam el

„S messze a sötétlő síkon szerteszét
 ezer nyurga fáklya tűz-süvege ég;
 s azt, ki az utcákon menekülve fut,
 a tűzerdőkbe taszítja, hol a lángok dühe zúg.

Egy nagy város sárga füsttel rombadült,
 hang nélkül az örvénybe merült,
 s ő csak áll az izzó romon zordonan,
 fáklyát csóvál a vad égre háromszorosan,

túl a tépett felhők villó taraján,
 a halott sötétség jég sivatagán,
 hogy mind az egész éjt láng eméssze el.
 Gomorrára tűz- és kéneső szemel.”

na ez lesz veletek ha nem vigyáztok
 velem gondoltam még és álomtalan
 álomba zuhantam mire fölébredtem várt
 a somlói galuska száraz szamorodnival
 a felségem pincészetéből ekkor vettem észre
 a golyóálló mellényt sem vettem le
 a főbankárral megbeszéltem néhány
 pénzügyi tranzakciót néha nem árt ha
 rajta tartom a szemem néhány tárgyalás
 várt még rám valami uniós fahaszokkal
 este családi vacsora purinmentes vacsora
 így óvnak nehogy a nátrium-urát kristályok

kicsapódjanak az ízületeimben ami hosszabb
távon vese- és szívproblémákat okozhat
hogy bahasznák meg biztos rakott cukkini lesz
vagy krumpli tojással sovány tejföllel füstölt
sajttal kolbász nélkül jobbik esetben muszaka
kevés darált disznóhússal a muszakáról eszembe
jutott szerbia már az autóban a sofőröm most
nem felejtette el bekapcsolni a kék fényt
na ott lehet csak igazán jókat kajálni
amikor a csevapcsicsi vagy hogy mondják
a díszítő elem a fölpúpozott roston sült húsokon
és nem sérthetem meg a vendéglátóimat
abrakolhatok mindenféle lelkifurdalás nélkül
úgy elábrándoztam hogy üdvözült
mosollyal üdvözöltem ezeket a pihicsafüst
uniósokat nem baj allah már növeszti
bosszúra ortodox szakállam.

Weissbrunn, 2021 októbere

Übü papa vacsorája

Csalán zöldell
Van bunkeromban százéves tojás
Égeti zsírom

Bozsik Péter 1963-ban született Csantavéren (ExYu, ma Szerbia). Író, költő, műfordító. Az Ex Symposium főszerkesztője. Legutóbbi verseskötete: *Behódolt tartomány* (Forum–Kalligram, 2020). Veszprémben él.

Fotó: Bódy Attila

Lady Godiva a Friargate-en*

Én komolyan nem értem, Leroy és Ghaliya hogy a francba lettek ilyen jó barátok. Hiszen semmi közös nincs bennük. Leroy az a tipikus tenyérbemászó angol gyerek, akinek a szülei a segge alá toltak mindent. Akkora felfújít hólyag, hogy ha kilógnám innen a hetedikről, nem lefelé esne, mint egy normális ember, hanem felfelé lebegne, mint egy lufi. Talán ki is kellene próbálni egyszer... na jó, na jó, csak hülyülök. A múltkor elsütöttem ezt a csajoknak az Old Windmillben pár korszó után, de csak csúnyán néztek, hogy ilyenekkel nem viccelünk, meg mit irigykedem én folyton Leroyra. Irigykedem, na persze.

Azt várná az ember, hogy az ilyen Leroy-féle figurák csak a saját fajtájukkal barátkoznak, de Leroy legjobb cimborája az egész migrációs részlegről Ghaliya, az indiai csaj. Gyakran megvárják egymást, és együtt mennek le a kávézóba ebédelni, ez amolyan fura kis szertartás köztük. Ghaliya mindig otthonról hozza a kis dobozos kajáját, mert a kávézóban csak kétféle menü szokott lenni, és egyik sem halal. Leroy meg eleve nem is eszik meleget, csak nyammogja a gagyi szendvicset, amit ott adnak. Szerintem az a csávó semmi mást nem is eszik egész nap, amilyen vézna.

Szóval ücsörögnek, beszélgetnek, nevetgélnek, fene tudja, miről. Úgy tudom, elég sokat vitatkoznak politikán, világnézeti kérdéseken, könyveken meg hasonlókon. Most, hogy belegondolok, talán pont ezért van ennyi mondanivalójuk egymásnak: egyetérteni unalmasabb, mint egy jót vitázni. Aztán vesznek egy-egy kávé, amit hol Leroy fizet, hol Ghaliya, és a kis termoszaikkal felszerelve visszalifteznek az irodába. Van, hogy még itt bent is puszognak, és azt hiszik, ezzel kevésbé zavarnak minket, mintha hangosan beszélgetnének. Aztán leülnek a két átelles sarokba, ki-ki a maga részlegébe, mi meg ebben a nagy nyitott térben még vagy egy óráig szagoljuk Ghaliya lattéját és Leroy americanóját. Én többnyire az utóbbit, mert Leroy részlegéhez egy kicsit közelebb van az asztalom.

* Lady Godiva a közép-angliai Coventry ikonikus történelmi alakja. Két évszázaddal korábban élt Árpád-házi Szent Erzsébetnél, akivel nagyon hasonlít egymásra a történetük. Ez a novella egy korábbi írásom pár darabja, amelyet még Bécsben élve írtam (Szent Erzsébet a Schottentornál). 2018 óta Coventryben élek.

Nem tudom, jobban menne-e a munka, ha mindenkinek külön irodája lenne. Tavaly volt róla szó, hogy áthelyeznek minket más épületbe, ahol több lenne a privát tér meg a tár-
gyaló, de ezt mindenki leszavazta, én is. A Friars House csupa nagy üveglablak, és isteni
a kilátás innen a hetedikről, szétterül alattunk a város, mint egy terepasztal. Szuperül lát-
ni innen a három középkori templomtornyot, amint minden más fölé magasodnak. Ha
csak egy kicsit is felhúzza az ember magát a melón, ami nálunk átlag harminc másodper-
cenként megtörténik, csak kinéz az ablakon, és máris megnyugtatta ez a szép látvány. Hü-
lyék lennénk elmenni innen.

Na ja, csak hát ahogy Ghaliya tegnap beviharzott az irodába, azon nemhogy ez a kilá-
tás, de még a pálmafás trópusi szigetek meditatív látványa sem segített volna. Durván ki
volt akadva, olyannyira, amennyire egyikünk se szokott, ő maga meg pláne nem. Máskor
mindig mosolyog, türelmes, kedves mindenkivel. Persze mind felkaptuk a fejünket, hogy
mi a fene ütött belé.

– Leroy! – kiáltott fel már az ajtóban.

Erre mind Leroy felé fordultunk, aki az iroda túlfelén ült a beosztottjai között, pont
a legmesszebb a bejáratától. Vagyis, mint egy szar szappanoperában, konkrétan végig kel-
lett néznünk, amint Ghaliya végighalad az asztalaink között, és közben egyre hangosab-
ban üvöltözik vele. Szerintem az, hogy előttünk történik minden, még jobban fel is her-
gelte. Nem is tudom, kinek volt ez a legkínosabb.

– Leroy! Hogy a picsába képzelted ezt?!

Erre jó páran felszisszentünk, mert Ghaliya nem szokott csúnyán beszélni. Leroy vi-
szont úgy tett, mint aki meg sem lepődik, pedig szerintem őt még jobban földhöz vágta
ez az egész, mint minket.

– Igen, Ghaliya? – Megáll az ész, még a hangja sem remegett. – Mi baj van?

– Most beszéltem Karima Ghorbanival! Harmadszor is elutasítottátok a családja kérelmét!

Ghaliya annyira kivolt, mire odaért Leroy asztalához, hogy minimum le akart kever-
ni neki egy hatalmas pofont. És nem viccelek, a srác is erre számíthatott, mert ösztönösen
hátrébb húzódott, és felkapta a két karját. Aztán persze karba fonta őket, csak hogy mu-
tassa, itt még mindig ő a jani.

– Miért csináltátok ezt, Leroy?! Nem fogtátok fel, milyen helyzetben vannak?!

– Figyelj, Ghaliya – kérdezte Leroy ugyanazon a hétköznapi hangon –, biztos, hogy ezt
nem lehet higgadtan megbeszélni?

Azért én elkaptam a pillantását, ahogy körbefuttatta közöttünk. Naná, hiába nem mu-
tatta, mégis rettenetesen feszengett, hogy az egész iroda előtt döngölik földbe.

– Higgadtan? Most nyírsz ki éppen egy egész családot! Mitől legyek higgadt, bazmeg?!

– Ghaliyát megszállta az ördög – morogta a mellettem ülő gyakornoksrác, mire páran
felkuncogtak.

– Már a toloncból üzent szerencsétlen, két telefonszámot adhatott meg, az enyém volt az
egyik! Zokogott a telefonba, érted, bazmeg, zokogott, hogy én itt dolgozom, segítek neki!
Érted, te idióta? Hogy segítek? Ezt te basztad el, Leroy, meg te, meg te, meg te!

Végigmutatta az összes srácot arról a bizonyos részlegről, de közben már kezdett elmen-
ni a hangja, fogyni a lendülete. Nem tudtam, mit várjak, sírni fog-e ő is, vagy talán elájul.
Nekem már totál görcsölt a gyomrom ettől az egésztől, Leroy bezzeg még mindig eljátszot-
ta, hogy itt egy sima beszélgetés folyik.

– Alex, kérlek, hozz egy pohár vizet Ghaliyának!

– Vidd a francba a vizedet! – próbált még egy utolsót üvöltetni Ghaliya, de az eddigiek-
hez képest ez már elég vérszegény volt. Leroy átvette az irányítást.

– Ül le ide, oké? Nem lehet úgy megbeszélni ezt a dolgot, hogy nem is értem, mi van.
Ki ez a nő, akit mondasz?

Egy ilyen helyzetben azt is el tudtam volna képzelni, hogy Leroy lenyomja a székbe a nőt,
de hát ez többszörösen is bunkóság lett volna, hiába olyan jó barátok amúgy. Leroy angol,
itt már a kisiskolában mantráztatják, hogy illetéktelenek nem érhetnek a testünkhöz, és
mi sem a máséhoz. Ghaliya pedig muszlim. Ha hozzáérne egy pasi, szerintem másnap fel
is mondana, hiába minden jó fizetés meg fantasztikus karrier.

– Karima Ghorbani – nyöszörögte Ghaliya, mert tényleg durván berekedt –, a mecsetből ismerem. Anyuka, négy gyereke van. A férje...

– Szóval a *mecsetből* ismered? – Leroy hangjából félreérthetetlen gúny csöpögött. Akkora vérateista a csávó, hogy még azt is komplett idiótának tartja, aki egy jajistenemet mer kiáltani. Ezért se értettem soha, miért vannak Ghaliyával ilyen jóban. – Együtt szoktatok *imádkozni*?

Ezt a szót is úgy köpte ki, mint valami gusztustalanságot. Ghaliya arcára visszatért a harag:

– Tudom, mi hívók mind gyermeteg hülyék vagyunk! Lapozhatunk? Oké. Szóval ennek a nőnek a férjét a távollétében halálra ítélte a...

– Jaj, hagyjuk már ezt – vágta oda Leroy. – Mindegyik ilyeneket ír a papírajaira, aztán egyiket se tudjuk igazolni. Azt hinné az ember, hogy egész Irán meg Afganisztán meg Nemtommilyenisztán mind csupa halálraitétekből áll.

– Ha az összes ilyen kivégeznék – szólt bele Mark, az egyik beosztottja –, sehol sem maradna lakosság!

A fiúk összeröhögtek, nyilván azt hitték, most szereztek egy jó pontot Leroy-nál, de helyette csak Ghaliyának okoztak még több fájdalmat. Olyan taplók voltak, esküszöm, legszívesebben összeütöttem volna a kuglifejeiket. De hát én ilyen vitás-veszekedős helyzetekben sose avatkozom közbe. Mit szépítsük, elég gyáva vagyok.

– Ti pláne kussoljatok! – támadt rájuk a lány. – Azt se tudjátok, miről beszéltek!

– Á, nem, miért is értene itt bárki más a munkájához rajtad kívül – szúrta oda gonoszul Leroy.

A többiek megint vigyorogtak. Úgy láttam rémületemben, hogy Ghaliya csak egy idegesítő hisztérika, bezzeg ezek a srácok milyen hidegvérrel, kemény fejjel dolgoznak, ahogy azt kell. Ha valakit ki kell vágni ebből az országból, akkor kivágjuk. Nem kellene az ingyenélők, pláne azok, akik hamis menedékkérelemmel jönnek ide, na, meg a világ legkönnyfakasztóbb sztorijaival, amelyekből persze egy szó nem igaz. Egyáltalán mi a fenéért árulja el Ghaliya ezeknek a random népeknek a mecsetben, hogy az önkormányzat migrációs részlegén dolgozik? Baromság. Haszontalan. Csak a saját helyzetét nehezíti meg. Lám, itt is az eredménye.

Ez a hangulat söpört végig mindannyiunkon, és hát, mi tagadás, rajtam is. Nem lehet mindenkit beengedni az országba, aki itt akar élni. Nem, nem, egyszerűen nem. Szűrni kell, és nem személyes ismeretségek meg privát beszélgetések alapján. Ilyet nem lehet csinálni, nem, nem.

De annyira, annyira sajnáltam szegény Ghaliyát. És dühös lettem én is, hogy még mindig itt tart ez a kicseszett ország. Hogy egy fejkendő muszlim csajnak azt kell bizonygatnia egy rakás fehér pasi előtt – na jó, tulajdonképpen előttem is –, hogy gondolják át, adjanak esélyt valakinek, akinek rohadtul nincsenek rendben a papírai, viszont elmesélt neki egy szomorú történetet. Mint az a nemtomhogyhívják herceg, aki végigmondta az ezeregyéjszaka meséit, és a végén nem végezték ki. Nagyon nem volt rendben ez az egész, ennyit még én is felfogtam, de fogalmam sem volt, mi a fenét mondhatnék. Úgyhogy persze nem mondtam semmit.

– Most komolyan – csóválta a fejét Leroy –, miért éppen ez a nő? Ha őt ilyen alapon beengedjük, miért ne engedjük be rögtön mindenkit?

– És tényleg. Miért ne engedjük be mindenkit?

Ghaliya válasza még gúnynak álcázva is az maradt, ami: naiv, vajszívű butaság. Még én is felszisszentem tőle, a többieket meg inkább hagyjuk is.

– Mivel mosta így ki az agyadat az a nő? Jól ismered legalább? Barátnők vagytok? Sose említetted.

Ghaliya lehajtotta a fejét, néma maradt. Leroy győztesen kihúzta magát.

– Amúgy meg jó lenne, ha az ilyen teátrális jeleneteket legközelebb...

– Leroy. Kérlek. – Ghaliya felemelte a fejét, és olyan könnyölgően nézett, hogy mindenkinek leolvadt az arcáról a vigyor. – Megvan az okom arra, hogy segítsen ezt a családot. Kérlek, kérlek, gondold át.

– Mit gondolkodjál? A döntés megszületett. Te is tudod, hogy nem lehet csak úgy visszavonni.

– De te vissza tudod vonni. Tudom. Még nem deportálták őket. Van egy kis idő...

– És mire alapozzam? – tárta szét a karját Leroy. – Hogy te azt kérted? Hogy ismered a spinét a mecsetből? Hadd ne röhögtessem ki magam.

– Bármit kérhetsz tőlem, Leroy. Tényleg. Bármit.

Ami ekkor történt, arra tényleg egyikünk se számított. Leroy egy pillanatig döbbenten bámult, aztán valami megvillant a szemében.

– Bármit?

– Bármit.

– Na jó, Ghaliya, akkor kérek tőled valamit. – Leroy hanyagul a falnak támasztotta a csípőjét. – Menj le az utcára, és sétálj el a pályaudvarig meg vissza.

A nő zavartan pislogott.

– Mi? *Ezt* kéred? Ez valami vicc?

Leroy kiélvezte a zavartságát, hogy aztán annál is nagyobbat vághasson oda.

– De fejkendő nélkül. És csinálj magadról egy fényképet is, ahogy ott állsz.

Jó pár másodpercig ültünk némán, próbáltuk értelmezni, hogy mit akar ezzel Leroy. Nem úgy tűnt, mintha hülyülne, de egyikünk sem akarta elhinni, hogy tényleg ez jött ki a száján. Vártuk, hátha mégis felkacag, vagy elkiáltja magát, hogy április bolondja, vagy akármi, de úgy maradt, ahogy volt. És még csak nem is Ghaliya reagált elsőnek, mert ő aztán pláne megkövülten, kifejezéstelen arccal ült, hanem egy csaj a mi részlegünkről.

– Nem kérhetsz tőle ilyet, Leroy.

– Miért ne? – Esküszöm, az Old Windmillben nem szoktunk olyan kötetlenül cseve-részni, mint ahogy most Leroy előadta magát. Tenyérbemászó volt. – Mindig hallgatom Ghaliyától, hogy ez is milyen fontos, meg az is, meg amaz is. Hát most lássuk, mi a fontosabb, ha választani kell. Egy vallási előírás, vagy ennek a családnak a státusza.

Most már mások is felcsattantak itt-ott:

– Milyen beteg dilemma ez, Leroy?

– Ne már, ez tényleg geciség!

Egy másik fejkendő lány, Maryam is felpattant, és odakiáltotta Leroynek:

– Amúgy felfogtad, te hülye, hogy ez nekünk olyan, mintha anyaszült meztelenül küldenéd le őt az utcára?

– De hát éppen ez az, hogy nem olyan! – csapta össze a kezét Leroy. Rámutatott egy gyakornoklányra, Hannah-ra, akinek hatalmas, bongyor hajzuhataga volt. – Vagy szerinted például Hannah meztelenül jár be dolgozni?

– Engem hagyj ki ebből! – tiltakozott Hannah.

– Az nem ugyanaz! – dühöngött Maryam.

– Miért nem ugyanaz? – kérdezett vissza Leroy.

Erre senki sem tudott válaszolni így hirtelen, és a pillanatnyi csendben annál nagyobb ütött Ghaliya halk szava:

– Legyen.

Összharaptam a számat. A közhangulat, amely az elején még egyértelműen Leroy pártján állt, aztán Ghaliya felé tendált, mostanra totálisan összezavarodott. Senki sem tudta, mit kellene gondolnunk erről a helyzetről, kit kellene leállítanunk és miben: Ghaliyát abban, hogy kimenjen, vagy Leroyt, hogy ne szívassa már ilyen baromsággal. Úgyhogy senki nem csinált semmit. Én sem.

Ghaliya sebes léptekkel elindult kifelé, csak az ajtóból fordult vissza. Remegett a hangja.

– Egy dolgot hadd kérjek. Légyszi, forduljatok el az ablaktól. Ne nézzetek ki rám.

Kiment, becsukódott mögötte az ajtó. Gondolom, Leroy most fogta fel, hogy túl messzire ment, és tétován el is indult a nő után, de ekkor mindenki egyszerre támadta le:

– Ezt jól elintézted, te barom!

– Miért kellett ezt?

– Normális vagy?

– Csak... csak azért mondtam... csak arra akartam rámutatni, hogy...

– Megmondom én, miért mondtad – csapott le rá Maryam. – Mert azt hitted, hogy úgyse fogja megcsinálni.

– Nem is akartam... ez csak egy... mármint hogy elméletben, ez... én...

– Jaj, Leroy, fogd már be a pofádat! – Ez volt az első, amit kimondtam, amióta elkezdődött a balhé.

– Most már muszáj lesz visszavonnod annak a családnak a kiutasítását – szögezte le Maryam.

Leroy a száját harapdálta.

– De gyerekek, harmadik alkalom volt, tudjátok, milyen problémás az ilyen...

– Megígérted!

– Mert talán Ghaliyának nem problémás, amit kértél tőle?

– Intézd csak el valahogy!

– Persze, persze. – Leroy megrázkódott. – Kezdek majd valamit azzal a családdal. Nem tudom, hogyan, mit mondok majd, de... de meglesz.

Mindeközben afféle fura élőláncot alkotunk az ablaknak háttal. Óvatosan találgatunk, vajon hol tarthat Ghaliya. Hirtelen összefagyott a kezem, mintha jéghideg lenne az irodában.

– Most érhet le a lifttel.

- Most lehet a portán.
- Jesszusom, mit fog szólni a portás?
- Most állhat ki az épület elé. Kibogozza a fejkendőjét.
- Jaj, gyerekek, ne már, hagyjátok ezt...
- Szerintetek tényleg megcsinálja?
- Tuti nem. Visszafordul, nem meri.
- Ha meglátja valaki a közösségből! Ha megtudja a családja!
- Akkor majd elmondja nekik, hogy mi a helyzet.
- Elmondja, na persze... Mert az csak úgy megy...
- Most már ezerszázalék, hogy nem fordul vissza.
- De hülye vagy, Leroy, istenem...

És ahogy ott álltunk, hátunkat mutatva az ablaknak, és hallgattam, ahogy a többiek po-fáznak, én, tudom, naná, hogy tudom, hogy nem kellett volna, és esküszöm, nem is értem, miért csináltam, de na, szóval az történt, hogy... hogy kinéztem.

Lehajoltam, hogy kicsit megigazgassam a cipőfűzőmet, mert még csak ki se volt kötőd-ve, és ezt a mozdulatot felhasználtam arra, hogy egy pillanatra a két lábam között kikuk-kantsak az utcára.

És tényleg, a vasútállomás felé vezető útnak a körgyűrűt áthidaló szakaszán ott lépke-dett egy nő Ghaliya megszokott ruháiban, valami csodálatos, sűrű, hollófekete hajjal. Úgy lobogott utána, mint egy fekete vízesés, csillámlott, ragyogott, halálkomolyan elnyelte az összes fényt maga körül, és feketén verte vissza a világba. Rögtön tudtam, hogy most már képtelen leszek úgy ránézni Ghaliyára, hogy ne ezt a pillanatot éljem újra örökké. Igen, azt a nőt, akit addig ismertem, porrá hamvasztotta ez a nő, akit egyetlen pillanatra láttam.

Fogalmam sem volt, hogy egy ilyen kis szerény fejkendővel le lehet szorítani ennyi haját. Hogy amit most a saját szememmel látok, ugyanúgy Ghaliyához tartozik, mint mondjuk a keze vagy az álla. Hogy ez a furcsa attribútum, ez a döbbenetes hajkorona tényleg az ő ré-sze. Hogy mindig is a része volt, csak nem nekem. Sose beszélünk magánéletéről, de annyit azért tudtam, hogy van férje. És most én is megláttam azt, ha csak egy pillanatra is, amit énelőttem meg a lenti járókelők előtt csak ez a férj láthatott. Hogy is hívják? Nem tudom. Talán ha egyszer találkoztam vele valami karácsonyi partin. Vidáman mosolygott minden-kire, hosszan cseverészett Leroyjal mint a felesége kedvenc kollégájával.

Uramisten, mi van, ha most tönkremegy Ghaliya házassága? Mi van, ha a férje ezt nem bocsátja meg neki? De remélem, legalább Leroy megkapja tőle, ami jár neki. Esküszöm, még én is addig fojtogatnám, amíg legalábbis elkékül a feje, pedig békétűrő ember vagyok.

Ahogy felemelkedtem az ál-cipőkötésből, egy pillanatra elmosódtak a szemem előtt az üres íróasztalok a monitorokkal és billentyűzetekkel. De mielőtt pisloghattam volna, hogy kitisztuljon a kép, megnyílt felettem a tető és afölött az ég, és én tudom, hogy lesújtott rám annak az Istennek az átka, akit hazánk hárommillió lakója Allahnak is nevez. ■ ■ ■

Hacsek Zsófia (Budapest, 1991) élete a társadalomtudományos kutatás, a szépírás, a kulturális újságírás, valamint ezek metszetei körül forog. Bécsben diplomázott, jelenleg Coventryben egy kutatóintézetben dolgozik saját és mások projektjein. Tagja a Szépírók Társaságának, a Történelmiregény-írók Társasá-gának, valamint a Librarius és a Szófa portálok szerkesztőségének.

Világvége

revolúció

egy költő mondott egyszer ilyet hogy
egy nép kiáltott aztán csend lett
a költő elhallgatott a vártnál is még messzebb ment

ruszki tankok jöttek kockakövek remegtek
s pengett
a klinkertéglán a golyó
szele
kirajzolt csillag minta
volt az a novemberi szélhez
körbelőtt szimbólum
szólt
szabad rádió
szólt mit beszélt ez
csapataink
sárban állnak
aki lőtt
roncs Csepel teherautó
motorháza bambán nyit a világra
a rádió szól
az Egmont nyitány
megy a temető felé
veréb keres
éles fagyos sírgödör peremén
kifordult magot

arra emlékszik nagyapa hogy aznap
sokat kerengtek
mintha dögre szomjastak volna a varjak
a Dunánál felborult a villamos
fiatal vagyok még azt mondták
hazazavartak

változatok *r é s z l e t e k*

mesélni se jó
a pincékben gyerekek
várták az angylt
kormos lett a karácsony

halottak lógtak pár hete még a fákon
szekrény mélyére eldugott álom
lett úgy lapul papírzacskóban lyukas zászló

ki volt ki lőtt
elsőnek
ki lőtt s honnan miért
vissza
a történelem a hazugság vizét itatja
sokaknak
ma már csak annyi maradt
egy nép hogy valamikor

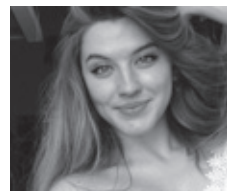
hol a nép
s mikor lesz egyszer

tábor

nem vitték Artyekba nem lett még osztályelső se
iskolai ünnepek monoton dumáit hallgatva
unott arccal állta a díszőrséget a nagyleninelvtárs színes képe gipszszobra előtt
minek kell szobor is ha van kép
ezt se értette
rohadtul vacak volt egyenruhában feszíteni
egyenesen kellett állni fájt a háta kisugárzott a hatodik deréktáji csigolya kinövés
már akkor ott volt később évtizedek múlva megműtik ezt
már akkor szólni kellett volna a dokinak hogy ez tényleg fáj és nem nyafogásból
mondja hogy de
így nem leszel katona

ezzel fenyegették ő már akkor is tudta akar a faszom katona lenni
sőt mondta is ezt ő de csak magában vagy csak pár haver előtt
a bátyám is kinyírták egy darab agymosott jött haza helyette
a seregben egy betegre zaklatott állatot csináltak belőle
és már mikor kimondta tudta ezt elszúrta
hiába hogy nem hangosan mondta
mégis meghallotta valaki és az tovább mondta
és aki hallotta volt hozzá elég hatalma
és innentől fogva nem vitték nem küldték nem támogatták
innentől fogva nem volt kiemelt tehetség senki nem foglalkozott vele leszarták magasról
leromlott már tanulni sem akart
osztályfőnökin azt mondta elmegy inkább mozdonyvezetőnek az jó szakma
meg mi a francnak bízták meg ideológiai referensi posztal őt
hogy akkor inkább elmegy
de aztán mégse mert nem tudott rendesen államnyelven s a mozdonyvezetői szakközép
messze volt idegenben csak államnyelven és úgy minden biztonnal sokat kapott volna
így meg bosszúból felgyújtotta az iskolát gondolatban ezerszer is
mert nem vitték el Artyekba amiről vagy száz cikket elolvasott
hogy ott a szocialista országok pionírlányai és pionírfiúi nyaralnak és látott képeket is
sorakozókról felvonulásokról zászlófelvonásokról meg beszédet hallgató srácokról
ezek nem voltak annyira érdekesek mint a tengerparton készített képek olyan is volt
néhány ifjúsági magazinban melyet a szocialista nevelés szempontjai szerint adtak ki
a fotókon különböző szocialista országok úttörőlánycái úttörőfiúi
a lány Fekete Tengerben pancsolnak az egyik képen fiúk alázatosan bámulják
a szőke keletnémet felső tagozatos lányok domborulatait különösen odafigyelve
a szeméremajkak bevágódására a melleket takaró textíliák átvizesedésére
a pihés szőrzeten megvillanó napfényre amelyek uralhatatlanná teszik
a kimondhatatlan feszülést ami a tizenéves fiúk ágyékában reggelente ott merevedik
a titkokra már nem lehet odafigyelni
amit ezek a szószátyár fruskák egymásnak sutognak esti énekszónál
szóval kurvára fel volt dugódva hogy erről véglegesen lemaradt
soha meg nem valósult álom

végül nem lett mozdonyvezető
végül lett valami élete aminek lassan vége
az iskolát sem kellett eloltani
azok a fotók ma is megnézhetők biztosan valahol
amin a tenger is ott van de nem ő a főszereplő
Artyek hogy azzal mi van
azt senki nem tudja még az is lehet hogy elbontották

Tízezer és egy nap

Alfred Ammeri híres tündérhárfa-művész volt. Húszéves korára már az egész világot bejárta, miközben a legnívósabb hangversenyeken, zenei eseményeken remekelt. A zseniális muzsikus rettegett attól, hogy valaki ellopja szeretett hangszerét, ezért egy percre sem vált meg tőle. Csináltatott egy görgős talapzatot, amelynek a segítségével mindenhol magával tudta vinni. Kávézókba, éttermekbe, de még a randevúira is magával hurcolta – természetesen az időjárásnak és alkalomnak megfelelő mintázatú lepelletel takarva. Ha pedig valamelyik nő nem tűrte, hogy hárman osztozzanak az ágyon, nem volt kérdés: hazaküldte a hölgyet.

Azonban egyik éjszaka bekövetkezett, amitől a legjobban félt: amíg aludt, tündérhárfa-fáját valaki ellopta mellőle. Annyira megviselte az eset, hogy a következő évre minden koncertjét lemondta. Hónapokig járt titokban különböző előadásokra, álruhában zenészpukokba, bordélyházakba, és minden nap legalább kétszer kiment a feketepiacra, bízva abban, hogy hall valamit, ami majd elvezeti hangszeréhez. Éjszakai pokollá változtak, mert minden alkalommal újraálmodta azt az estét, amikor eltűnt becses hangszere. Szüntelen ostromozta magát, hisz nem számított ritka esetnek, hogy egy neves zenész hangszerét eltulajdonítják: „Kevesebbet kellett volna aludni, vagy minden órára beállítani a vekkert”, őrlődött magában.

Amikor egyik reggel a fogkefeje helyett a borotváját markolta meg, eldöntötte: nem keresi tovább tündérhárfa-fáját, elmegy és beszerez egy másikat. Amíg észrevétlenül járta a pukokat, fülest kapott egy remek kereskedőről, aki biztosan tud segíteni rajta.

Átutazta Siviriágó egész városát, hogy a kereskedő nyomára bukkanjon, de bárkit kérdezett, senki sem tudta megmondani, hol található a boltja. Mind ugyanazt fújta: ne keresse, akkor megtalálja. Végül elkeseredésében úgy döntött, lefekszik a forgalmas út közepére és megvárja, amíg elgázolják. Lekuporodott a földre, lábát felhúzta, hogy magzatpózban érje a halál. Az elmúlás szele viszont kíváncsivá tette, ezért felpillantott: vajon milyen jármű fog áthajtani rajta.

Azonban egészen más történt. Az utca túlsó oldalán álló épület homlokán megpillantott egy cirkalmas feliratot: Ebbelin asszony akár- és bármicsodása. Ammeri

nem hitt a szemének. Frissen olajozott rugó módjára pattant, átrohant a túloldalra, és izgatottan berobbant a boltba úgy, hogy a kilincs kis híján a kezében maradt.

Különös helyen találta magát. Lépni nem lehetett a zsúfoltságtól. A padló hemzsegett a kitömött állatoktól, mindegyikük kirúzsozva, arany ékszerekkel és kövekkel feldíszítve. A plafonról gömb-alakú sakkasztal csüngött alá, a falak tele fegyverekkel, melyeknek a csöve visszafelle mutatott. Egy érdekes bokrot is megpillantott: amint elhullatta levelét, azonnal újat növesztett. A zűrzavarban ennél többet nem tudott befogadni, ezért megrázta a fejét és megszólalt:

– Jó napot! Alfred Ammeri vagyok, zenész.

– Inkább azt mondja, mit akar.

Egy nyakigláb, petyhüdt arcú nő hajolt ki a feltekert atlaszokkal, térképekkel teli vitrinből. A nő mutatójával – amelyről hiányzott az első ujjperc – feltolta megnyúlt ornyergére szemüvegét, majd végigmérte Ammerit.

– Pengetők, gitárfogók hátul, az óriáscsecsemő csontváza mellett, a kották és a kottatartók egy kicsivel arrébb, észre fogja venni.

– Ah! Matilda! Hogy lehet ilyen modortalan?

Egy kicsi, kövér asszony pattant elő a semmiből. Ráncos képű, ocsmány, sötét szipirtyó volt, aránytalanul apró nyakával még a bolt amorf és ízléstelen portékái közül is kirítt csúfágával. Ammerinek az asszony láttán egy rücskös ágyúgolyó jutott eszébe.

– Micsoda kellemes meglepetés, művész úr! – villogtatta fekete gombszemét Ammerire.

– Ebbelin asszony vagyok. Kérem, Ammeri úr, fáradjon velem hátra. Ne foglalkozzon Matildával, teljesen hidegen hagyják a világ csodái; és látta, mekkora a feneké? Nekem fiatalon olyan volt, hogy egy egész családot el tudtam belőle tartani – sutyorogta reszelős hangján, és már gurult is arrébb. Ammeri elindult a göbös hátú kereskedőnő után. Egy alacsony, keskeny folyosón haladtak keresztül, Ammerinek egész le kellett hajolnia. A folyosó szűk, kör alakú könyvtárszobába torkollott, melynek falait végig könyvespolcok borították. A közepén álló ormótlan bőrfotelek mögül aranyozott csigalépcső futott fel a magasban homályba vesző polcok mentén. Ammeri zavart tekintete tárgyról tárgyra siklott: a csillag-alakú dohányzóasztalról egy torz Vénusz-szoborra, a szoborról egy prizmás látsőre, a látsőről pedig egy földgömbre, amelyet egy pocskul preparált nyúl tartott. Ammeri egyetlen ízléses holmit sem fedezett fel a szobában, és ez jócskán bántotta szépérzékét.

Egy tenyérszerű kék szitakötő jelent meg, és vékony lábaival belekapaszkodott a kereskedőnő kabátjának gallérjába, felemelte és a ruhásszekrény akasztójára helyezte, majd szaporán kigombolta az akasztón krumplicsáként csüngő kereskedőnő kabátját. Miután végzett, az apró néni kicsúszott ruhájából és nagy dübbenéssel ért földet, majd ellépett egy hokedlire, és leült a foteljébe.

– Kérem, foglaljon helyet.

Ammeri aggódó pillantást vetett a másik fotelre: az üléséből több, éles üvegdarab áll ki, amelyek hegyén megcsillan a rózsablacon beszűrődő fény, ami még barátságosabbá tette a bútordarabot.

– Ugyan, ne aggódjon – biztatta a kereskedőnő. – A tüskék megtévesztőek. Csak azért kellene, hogy a poratkáknak ne legyen kedvük ott cigarettázni.

Ammeri habozott, végül óvatosan leült és hamar rájött, hogy a tüskék gumiból vannak, és igen kényelmesek.

– Ó, rázzunk még egyszer kezet, könyörgöm! – kérlelte Ebbelin asszony, majd átnyúlt az asztalon, és két kezével markolászni kezdte a levegőt, mint egy csecsemő, aki anyja mellére vágyik.

– A kezét! Töltekezés! Töltekezni kell! Mert az energia, az nagyon fontos!

Ammeri átnyújtotta a kezét, a kereskedőnő pedig két tenyere közé fogta és arcához érintette.

– Köszönöm! Maga milyen kedves! A bőre is milyen puha! Mivel keni? Vazelin?

– Úgy tudom, birtokában van egy kiváló lantféleség...

Ammeri visszarántotta kezét, Ebbelin asszony pedig hirtelen kipattant a fotelból és izgatottan szökdécselni kezdett a szobában, miközben minden lépésénél kurta pillantást vetett Ammerire.

– Igen, az is van – levett az egyik polcról egy csatos üveget, amit Ammeri elé tett. – Pipacsszőrpöt?

– Nem kérek, köszönöm.

– Van egy cápám is! Pontosabban, egy foga, hát mit kezdenék itt a boltban egy ekkora hallal?! Akarja a fogat? Magának adom!

A kereskedő nő dobantott egyet a hokedlin és újra a foteljében termett.

– Ó! Nézze, itt van egy lábujjköszösz, amit még senki nem hordott! – tapogatta izgatottan a blúzá. – Mégsem! Eladtam!

Ammeri a bőrfotel karfáját markolászta, szédülni kezdett az asszony sipítózó hangjától. A kereskedő nő áthajolt a kis faragott faasztalon, homokzsáknyi mellei csaknem szétfolytak az asztal lapján; fejét Ammeri mellkasához dörzsölte, úgy, hogy majdnem ráborult.

– De vannak ám lányaim is, nehogy azt higgye, hogy nincsenek!

A kereskedő nő apró lábaival kétszer megrúgta maga alatt a fotelt, mire a semmiből három válogatottan ronda, alulöltözött nő tipegett be a szobába. Mindhárman egy-egy dobogóra álltak; idomtalan alakjukat még inkább hangsúlyozta az alulról érkező megvilágítás.

– A balszélső Húsosszájú Margot, aki még a lelkét is kiszippantja, ha úgy kívánja. A középű Rükskösmájú Hermína, aki képes testének minden porcikájából férfinak tetszést hajtogatni. A harmadik pedig Dongalábú Evel...

– Nem lehetne, hogy egy kicsit befogja száját?! – fakadt ki végül Ammeri.

Ebbelin asszony kalácszerű ábrázatába úgy húzódtak vissza fekete szemei, mint két megszeppent mazsola. A fejét lehajtotta, majd megigazította kontyát, és nyugodt tekintettel felpillantott.

– Elnézést, hogy feleltem a hangom. Türelmetlenségem oka valószínűleg a kimerültség, kérem, ne vegye zokon.

– Ugyan, egy kis édesség jót tesz majd!

A kereskedő nő Ammeri elé tett egy rózsaszín, háromszög-alakú kocsonyás desszertszerűséget. Ammeri próbálta felszelni a süteményt, ám a villa képtelen volt áthatolni a ruganyos rétegen. Minél erősebben próbálkozott, annál inkább ellenállt az édesség.

– Egyedül a nyál oldja, zseniális, nem? – mondta Ebbelin asszony kövér kezét összecsapva.

Szájának két oldalát gondosan kipeckelte, majd miután nyelvére tette az egész desszertet, kipöccintette a fatipliket, és hangos nyámmogással enni kezdte az édességet.

– Tudja, nagyon fontos lenne nekem ez a hangszer – ragadta magához a szót Ammeri, kihasználva a pillanatnyi csendet. – Ellopták az előzőt, évekig játszottam rajta. Biztosan sejti, milyen, amikor egy zenésznek a szeretett hangszerét kell pótolnia. Olyan, mintha elvesztettem volna a karom vagy lebénult volna.

– Igen, hozzánő az emberhez. Mindjárt el is érzékenyülök.

Ebbelin asszony kézfejjével megtörölte maszatos száját, majd elkomorodott. Hátradőlt foteljában, kezét összekulcsolta természetes melle előtt. Sokáig némán, mozdulatlanul ültek, majd a kereskedő nő lábát az asztalra tette és hirtelen elrúgta magát. A fotellal együtt megpördült, hátat fordított Ammerinek. A fotel zötykölődni kezdett,

miközben Ebbelin asszony halkan, érthetetlenül motyogott. Mintha valamit saját magával vitatott volna meg. Miután befejezte, visszapördült, és egy szempillantás alatt az asztalon termett.

– Az ára tízezer és egy nap. Amit itt tölt el nálam.

A bolt előtt fog játszani, hogy bevonzza a vásárlóknak.

– Tízezer nap?! – hőkölt hátra Ammeri.

– És még egy, igen. Máig nem tudom, anyámtól vagy apámtól örököltem nagylelkűségemet.

– Mégis, hogy gondolja? Ücsörögjek kint egész nap és muzsikáljak?

Ebbelin asszony kipattant foteljából, hosszú piros körmeit kasztanyetta módjára csattogtatta, miközben Ammeri körül sétált. – Itt mindennek saját ára van –

fonta tovább mondatát. – Ennek a hárfának ennyi az ára. Nem adhat érte se többet, se kevesebbet, mint amennyibe kerül. Nem tudja majd kivinni a boltból, ha nem fizet érte. A tündérhárfa, ugyanúgy, mint itt bármi, az épület része. De ez a hangszer a legnélkülözhetetlenebb alkotóeleme, ez tartja életben az egész boltot! Ha csak elmozdítja, amíg nem a magáé, az épület hamarabb omlik önre, minthogy egy lépést is tenne a hárfával.

– Lehetetlen...

– Ha a hárfával együtt áll szándékában távozni, tízezer és egy napig játszania kell rajta, mert csak azután válik az ön tulajdonává.

– Mert most a hárfá...

– Az enyém.

Ammeri pontosan tudta, hogy csak egy tündérhárfán képes úgy játszani, hogy a nézőtérre ülőket könnyekig meghassa. Ha más, közönséges hárfán próbálkozik, annak nemcsak a hírneve, egzisztenciája látja kárát, hanem a további élete is értelmetlenné válik. Agya úgy járt, mint a motolla, de nem talált más megoldást. Ha eltulajdonítaná a hangszert – habár soha semmit nem lopott –, a kereskedő rövid lába elől éppenséggel el tudna futni, ám még mielőtt az ajtóig elérne, a ház biztosan maga alá temeti. Ammeri rápillantott Ebbelin asszony asztalon heverő hamutárcájára, de amint elképzelte, hogy zsebre vágja, két könyvnyomiban leesett a polcról.

– Rendben van...

Ammeri nehézkesen ejtette ki a szavakat. A kereskedőnő felhajtotta a dohányzóasztal tejet, és egy vaskos papírkupacot vágott le az asztalra.

– Olvassa át, és írja alá – böfentette, majd átnyújtott egy tollat Ammerinek és izgatottan mutogatni kezdett, hogy hol szignózza.

Amikor végeztek, Ebbelin asszony a szerződést visszatette az asztalkába. Lecsúszott a foteljáról, odasétált a lépcsőhöz, és elfordította az egyik korlátot. Búgó, gépies hang hallatszott. Ammeri a hang irányába kapta a fejét. A homályos, végeláthatatlan mennyezetről egy nagy, fekete láda ereszkedett alá. Amikor földet ért, a kereskedőnő odalépett, leakasztotta a csörlőket róla, és egyetlen drámai mozdulattal kinyitotta az ajtaját.

Ammeri csapzott fekete haja alól verítékcseppek gördültek végig a homlokán és borostás arcán. Képe egy pillanat alatt elzöldült, gyomra megremegett. A saját hárfájával találta szemben magát.

– A hárfája, uram!

A kereskedőnő szája kaján vigyorra húzódott.

S ahogy Ammeri kinyújtotta kezét a hangszer után, lehullt az első homokszem a tízezer és egy napot jelző homokórában.

■ ■ ■

forgóajtó a pokolba

puha nő-eső alakítja pocsolyává
kitalált istenek lábnyomát

zsoldosok nyitnak sortüzet

tuareg-szél tombol az utcán
sárba hullott nyelvű anyák
keresnek új hazát gyermekeiknek
nevet cserélnek
bagoly huhog vállukon

férfi-eső borít el minden ösvényt
tetovált kerítéstestek
sebeznek
mégis átjutunk

csapóajtón át
menekülnek a zsoldosok

a csíkos kéregjáró jóslata

feltűnően maró
átmeneti hiba
a tóparti láng körül

a homokban fekete sólyom toll

fáradt asszonyok érkeznek
a fűz alá meghalni sorban

talpuk égő téglalap
hátuk hiányzó kaktuszgerinc
mellkasuk hitetlen térfogat
szemük fényárasztó sáska
arcukon az érzés kiolvashatatlan

ne keressetek, centiért mentem

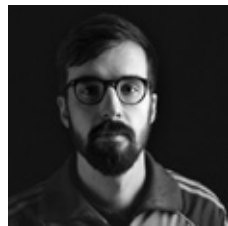
a folyón átívelő
vasúti híd lábán
zsírkréta felirat
Isztambul Expressz

versenyhajlamtól mentesen
hajtányon megyünk keletnek

visszavonulót penget
a szemet perzselő nap
a síneken

eltűntek a sorompó kötelek
a forgórudak
nincs több vágánykapcsolat
nincs ki odafigyeljen
a mozdonyvezetőt
leszállították
a váltóőrök
sincsenek sehol

Gyukics Gábor (1958, Budapest) a Szépírók Társasága és a Magyar Műfordítók Egyesület tagja, a magyarországi Open Reading (nyitott versfelolvasó) és jazz-költészeti estek meghonosítója. 11 verses- és 1 prózakötet szerzője, 16 verses- és prózakötet fordítója. 2020 őszén, az amerikai National Beat Poetry Foundation Hungary Beat Poet Laureate életműdíjjal jutalmazta.

Noli me tangere

A reggeli nap sugarai üveg kúszónövényekként csimpaszkodtak a sűrű téli ködbe. Hazafelé tartottam átmeneti otthonom felé. Ez volt a helyes kifejezés a helyi vadásztársaság kunyhójára: rothadó mennyezet, huzatos ablakok, kerámiapadló, ízléstelen bútorok. A tűzifát az északi falnál tornyozták fel. Folyamatosan áztatta az eső, ezért rosszul égett. Nem sok vadász járt arra. Néhanapján feltűnt az ajtóban egyik-másik. Az arra vetődőknek kínáltam valami meleget, de mindegyik sorban visszautasított. Néhány próbálkozás után feladtam. Városból hozott udvariasság, mondtam magamnak. Már maga a gondolat is elég volt ahhoz, hogy hirtelen rosszul legyek a nagy szívélyességtől.

A sok hegy körbe-körbe valahogy más volt: olyan, mint a síkságból kiemelkedő kemény és görcsös ököl, amely senkit nem kímél, legkevésbé az embert. Hogy egyedül legyek, messze űzött a vágy a szürke utaktól, amelyekből épületek nőttek, mint a fémfésű törött fogai – és itt ez a vágy igazán felerősödött. Az autók rozsdás fékcsikorgása és a kedvetlen taxisok múlt évszázadban ragadt káromkodásai az utolsó vigaszai voltak a romlott és megtört emberek új generációjának, akik keresték a kapcsolatot valahogy az idővel, ugyanakkor még mindig keményen álltak a folyóban, amely oly igen lassan mozgott. A hároméves fiam ebben a pillanatban valószínűleg az anyja mobilját nyomkodja. Húzogatja az ujját erre meg arra, alkalmazásokat választ, rábök a felkínált felvételek közül a legfontosabbnak tűnőkre. Az ő világa már nem a foci pályák durva aszfaltján felhorzsolt térdeké, nem is az a világ, ahol az érzésekhez hús-vér barátok kellenek. Úgy tűnik nekem, hogy ebből semmi nem hiányzik neki. Mi mindent kell a gyerekeinknek megtiltanunk pusztán azért, mert azt mi magunk soha nem éltük át?

A talpam alatt apró kavicsok görögtek, és a gumitalpakról éles vörös törmelék hullott vissza: a maradék építőanyag, amely nem jutott el a hulladékudvarba, inkább összekeveredett a földdel. Minden, ami idegen, egy más környezet részévé válhat. A kérdés csak az, hogyan fogadja. Jobb oldalt sűrű égererdő magasodott, és úgy elállta az utat, hogy egyik-másik szökevény fatörzset kézzel kellett félretolnom, és az arcomat el kellett rejtenem, hogy fel ne sértsék. Valahol balra recsegték az ágak, de ezt nem hallottam. Talán csak két megbúvó ág közé szorult a jég, még nem állt készen arra, hogy engedjen a fogáson.

Az út már hetek óta minden reggel azon a nyomon vitt, amelyet a határozottság rohamában jelöltem ki még a hegyek közé érkezésem utáni első napon: a meredek kaszálón lefelé, az egykori szénaszárító mellett – most csak két mélyen visszavágott gerenda mered ott a levegőbe, támpillérként szolgáltak hajdanán –, aztán eléri az erdő szélét, ahol az ösvény élesen jobbra kanyarodik, és csak a régi malom maradványainál (a malomról és lakóiról

részletesen beszélt nekem a közeli birtok idős tulajdonosa) egyenesedik ki az Iška lágy hullámjaihoz. Innentől inkább a medret követi, semmint a patakot. A víz hirtelen alábukik, és csak lejjebb bugyog újra a felszínre. Néhány perc járás után a tisztáson át elkerüli a nehezen áthatolható mogyoróbokrokat, aztán az erdőből a szűk keréknyomokra fordul, amelyek egészen a faluig vezetnek. Az első házikókat valószínűleg morva jobbágyok építették átmeneti menedéknek a környék fenyegetéseivel szemben, aztán meg, bánatukra, itt kellett maradniuk földesuruk parancsára. Ötszáz évig csak testükkel és értelmükkel uralkodtak a végletekig kiüresedett semmin, amelyet fenyegető, kihegyezett facsúcsok díszítettek. Úgy tűnt, itt szakadatlanul és érzelem nélkül süvít a szél.

A szerény hajlékot rejtő rendetlen halmot korábban észre sem vettem. Ezt talán az elmém számlájára írhatom, amely a minimális információáramlás közepette egyszerűen kikapcsolt, és csak a legszükségesebbeket fogadta be – néhány körvonal már elég volt ahhoz, hogy ne tévedjek le az útról, és csak egy-egy nesz vert fel álmomból, amelybe lábaim mozgása ringatott, ahogy egymást váltogatták a csúszós talajon. Bár valószínűbb, hogy a vászondarab, amelyet néhány fa karóval támasztottak alá és durva kenderkötéllal rögzítettek, egészen újonnan került oda, egy napja, biztos nem régebben. Megpróbáltam elképzelni, hogy ez az egész a helyi állatvilág egyikének munkája, vaddisznóé vagy egy madaré, amely konstrukciós képességei révén ilyen összetett építményeket tud alkotni, ám belülről egyre jobban furdalt, hogy ezen a helyen emberi lény húzódott meg, és a februári fagyban ott töltötte az éjszakát. Az a fajta szorongás fogott el, amely nem engedi igazán a gondolkodást. A sűrű hálón csak az a kérdés jutott át, hogy a lény továbbállt-e, vagy itt maradt-e valahol a közelben. Köztem és a civilizációs minimum néhány nyomorult maradványa között a kiszáradt fenyők tömör, vaskos fala állt. Közelebb kellett lépnem, hogy lássam, miről van szó, de nem mertem. Aztán amikor végre le tudtam venni a szemem róla, ugyanazzal a lendülettel, mint mindig, odébbálltam.

Még mielőtt otthonom felé fordultam volna, amelytől párperces emelkedő választott el, megálltam az egyik gazdaságnál, amely úgy fűrődött az erdővel borított hegyoldalba, mint a szálla. Málladozó homlokzatát már messziről megismertem. Az eresztől jégcsap lógott, a szürke csatornában még látszottak az őszi levelek maradványai. A rothadás az alacsony hőmérséklet miatt néhány hétre leállt. Hallottam, ahogy a fiú takarmányt szór a marháknak, és közben ügyetlenül ütogeti a villával a betonjászlát. Felléptem két lépcsőfokon, és benyitottam a bejárat ajtón. Neva, a gazda lánya, az előszobában kinyitott egy nagy fa szekrényt. Cipők voltak benne. Egy hosszú magánhangzóval köszöntem neki. „Óó.” Rám nézett, és visszafordult a munkájához. Sötét, ritkás haja, amely alól kilátszott fehéres fejbőre, kockás ruhájára omlott, azon ujjatlan felsőt viselt. Az alacsony ajtón keresztül beléptem a rendeltetés nélküli helyiségbe, a ház közepén futó folyosóra, durva cserépedény belsejére emlékeztetett, amelyet színültig töltöttek ódon tárgyakkal, és néhány vaksi pillanat után végül a konyhában találtam magamat, ahol Hudovernik ült a padon. Elnyújtózott testtartása és párolgó izzadságszaga arról tanúskodott, hogy egész éjjel a karjára dőlt, és kisebb megszakításokkal az egészet végigszenderegte. Az ablakpárkányon zavaróan búgott a rádió. A bemondó náthás hangja tömegek hullámmászáról és emberáradatokról szólt. A helyiség minden lépéssel egyre szűkebbé vált. Egy meg nem határozott múltba való időugrás ellenére úgy éreztem magam, mint valami videojátékban. Az ellenségek nagy részét horzsolás nélkül megúsztam. De utam végén csak halott pixelek csillogtak.

Hallottam, ahogy Hudovernica hátul fát hasít. A rácsos ablakon áthatolt a jellegzetes hang, ahogy a fejsze feje a göcsös fára hullt, hópelyhek és halk női lélegzés fojtotta el. Ahogy a párás üveg mögött megláttam őt, a kisebb templomok Mária-alakjára emlékeztetett, ahol Jézus anyjának arca olyan volt, mint az elátkozott külváros megrágott padsoraiban sorakozó hívő asszonyoké, akiket Jézus anyja a magasból figyelt. Másrészt olyan volt, mint a nagyobb templomokban az istenanya ismert portréja, a középponthoz és az eseményhez közelebb, amint megszabadul az élőkől – minden, ami élő volt, megmaradt élőnek, az életelen pedig a nagy vásznon a kép alakjában elvált minden életszerűtől. Csak akkor, amikor elveszített mindent, ami emberi, lett lehetsége istenivé válni.

Köszöntem, és Hudovernica – életem számos nőjéhez hasonló, mégis különleges, különleges már az első találkozásunk óta – a baltát a puha tuskóba vágta. Odébb rúgta a fa-

hasábokat, és egy lépéssel közelebb lépett. Az arca kemény volt. Ráncaiban az időjárással és a háborúkkal való dacolás évszázadai tolongtak. Rákérdezett a reggeli sétámra, és kezét hosszú szoknyájába törölte, amely alatt gyapjú nadrágot láttam. Úgy a lábszár közepéig ért. Egyszerű gesztussal a ház külső falánál álló ajtó nélküli szekrények egyikéhez terelt. Belém karolt, és oldalról magához húzott. Ebben volt valami szenvedélyes, és egyszerre ijesztően éles, elvágólagos. Ha nem lett volna annyi réteg ruha rajta, éreztem volna a dereka lágyágát. Ekkor átnézett az ablakon a konyhába, és látta, hogy Hudovernik még mindig szendereg. Megérintett a hónaljamnál, és ott, ahol a felkar megfeszített izmai kis halmot formáznak, megszorított. Az elején megpróbáltam az érintését kikerülni, de most átadtam magam. Mindig csak röviden fogott meg, aztán néhány másodperc múlva odébb lépett. Talán félt a nemkívánatos tekintetektől. Talán elég volt neki.

Felvettem a kannát és a nagy pohár aludtjejet. A léptem könnyed volt. Arra gondoltam, elmondjam-e neki a hajlékot, hogy azzal el is felejtsem. Habár ki tudja, ki mindenkivel osztaná meg ezt az információt – kit küldene arra, hogy megnézzé, ki csavarog az erdeikben. Néhány heti rendszeres találkozás, a jelentéktelen beszélgetések és az érintések alapján, amelyek – attól féltam – csak az udvariasság megnyilvánulásai, azt gyanítottam, Hudovernicát ez nem nagyon érdekelné. Mégis úgy tűnt, jobb, ha mindenről hallgatok. És akkor már, akkor is, ha akartam volna valamit mondani, késő volt. Hudovernica közben a rönkhöz lépett, megsuhogtatta a baltát, és úgy lesett rám a homloka alól, mint aki válaszra vár. Minden, amit az ajkak szűk résén át ki tudtam csorgatni, ennyi volt: „Nyirkos volt ma, amúgy minden rendben.”

Az arczimaim meg sem rándultak, noha megsejtettem, hogy ebben a pillanatban valami köztünk végzetesen összeomlott. A kapcsolat, amelyet a szűkszávúság és az érintések jelenléte, szelíd vidéki közelsége jelölt ki, ingadozásom és végül kimondott hazugságom miatt a végéhez közelített. Arra gondoltam, minden kapcsolat már a kezdeténél magában hordozza a vég csíráit. Most már tudom, más választ várt. Egy pillanatra megállt, és egyenesen a félig rejtett fogaimra szegezett tekintetével a folytatást kereste. Magyarázatot várt. Aztán a rönk felé nézett, és szó nélkül nekilátott a munkának. Úgy tűnt, a hajlékról már szinte mindent tud, és a kérdés csak próbatétel, amelyet elbuktam.

Hudovernica idős kora ellenére szép nő volt. Valamivel több mint ötvenévesnek becsültem. Amikor először említettem, hogy az arca különleges, témát váltott. Aztán azt mondtam neki, hogy egy otthoni bolti eladónőre emlékeztet, aki mindig műanyag korongba csomagolt rágót dugott a tenyerembe. Emlékszem, hogyan nézett minden alkalommal körbe, hogy ellenőrizze, figyel-e valaki minket, és aztán a kis markomba nyomta a színes tekeracet. Már a sarok mögött kinyitottam, és majdnem az egészet a számba tömtem. Csak később értettem meg, hogy figyelmes mentorálása alatt igazából loptam. Soha nem csíptek el – talán azért sem, mert akkor még nem voltak elektronikus érzékelők. Hogy őt rajta kapták-e valaha, nem tudom. Eltelt néhány év, és aztán már nem láttam őt a boltunkban. Mivel a közelben nyílt egy nagy bevásárlóközpont, mintegy tíz évvel ezelőtt lehúzták a rolót. Lehet, hogy az eladónőt már korábban máshová osztották be. Számítalan lehetőség volt, és nem volt kedvem választani.

Nem volt alkalmam, hogy Hudovernicának másodszor is megemlítsem, mit gondolok a kinézetéről. Rendszeresen jártam a gazdaságban, kétnaponta megálltam itt, és elvittem a tejet, meg ami még adódott, olykor túró, olykor egy darab sajtot, aztán a hét végén fizettem. Mindig gyors léptekkel távoztam, csak egy vagy két szót vettem oda a többieknek, a fejem ismét lehajtottam az alacsony ajtófélfá miatt, és sokszor még csak nem is gondoltam rá, hát még a férfira, a láthatatlan férjére, vagy a felnőtt gyerekeikre, akik úgy bolyongtak a házban, mint beteg árnyak, akik számára nincs gyógyulás.

A legfőbb ideje volt, hogy tovább induljak, de az ő alakja, amely minden sáros lépéssel egyre gyorsabban hullott apró darabokra, nem hagyott nyugodni. Már a linóleumon, amelynek színei a felnőtt ember hányására emlékeztetettek, nyugtalanul éreztem magam, és aztán ez az érzés akkorára növekedett, hogy még a réten felfelé menet is – ahol a hátamon megéreztem az első izzadságcseppeket, és rendszerint teljesen más dolgokról szoktam elmélkedni – gondolataim egyik végéből a másikba rakosgattam arcának darabkáit, és túlságosan neki szenteltem a figyelmemet. Belegázoltam a gyökerekbe, amelyek oldalról lassan behálózták a dűlőutat és lassan kibújtak a hó szorításából, majd egy éles kanyar után hazaértem.

A fakunyhóban, a jugoszláv idők aranyozott emlékében, ahová gyorsan visszatértem, éjszaka jócskán lehűlt a levegő. Az egyrétegű ablakokon jégvirágok nőttek, és az egyik sarokból nedvesség szivárgott, amely minden bizonnyal az utóbbi néhány órában gyűlt össze kártartóan a mennyezeten. A tetőről halk kaparászás hallatszott, mintha hosszú karmok alól érkezett volna. Valószínűleg csak a fagerendák feszülése és elernyedése volt az a hőmérséklet-különbség miatt. Ha sikerült volna apámtól mást is megtanulni, mint a negatív gondolkodás művészetét, a következő pillanatban, akár csak ő, már felpattantam volna a tetőre, és megnéztem volna minden lyukat, honnan jöhet a hang. Leültem a hosszú fapadra, és megreggeliztem. A kenyérre vaját kentem, és az egészet egy bögre aludttejjel fejeztem be.

Ha a vadászok egyike ebben a pillanatban rám tekintene a bepárasodott ablakon át, azt gondolhatná, hogy mindent egybevetve szomorú történetet lát. Sokan egyetérténeket vele. A történet valahogy így szólna: a városi művész magányba vonul, és ott aztán a magány igazán foglyul ejti. Elszakad a póráz és a nyakára tekeredik. Az arca kővé válik, keze abbahagyja a munkát. Gyakran hasított belém hasonló gondolat. De mindig sikerült félretenni, és aztán véglegesen elvetni.

Amint Hudovernica alakját is gyorsan elvettem. Megpróbáltam harcolni a jelenlétével. Megpróbáltam visszahúzni, amikor a kerámiapadlón át a mosdóteknőhöz mentem, ahol a mosatlan edényeket gyűjtöttem.

Ahogy egy napon elvettem apám alakját, és nem is láttam egészen a halála napjáig. Amikor apám szolgálati útján Magyarországon E. coli-fertőzés következtében meghalt – cukorbeteg volt, az alkohol miatt elvesztette a hasnyálmirigye nagy részét, és a bélfalai már olyan vékonyak voltak, hogy az E. coli egy kis nyíláson át a szervezetbe jutott –, ott voltam. Budapestre repültem. A bátyám már ott volt, ő hívott fel. Néhány hónappal apa halála után felakasztotta magát a garázsában. Az apámat akkor már évek óta nem láttam. Nem bírtuk egymást elviselni. Amikor megérkeztem, már elveszítette az eszméletét. Az arca groteszk módon nagy volt. A baktériumfertőzés következtében úgy nézett ki, mint egy szörny. Az egyik szeméből sárga genny folyt az arcára. Gyengén lélegzett, és néhány percenként halk pittyenéssel megszólalt a gép, amely az alapvető életfunkciókat mérte. Fogtam a kezét, és az életemről beszéltem neki. Nehezen gyűlöltem, de még sokkal kegyetlenebbnek tűnt az, hogy megsajnáljam. Ezért megfogtam a kezét, és elmondtam neki, hogy egészen azóta, hogy elváltunk, az asztalomon vár néhány szellősen írt papírlap, egy volt élet emlékeztetői, a hektikusság és a városi zsisvaj kocsonyás keverékében nem volt időm, hogy megint neki szánjam magam. Hogy attól a pillanattól fogva gyorsan elvettem minden mondatot, amelyek a pont leírásával lényegtelennek és szükségtelennek váltak. Az új mondatok, amelyek megfeleltek a fürge kulturális modulok őrült gyors sínmozgásainak az Amazon *hi-tech* raktáraiban – a külvárosban emelkedtek, és csápjaikkal a belváros felé nyújtózkodtak –, nem tartottak tovább néhány percnél. Ha rögtön továbbküldtem őket, sikernek tartottam. Egészen addig, amíg a nyomtatott szöveg meg nem jelent egy újságban. A mondatokat nem ismertem: idegenek voltak számomra, mint a kis raktárgépek kóválygása fel-alá, ahol minden helyzetváltoztatás a felejtés lehetőségét jelenti. A nagy csarnokokban nem volt többé ember, aki felelt volna a mozgásukért, inkább közvetlenül a vásárló keze irányított. Az olvasóé. Az egyszerre létező információs hálók idejébe zárva a mondatok csak interakciós produktumok, az egykori dicsőség árnyai. De birtokolták-e egyáltalán valaha? Birtokoltuk-e valaha *mi* – akik a majom és isten közé zárva képtelenek vagyunk az élet végére érni anélkül, hogy belehalnánk. A gondolattöredékek sorrendje, amellyel egykor még azonosulhattunk, összefonódott a külsővel. Egyre idegenebbé válik. Gondolataink a digitális staccatóban egyáltalán nem kapcsolódnak többé ahhoz, amire gondolnánk, vagy amit elgondolnánk. Visszhangok rövid visszhangjaivá válnak. Posztmodern firkászok nedves álmai. Az enyéme is ilyenek. Halkan beszéltem, és nem vettem észre, hogy az apám meghalt. Csak azt vettem észre, hogy az aszszony a szomszéd ágyon abbahagyta az imádkozást. Az ápoló finoman megfogta a vállamat, és azt mondta, hogy most már ideje, hogy az apámat előkészítsék a hamvasztóba szállításhoz.

Ha valaki megkérdezné, igazából mit keresek itt, egyedül, távol a világtól, nem tudnék válaszolni. Elveszett vagyok ezek között a kibaszott hegyek között. Napjaink nem olyan íróknak valók, akiket még írónak nevezhetnénk. A pátoz maradjon a generációkon és tájegységeken átívelő bugyuta olvasókönyvek dolga. A gyorsírónok időközben a 21. század

leányaivá vedlettek át, akik elválaszthatatlanok a telefontól – és az írástól. A nemek feltűnetése itt nem fontos. Rimbaud-n, korán megásott sírjában, bizonyára csak mosolyognak. A kortárs költőkön és írókon kicsit kevésbé. Kik ők, ha ők lettek a mind, és a mind lett az, aminek csak nekik kellett volna lenniük?

Még mielőtt befejezhettem volna a gondolatot, megzavart egy udvarról beszűrődő hang. A digitális világ ponyvái egyszerre lehulltak, a glitchek esőcseppként repültek le róluk, mint a csillagközi por. Még mielőtt az ablakon át megláttam volna, meghallottam, ahogy a Lada Niva a meredek úton az első fákhöz érkezett, és ott megállt. A vezetője nem kapcsolta ki a motort. A hangja mélyebb, a fordulatszáma alacsonyabb volt, mint ahogy azt az orosz terepjárótól vártam volna. Nem sztenderd benzinmotoros modellről volt szó, hanem ügyes átalakításról, áttették a dízelmotort egy foghíjas Mercedes-sorozatból a dzsip karosszériájába, amit nagyobb nehézség nélkül minden szerelőtanonc el tud végezni. Azért valakinek csak rá kellett szánnia az időt. A változásra olykor már csupán gondolni is nehéz.

Néhány percig átadtam magam a kitartott hangnak. A forrásban lévő víz bugyogására emlékeztetett. Aztán az ablakhoz léptem, és letöröltem a szürkés, nedves szutykot. A fehér terepjáróban ülő alak áthajolt a sebességváltón, mintha valamit figyelne az anyósülés ablakán át. Így maradt néhány másodpercig, aztán a tekintetével a hátsó szélvédő felé fordult. A tekintete az üvegen keresztül végig szaladt a dülön lefelé, megállt a kereszteződésnél és a táblán, amelyre a vadászkunyhó házszámát írták fel.

Távolról úgy tűnt, hogy az ember a terepjáróban valamitől fél. Elárulták testének váratlan mozdulatai. Arra gondoltam, hogy talán az érzékeim becsapnak. Mindenesetre a tekintetemet körbejártattam a fáktól az útig – semmi különös –, aztán ismét a Lada Niva dobzázára szegeztem. A kéksapkás alak a helyi erdőszre emlékeztetett. Láttam, ahogy a sapka ellenzője zökkenve irányt váltott, és a ház felé fordult. A fejemet önkéntelenül néhány centiméterrel visszahúztam, hogy a fagerenda eltakarja. Ahogy így elbújtam, azt kérdeztem magamtól, miért is tettem. Mindenki tudta, ki szállt meg a régi vadászházban. Lassan visszaemeltem a fejemet korábbi helyére.

Otmar még mindig az én irányomba bámult. Ő kellett, hogy legyen az. Arra gondoltam, hogy rámosolygok. Valószínűleg nem értené. Még valószínűbb, hogy mosolyomat a koszos ablak mögött észre sem venné. Eltelt néhány perc. Idegesen kopogtam ujjaimmal a rothadó ablakkereten.

Túl hosszú ideje állt már az udvaron. Kiléptem az ajtón, és odamentem a Nivához. Otmar lehúzta az ablakot, és már távolról odabiccintett üdvözlésképpen. Az ilyen arcot soha nem felejtet el, és mielőtt még valóban közel értem volna, egészen élesen kirajzolódott a szemem előtt: barázdált arc, tele szűk és mély kráterrel. Sűrűn hullámoztak az arccsont környékén, de máshol sem volt jobb a helyzet. Abban a néhány másodpercben, mielőtt elkezdtem vele beszélgetni, megpróbáltam felfogni a mélyedések mintázatát. Bizonyos kiforgatott értelemben a csillagokhoz hasonlítható. Ha elég ideig nézed őket, állásuk az egyetlen lehetségesnek tűnik, noha nincs benne semmiféle logika.

Kidugta a kezét az ablakon, és az erdő felé mutatott.

„Valami történik ott bent, nem?” – mondta, és körbefonta az ujjait, mint a kötélcsapdát. „Reggel biztos láttál valami furcsát” – tette hozzá. A szavak, amelyek ismerősök közti párbeszédre emlékeztettek, súlyosan nehezedtek rám. Otmart csak akkor láttam, amikor Hudovernicánál tüsténkedett egyik nap már kora reggel. Valószínűleg a lányának segített, akitől többet remélt, mint időnkénti kézfogást. Akkor mondtam el neki a napirendemet. És hozzátettem még egy vagy két mondatot a városi életről. Most meg itt ólálkodik körülöttem, mint a sikló, és szűkre zárt szájából sziszegi a kérdéseit, amelyek félelmetes hálónak állnak össze. „Tényleg nem láttál semmit?” – kérdezte – „Ott lent, az Ukmar irtásánál?” „Semmit” – feleltem, és teljes mértékben összeszedett maradtam. Csak a szemem bújt ki a gondolat felügyelete alól, és kétszer megrándult. Ezt nem vehette észre. Az ujjammal kicsit megdörzsöltem a szememet, rendbe hoztam. Megnyugodott.

Otmar folytatta: „Ott lent az erdőben emberek járnak. Az utóbbi napokban egyre több szemetet látok. Otthagyják a holmikat, de soha nem látok senkit.”

„Nem láttam semmit” – mondtam neki, és lassan a testemmel a ház felé fordultam. Otmar lekapta a fejéről a sapkát, és rám nézett. Kirázott a hideg. Mintha minden egyes hegyiparaszt

beléphetne a gondolatvilágomba és turkálhatna ott, ahogy csak neki tetszik. Nem volt mit titkolnom, csak nem akartam belekeveredni olyan dologba, amihez nem volt közöm.

Hallottam, amint ezt mondja: „Mivel itt vagy, a közösségünk része vagy.”

Vagy csak úgy tűnt nekem. A terepjáró hengereinek hangja észrevétlenül keveredett a szavaink közé.

„Ez mi volt?” – kérdeztem.

„Hmm?” – nézett rám kérdően.

„Mit mondtál, azt kérdelem” – mondtam.

„Ha bármit látsz, szólj nekem, légyszíves.”

„Rendben” – válaszoltam –, „szólok.”

Otmar homlokának szélén a horpadások véget értek, és néhány centiméterrel magasabban már az első hajszálak nőttek, sötétek, mint az éj. Mielőtt a helyére tette volna a sapkáját, arra gondoltam, hogy az arca a jó és rossz közti harctér, ahol mindkét hadsereg beásta magát az árkaiba, köztük pedig csak szűk hely marad, sima és csúszós a mindennapos lövöldözéstől.

„Hamarosan” – mondta, és ezzel azt akarta jelezni, hogy hamarosan találkozunk. A dzsip nyitott ablakkal megfordult a szűk udvaron. A volánt csak bal kézzel tartotta. Zökkenve bólintott. Az udvarias fejmozdulatot nem nekem szánta. Nem *szánhatta* nekem. Abba az irányba bámultam, ahol az állhatott, akinek szólhatott, de ott nem volt senki. A tekintetem elsüllyedt a fák közötti ürességben.

Néhány lépésnyit visszahúzódtam. A Lada Niva jobb tükre majdnem a mellemet súrolta. Amikor elment mellettem, a hátsó ülésen, steppelt barna takaróval leterítve, félautomata pisztolyt láttam. Visszaléptem a kunyhóba, és leültem az asztalhoz. A papírlapok, amelyekre még nem írtam semmit, meddően hánykolódtak a kezem alatt. A hegyi világ a saját törvényei szerint kezdett el forogni, és nem tudtam birokra kelni vele. Amikor meglógtam a városból, az emberek elől futottam, hangzatos egyenlőségük és kreatív energiájuk elől, amelyeket nem voltam képes megzabolázni. Egy elhagyatott törzs algoritmikus tánca. *UX Design*. Valamelyik nap csak arra vágytam, hogy a vászonszatyorból az edénybe tereljem az apró borsószemeket. És így a végtelenségig. Ki tudna nekem ilyen dizájnt létrehozni? Elegem lett abból, hogy az önostorozásba meneküljek: megpróbáltam magam resetelni Rousseau után szabadon. Mint ahogy a középiskolai osztálytársamnak sikerült. Napokig kóborolt a World of Warcraft széles vidékein. Úgy sétálgatott, mintha fizikai erőt és kondíciót gyűjtene, noha a játék belső logikája ezt nem tette lehetővé. Eljutott a játék külső határáig, és úgy játszadozott vele, mintha női testről lett volna szó. Olyan lehetőségek után nézett, amelyeket a játék nem is kínált fel, és ezekből új forgatókönyvet készített. Megpróbált eljutni a fizikai határáig, és amikor elérte azokat, eladta a karakterét egy német zöldfülűnek. Most Lanzarotén dolgozik a számtalan hotel egyikében az IT-részleg vezetőhelyetteseként.

Ebben a világban Hudovernica volt az, aki végül benyomta nálam a vészjelzőt, aki a jelenet végességére figyelmeztetett, és a mutató most már mélyen a pirosba hajlott. Úgy tűnt nekem, hogy azon a reggelen valami történt, amit nem lehet többé visszafordítani. Észrevettem, hogy le sem vetkőztem, a cipőmet sem vettem le. Kint minden tiszta volt. Magasabban fekvő vidékekről érkezett a levegő. Egyre hidegebb lett. Kinyitottam az ajtót.

Türelmetlen léptekkel siettem az úton lefelé. A kövekkel együtt a lépteim is meg-megcsúsztak. Hogy megtartsam az egyensúlyom, fel kellett emelnem a kezeimet. Már majdnem gyors futásba kezdtem, amikor lépés közben megálltam. Úgy rémlett, hogy egy pillanatra fekete árnyat láttam, amely lejjebb, a szórt téli fényben keresztezte az utat, csak néhány méterre a Hudovernica portája felé vezető útelágazás felett. Pár másodpercig egészen nyugton maradtam. Talán Otmar üdvözlése neki szólt. A csend visszaverődött az alacsony felhőzet nedves cseppjeiről.

A dülő szélén a cipőm orrával egy nagyobb kőbe rúgtam, amely gördült párat, és aztán nekitámaszkodott egy vékony, de szívós kétéves fenyőcske törzsének. A gurulás hangja egy pillanatra megtörte a csendet. Amikor a csend visszatért, tétozábam, hogy lépjek-e, de aztán mégis emeltem a lábam, ahogy a ló emeli az elülső patáját, amikor már vadul suhog felette a gazda ostora.

Lent valami megmozdult, mondtam magamban, és nem lehetett semelyik ismerős test. Amikor megpróbáltam felidézni az alakot, végtagjai hosszanti irányban megkettőződtek és

tovább lódultak, majd visszatelepedtek a testbe, aztán az egész eltűnt az alacsony égererdőben, amely felett néhány öreg fa emelkedett a február első virágaival.

Mint valami kretén, aki elhiszi a filmes hazugságokat, megráztam a fejemet, hogy a látomás, amelynek nem akartam hinni, eltűnjön. De nem ment. Továbblépdeltem, noha – mintha optikai kábelen át folyna – előntött az aggodalom. Amikor arra a helyre értem, ahol a lénynek kereszteznie kellett a dűlőt, nem láttam semmit, ami megerősíthette volna a gondolatot, hogy néhány perccel korábban valami járt ott, megmozdult. Igaz, sohasem voltam jó cserkész. Emlékszem, hogy az apám zsenge ifjúkoromban megpróbált megtanítani arra, hogyan ismerjem fel a nyomokat az ázott földben, de már akkor sem tudtam megkülönböztetni az apám csizmájának széles gumitalpát az őzpata hegyes nyomától. A különböző korok üledékével és hófoltokkal borított dűlőút anyaga fel volt törve, de a darabok között semmi szokatlant nem vettem észre. Egy pillanatra arra gondoltam, hogy lehajolok, és megszagolom, de ezt az ötletet gyorsan elvettem. Félttem, hogy valaki közben meglát. Lassú léptekkel Hudovernik házikója felé tértem, ahol az ajtót nyitva találtam. Köszönésképpen hosszan elnyújtottam a magánhangzót: „Óóó.” Senki nem felelt. Óvatosan beljebb léptem, megint átbillentem egy másik időbe, a szűk folyosón túl, ugyanazon a helyen, ahol reggel, Hudovernikbe botlottam, aki a karjára dőlt, csak a fejét fordította a másik irányba. Ahogy felhorkant, a gyomorsav állott szaga szállt felém. A rönk felé pillantottam, amelyen Hudovernica reggel fát hasított, de nem volt ott senki, majd visszatértem az udvarra, ahol a nyugati oldalon a falnak támasztva egy pótkocsi állt, gumijai egytől egyig szétmállottak.

A reggeli séta őszintesége már rég a múlté volt. Minden mozdulat kibillentett az egyensúlyomból, és minden hangot megpróbáltam magamnak megmagyarázni, ahogy csak képeségeimből és tudásomból tellett. A ház túlsó végén valami halkán pattogott. Úgy halatszott, mintha friss fenyőágak ropognának a tűzben. Úgy véltem, Hudovernica fia lehet az, és valamelyest otthonosan kiáltottam jónapotot. A sarok mögül, ugyanabban a ruhában, mint reggel, csak még gyürtebben és ráncosabban, Hudovernica lépett ki, és a kezével a falnak támaszkodott.

„Hát te meg itt?” – mondta, és felköhögött. Fagyosan zihált. Arra számítottam, hogy vele együtt tódul az égett fa illata. Ott, ahol álltam, csak a falak állott és nyirkos szaga csapott az orromba.

„Ma séta közben az Ukmar irtásánál egy primitív hajlék maradványait láttam” – mondtam. Nem válaszolt. Csend következett, amelyet a dűlőút tetején szívtam magamba. Közénk érkezett, és teljesen megállította az időt. Hudovernica lassú mozgással felém lépett, és, mint mindig, megragadott a könyökömnél. Úgy magához húzott, hogy a kabáton keresztül megéreztem mellének tömör szövetét. Mintha valami benzodiazepin alapú nyugtatót vettem volna be, a fejem kellemesen bizseregni kezdett, ami a gerincemen át szétterjedt az egész testemben. Hudovernica egyre erősebben szorított, én meg megpróbáltam a hátam mögé nézni. Néhány kísérlet után feladtam. A melegség kellemes érzése áradt szét bennem. Bal kezemmel bélelt kabátja alá nyúltam, ujjaimmal megérintettem a jobb mellét. Kelt tésztára emlékeztetett. Elkezdtem finoman masszírozni, majd néhány másodperc múlva abbahagytam. Eldöntöttem, hogy lejjebb nyúlok a kezemmel. Zsíros hasán keresztül a gypjúövig értem, amely a hidegtől óvta. Még mindig szorított magához a karjaival. Aztán meghallottam, ahogy a bejárati ajtó becsapódott, és Hudovernica ellökött magától. A sarokból előtántorgott Hudovernik, és azt kérdezte, mit csinálok itt.

„Azért jött, hogy elmondja, valaki az Ukmar irtásába fészkelte magát” – mondta Hudovernica. „Eh” – mondta Hudovernik, mint aki zárt szájjal köpni akar, és felemelte a kezét. „Ezt már Otmar mondta nekem. De nem csak egy, egy egész csürhe itt baszako-dik” – tette még hozzá.

Hudovernica megigazította bélelt kabátját, amely valahogy furcsán félrecsúszott, és visszatért a sarok mögé, ahonnan az imént kilépett. Hudovernik visszament a házikóba. Belöktek a csendbe, amely zajosan kavargott a füleim körül. Megpróbáltam valamiféle nap-sugár szigetcskét keresni, amely felmelegíthetne. Nem találtam. Egyhelyben álltam, és néhány percig vártam. Érezhettem, ahogy a nap lassan a fák csúcsa mögé ér. Átvillant rajtam, hogy akár le is ülhetnék a földre, kicsit megpihenhetnék, de félttem, mint egy gyerek az ablaktalan szobában.

Hazaindulni készülődtem. Köszöntem, de Hudovernica nem válaszolt a sarok mögül, a házba pedig nem akartam belépni. Az utam az istálló ajtaja mellett vitt el, azzal szemben, ahol Hudovernica gubbasztott. Az épülettől magas fakerítés választotta el őt, amelyre egykor ganét hánytak. Csak oldalt volt egy szűk átjáró, amely közvetlenül az istállóba vezetett.

Egy pillanatra az jutott eszembe, hogy megkeresem Hudovernicát, és elkapom hátulról, de meggondoltam magam. Elmentem, és visszatértem a konyhába. Messziről láttam, hogy az ajtó tárva-nyitva. A rácsos ablakok egyben voltak, és a halvány külső megnyugtató benyomást keltett. Az ajtón átfúj a szél, és amikor magam is a közelébe értem, láttam, hogy belül minden fel van dülva. A polcokról lógtak a ruhák, amelyeket a bőröndben tartottam. Az asztal fel volt forgatva. A derékszögű lábakat mélyedésekkel a szélükön kitörték, rendetlenül heverték a földön. A padokat nem találtam, a földön viszont kis barna víztócsákat lehetett látni. A széttört tányérok majdnem az egész helyiség felét betöltötték. A lábammal odébb löktem a ruhákat, és odacsúsztam a felborított székhez. Felállítottam és ráültem. A szívem a torkomban kezdett dobogni.

Azért minden rendben van, gondoltam. Minden rendben van. Minden rendben van akkor is, ha egy hülye vagy, aki nem tud már semmit sem írni, mert végül elveszett a magányban. Minden rendben van akkor is, ha nem vagy többé biztos abban, hogy jó döntés volt ideköltözni. Minden rendben van, mert végső soron nincs senki, aki ezt a szemedre vehetné. Valószínűleg már a saját fiad is elfelejtett. Minden rendben van akkor is, ha szegény vagy, vagy ha katonai offenzíva közepén találsz magad, ha nincs semmi ennivalód, vagy ha valaki egyfolytában elnyom a meggyőződésed miatt. Minden rendben van, mert a számtalan művész egyike be fogja mutatni a küzdelmedet, kitweeteli a netre, valahol a világ másik végén pedig diákok felállított stand mögül hirdetik az arra járóknak a szenvedésed. Valaki a meleg aktivisták csoportjából online petíciót indít. Vagy mindenről el fognak feledkezni, amikor a szavak tömkelege után végül megsejtik a pont jelenlétét.

Minden rendben volt, felemeltem a fejem és egyenesen előre bámultam. A rombolás a látómező szélén maradt. Csak ekkor vettem észre, hogy a szoba végében az üresség járja a leeresztett létrát, amely a felső szintre vezetett. A padlásról nem hallatszott semmi, lassan felmásztam a meredek lépcsőn. Amikor a fejemmel átértem a nyíláson, egy pillanatra megláttam egy sötét és ritkás hajfonatot. Aztán az alak egy pillanat alatt szertefoszlott. Mint amikor egy váratlan pillanatban a processzor túlterheltsége miatt a képernyő elkékül és a számítógép újraindul.

Fent nem volt senki.

De mi volt kint?

Fordította: Bakonyi Gergely

Andrej Tomažin (1988) író, költő. Az *Idiot*, a *Šum* c. folyóiratok és a *Radio Študent* egykori szerkesztője. A *Stramorjevi koraki (Stramor léptei)* című kisprózáit (2014) az év legjobb elsőkötetére díjra jelölték a Slovenski knjižni sejem (Szlovén könyvvásár) szervezésében. A *Črvi (Féreg)* – 2016) c. regény és az *Izhodišča (Kiindulópont)* – 2018) c. verseskötet szerzője. *Anonimna tehnologija (Anonim technológia)* – 2018) c. kisprózáit az év legjobb könyvének jelölte a Društvo literarnih kritikov Slovenije (Szlovén Irodalomkritikusok Egyesülete). Írásai német, spanyol, magyar, angol, észt és szerb nyelven is napvilágot láttak. Verses és prózai alkotásai, valamint esszéi rendszeresen jelennek meg a legfontosabb szlovén irodalmi lapokban. Ljubljanában él.

Bakonyi Gergely (1984) irodalomtörténész, műfordító, tanár. Kutatási területe a műfaj történet, komparatiztika, doktori fokozatot is e területen szerzett (*A műfaji struktúrák kialakulása és változása a szlovén irodalomban a romantikától a klasszikus modernségig* – 2019). Kortárs és klasszikus irodalmat fordít, többek között 2016-ban az első szlovén nyelvemlék, a *Brižinski spomeniki (Brižinski nyelvemlékek)* teljes szövegét adta közre, ugyanebben az évben 40 kortárs verset Primož Čučnik válogatásában a Tiszatáj hasábjain. Műfordításai szlovén irodalmi antológiákban is olvashatók, fordított Peter Rezmantól, Alojz Ihantól, Vesna Lemaictól, Katarina Marinčičtől, Veronika Simonititől és Vlado Kreslintől is.

Gasztrofogoly

Egy vékony vágást ejtettél
az ütőeremen, pont akkorát,
hogy beférj és kiszellőzzön a festékszag.
Gyomornyi zaj visszhangzik.
Valaha mindennek, amit megettem,
a színe megfogott belül,
de odaigérték az étvágyamat
a boldogságnak. Evéssel jutalmaztatok,
törékennyé híztam,
elkerekedett a szemem is,
ezért azt hiszitek, csodálkozom rajtatok.
Ma már csak torkolatcsönd és színtelen jóllakások.
Pedig próbáltam szólni, a túletetettek az arc
betegségét kínálják fel megoldásként.
Tovább eszem magam ismeretlen formákig,
ideje megtanulnom erénnyé szelídíteni
a hozott kegyetlenséget. Nyelvem sincs már semmire,
fullaszt a múlttobzódás.

Kastélykert

Miközben kastélyokról kellene gondoskodom,
eltévedtem a kert labirintussövényében.
Pazarlom a családi emlékeket,
velük jelölöm a zsákutcákat.
A sötét szökőkútban folyamatosan csobog
az elixír, amittől megrészegülnek az óvatlanok,
tiltanak töredezett peremétől, csak tájékozódásra használok
a hangját. Magába issza a talaj minden nedves félelmemet,
lassan elvalószínűtlenedem. A sövény simogatja
hallgatásom, kaparom a rám száradó
leveleket: felmenőimet magamról.
Nem messze komor csodákra nyílik egy ablak,
fantomok üveget építettek ajtóba, ablakba, fejbe.

Felejtéstenger

Külön tengerekként mossuk el a felejtés
ellentétes partjait. Az elraktározott víz
hártyaszerűen körülveszi a talajszemcséket,
de a hézagokat csak részben tölti ki.
Ha kimondanálak, nem tudom, mi lenne utána.
Ha elég nagy mennyiségű a víz,
feltöltődnek a hézagok is,
a maradék pedig a felszínt lepi el.
Ráncosra ázom, saját várost tenyészték magamon,
öntörvényű utcákat. Éjszakánként madarak
fészkelnek belém, tengeri léptékekkel
gondolkodó sirályok zavart szárnycsapásai:
görcsösen próbálom történeté szervezni a mozdulatokat.

Elnévtelenednek a tengerek,
csendesen állnak, mint elképzelt gyerekeink.
Ebből lett végül az a reszketés,
amit fázásnak hazudunk.
Mintha csak elrugaszzkodáson múlna a magasba szállás,
szökdécselek fejemet hegyekbe ütve.
Hullám, moraj és sószag:
természetutánzásnak kiszolgáltatott családképbe menekülök.
Játékkastélyokkal jelölöm a térképen
a menekülőútvonalakat, ablakukból hallgatom,
ahogy sírnak a fjordok, mert kiszárad a vérvonal.

Németh Gábor Dávid (Budapest, 1994) költő, szerkesztő, újságíró, a prae.hu művészeti portál KSMM projektjének vezetője, első kötete 2017-ben jelent meg.

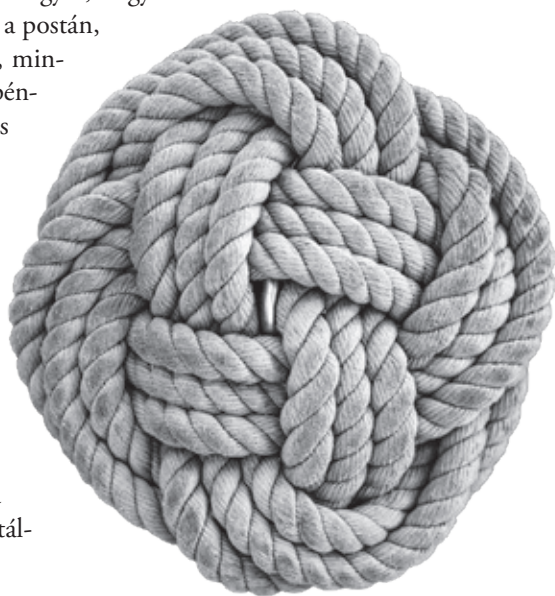
Örökpanoráma

A Doktor fáradtan rákönyökölt az asztalra a rendelőben, szemét nyomogatta, gyűjtötte az erőt, hogy lezárja ezt a hosszúra nyúlt pénteket. Margitkát a rendelés vége előtt fél órával elengedte, hadd menjen haza a délutáni busszal, pihentesse a visszeres lábait otthon. Csak ketten váraakoztak a patikában, Graber néni és Sztunnerné Teca néni, két özvegy, régi páciensek. A vérnyomásukat jönnek megmérteni péntekenként, és hallani pár kedves szót a Doktor úrtól, esetleg elejteni egy-két pletykát, közben kitaróan tudakozódni mások egészsége felől, mintha nem tudnák, hogy a Doktor mindig kiterő válaszokat ad a kérdéseikre, és végül felíratni valamit, ha mást nem, egy kis vitamint, mégse menjenek haza üres kézzel.

Amikor végre elmentek, elfordította a kulcsot a patika zárjában, de ahelyett, hogy dobta volna a köpenyt a fehérre mázolt állófogasra, rúgta volna le a papucsot, hogy átlépjen a cipőjébe, visszazuttyant az asztalhoz. Hosszú volt a hét. Valahogy mindenkinek most fogott el a gyógyszere, most volt esedékes a rendszeres vizsgálat, jöttek a vérnyomásmérőők, a cukrosok, a vesekövesek, a tüdőbajosok, a migrénesek. Két dolog volt, ami rábírhatta, hogy hamarosan mégis felálljon az asztaltól. Az egyik, hogy hátha érkezett levél Igortól. Most, hogy helyettesítés van a postán, Ica néni később jár körbe a levelekkel, és nem hozza be, mindent beletuszkol a kapun található postaládába. A másik a péntek maga, ami azt jelenti, hogy átjön Valter. Persze neki is megméri majd a vérnyomását, az megnyugtatta. Az első időkből komolyan vette minden panaszát, eltartott egy darabig, amíg rájött, hogy hipochonder, most már elegendő, ha néha lehúzza az alsó szemhéját, azt mondja neki, hogy nagyon jól néz ki, és félévente egyszer vért vesz, hogy mindezt a tökéletes laborleletekkel is alátámassza.

Csengettek. Parányi kalapács vergődött ilyenkor a patika bejárata fölötti két réz félgömb között, és a Doktornak nem először jutott eszébe, hogy le kéne cserélni, talán digitális csengőre, valami dallamosra. Habár tudta jól, a csengetés mindig bajt jelent, így hát az ember megutál-

ja, nincs az a kellemes dallam, az a lágy melódia, amiből ne válna idővel a legidegesítőbb hang a fejében, amitől ne akarna kiugrani a szíve a helyéről.

A bejáratnál az öreg Jusztin atya ácsorgott, gyorsan beengedte, nem is titkolta, mennyire meglepi és aggodalommal tölti el az érkezése. Tulajdonképpen minden percben számított rá, hogy baj lehet, ebben a korban már bármi megtörténhet, és rendszerint történik is. Jusztin a valódi korát nem vallotta be, valószínűleg hamis adatokat diktált be az előző orvosnak, a Doktor azonban rájött, hogy legalább százéves lehet, ezt Valter is megerősítette, de pontosat ő se tudott, és ha magát Jusztint kérdezte, a pap csak annyit mondott, mit számít, hány évet él valaki ezen a földön. Ezzel nem lehetett vitatkozni. Most megnyugtatólag rögtön felemelte a jobbját, hasonlóan ahhoz a mozdulathoz, ahogy az áldást osztja, jelezve, hogy nincs vele semmi baj, fújtatott egy kicsit.

– Reméltem, hogy még itt van. Nem magam miatt jöttem – mondta azonnal, ahogy levegőhöz jutott. A Doktor egyszerre érzett megkönnyebbülést és újabb aggodalmat, hogy esetleg valaki máshoz kell rohanni. Ment is a táskájáért, hogy egy percet se veszítsenek.

– Nem, nem kell – kiáltott utána Jusztin atya, és belépett a rendelőbe, leült a betegeknek fenntartott székre, botját az asztal széléhez támasztotta –, a szegény Tóniról van szó.

– A postás?

– Igen. Most hívott az unokanővére Trenkről. Meghalt a kórházban.

A Doktor ma nem először ereszkedett megtörtén a székébe. Benne volt a pakliban, persze, de valahogy bízott benne, hogy nem így lesz. Hogy mégiscsak fiatal, hogy megküzd a magáét.

– Már két napja – folytatta az öreg –, kedden temetjük. Most tettem ki a gyászjelentést a templomhoz. Csak azt akartam, ne hivatalból tudja meg.

– Köszönöm – motyogta a Doktor. Aggódott, hogy most valami szentenciózus papolás jön, de az atya hallgatott.

A Tóni egy hete kapta el a szalmonellafertőzést, a KÖJÁL, vagyis az ÁNTSZ vizsgálata szerint a forrás a kaszinótojás volt, a trenki buszállomás presszójában ehetett belőle a szerencsétlen. Már két napja fosott-hányt, mire orvost hívott a szomszédja. A Doktor azonnal infúziót kötött be, és mentőt hívott hozzá. Először még a bélgyulladásra gyanakodott, két éve kezelte vele, akkor is a trenki kórházban kötött ki, megállapították, hogy hajlama van rá, diétát írtak elő neki, és gyógyszert kapott a refluxára is. Akkor úgy fél év alatt egész jól helyrejött, és nem is igen akart többet foglalkozni a dologgal, a Doktor hiába mondta neki, hogy időnként kontrollra kell járni, vagy legalább hozzá jöjjön el, adjon le mintát, Tóni mindig azt válaszolta, hogy jó, majd jön, de csak a leveleket meg az újságot hozta mindig ugyanolyan megbízhatóan.

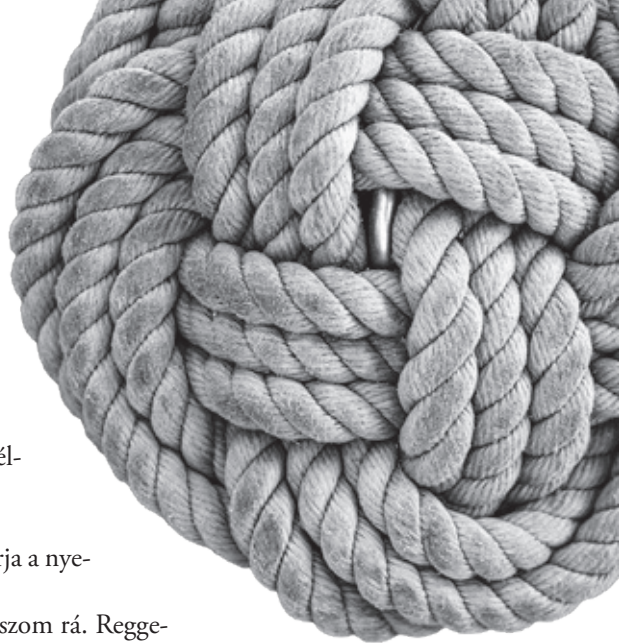
– Tudom, a kolonoszkópia nem kéjutazás, hogy finoman fogalmazzak – mondta neki –, de muszáj lenne.

Tóni ilyenkor kedvesen a homlokához érintette az ujját, mintha tisztelegne, igenis, Doktor úr. Nagy, kerek homloka volt, korán kopaszodó típus. A megmaradt haját tüskére nyírta, egybefolyt az arcát borító borostával. Apró szeme csillogott, amikor vigyorgott, és az utóbbi időben sokat vigyorgott. Rendesen végezte a munkáját, mindenki időben megkapott mindent, és ezt az egy betegséget kivéve szinte soha nem mulasztott munkanapot. Az asszonyok kedvelték, mert udvarias és halk szavú volt, a férfiak veszélytelen, jó gyereknek találták, tehát ők is kedvelték. Kétségtelen, hogy volt benne valami szerzetesi. A csöndességében, a pontosságában, a jámbor vigyorában. De hogy elvigye egy ostoba fertőzés... A Doktor megérezte, hogy Jusztin atya valami ezzel kapcsolatos kérdést fontolgat, úgyhogy elébe ment.

– Gondolom, azon töpreng, hogy halhat meg valaki egy szalmonellafertőzésben a huszadik század végén.

– Hát, mit mondjak, gondoltam rá. Hátha tud valami magyarázatot.

A Doktornak eszébe jutott egy fricska a kifürkészhetetlen isteni utakról, de megtartotta magának. Kedvelte ezt az öreg papot. Nagy kártyás, és a misebort se csak áldozáskor veszi magához, terjedt róla egy anekdota is, hogy egyszer másnaposan misézve elaludt az oltárnál, és amikor valamelyik jámbor híve vette a bátorságot, és megbökte a vállát, felriadt, és azt kiáltotta: Tök az adu! Megkérdezi majd este Valtértól, igaz lehet-e.

– Hát – megvakarta a fejét, igyekezett összeszedni a gondolatait, és érthetően fogalmazni –, az a helyzet, hogy sokan halnak bele ma is a legegyszerűbb betegségekbe, de ezekről nem írnak az újságok. Tőninál volt még valami, elvileg nem beszélhetek róla, hiszen a páciensem magánügye, de egyfelől úgyis tudta az egész falu, másfelől magának elmondhatom, elvégre nálam is több titkot őriz.

Jusztin atya bólintott, a szája jobb sarkában a ráncok megrándultak a füle felé.

– Szóval, voltak más gondjai, néhány éve súlyos bélgyulladást állapítottak meg nála, és refluxa is volt.

– Az mi?

– Úgy mondanám, hogy gyomorsavtúltengés, kimarja a nyelőcsövet is, ha nem szednek rá gyógyszert.

– Aha, szerintem az nekem is van. De én pálinkát iszom rá. Reggelente egy gyűszűnyit, nem többet. Nem szeretem, tudja, inkább boros vagyok. Itt tanultam meg, hogy a pálinka kis mértékben orvosság, nagy mértékben gyógyszer, hehe, na, hogy sok bajt megelőz. Eddig bevált. Ezt még az Úr sem nézi rossz szemmel.

A Doktor elmosolyodott. Hamar leszokott róla, hogy megpróbálja megváltoztatni az emberek elgondolásait a saját egészségüket befolyásoló babonáikkal kapcsolatban. Néha egyenesen úgy tűnt, bizonyos szokások, népi hiedelmek annak ellenére működnek, hogy ellentmondanak az orvostudománynak. Abban végképp biztos volt, hogy egy százéves embert nem szabad lebeszélni semmiről, amiről úgy hiszi, jól tesz.

– Hát igen – mondta –, ezt a Tóni valószínűleg nem tartotta.

– Nem is való mindenkinek – hümmögött az atya.

– Nem. Szóval, voltak gyógyszerek, amiket rendszeresen szedett, és akkor meg is gyógyult, aztán nem törődött velük. Még hozzám sem jött, most is a szomszédja szaladt értem, amikor második napja nem látta a Tónit. Vasárnap. Mindenesetre megvolt az esélye a fertőzés előtt is, hogy rosszabbodik az állapota, akár kialakulhat daganat, vagy...

Olyan hang volt, amelyet még életükben nem hallottak, pedig egyikük már talán egy évszázada hallgatózott a világban. Ha az embernek azt mondják, velőtrázó sikoly, valami magas, rémült hangra gondolhat. Ez velőtrázó volt, de beazonosíthatatlan, inkább mély, mint magas, torokból vagy még inkább gyomorból jövő, végtelennek tűnő, nem emberi hang.

A Doktor felpattant az asztaltól, a pap felkapta a fekete botját. Az utca felé indultak, ahonnan a hangot hallani vélték. A hörgő ordítás elhalkult, és szinte azonnal újakezdődött, pontosan ugyanolyan erővel, mint az első alkalommal. A fenevad, gondolta Jusztin atya. Mi a fene ez, gondolta a Doktor. A ház elé lépve már látta, hogy a templom kapuja előtt a szép Lomotáné áll, és tépi azt a dús, boglyas haját. Nem hitte volna, hogy emberi lényből felszakadhat efféle hangorkán.

– Lomotáné az – szólt hátra a papnak. – Maradjon itt, majd én.

Közben házak ajtajai, kapui nyíltak meg, asszonyok léptek ki, mintha éppen csak kikukkantanának, lassan indultak a hang irányába, nem volt ember az egész faluban, aki ne hallotta volna. A Doktor kétségbeesve keresett egy arcot, aki segíthetne. Hátrafordult, látta, hogy Gilda szalad lefelé a tanárlakások felől, biztosan itt nyaral a kislányával. Intett neki, ő maga pedig az asszony felé futott, és gépiesen hajtogatta, hogy semmi baj, Veronka, nyugodjon meg.

Veronka csak üvöltött, arca szétfeszült, de még csak a könnyei sem ömlöttek, minden fájdalom a torkán keresztül zubogott a világra. A Doktor odaállt elé, ezzel eltakarta a gászjelentést, bár tudta, feleslegesen, mert az asszony sokkos állapotában már nem lát és nem hall semmit maga körül.

Gilda odaért, a Doktor segélykérően nézett rá az üvöltő asszony válla fölött.

– Nyitva van a rendelő – mondta –, az asztal mögött van a gyógyszereszekrény, itt a kulcs. – Gilda elvette a kezéből, és oldalra lépett, minél távolabb az asszonytól. – Két ampulla

Seduxent! – Automatikusan tegeződtek, ahogy kollégák közt szokás, pedig akkor beszéltek utoljára, amikor Gilda még tanult.

Az út túloldalán gyűltek a népek, Sztunner Tibi kijött a bolt elé, kezében hatalmas kulcscsomó, már zárni készült. Egy asszony lefelé szaladt, nyilván, hogy szóljon a szomszédainak, még Sebi is ott állt az árok szélén, önfeledten elnyúló szájjal. A Doktoron kívül csak Jusztin atya volt olyan merész, hogy átkeljen az úton, és lassan megközelítse az asszonyt. Az ordítás egyre rekedtebb, egyre szűkülőbb lett, de semmit nem veszített pokoli erejéből. Lomotáné arca szürkésfekete csomó, ujjai a hajába markoltak, és megmerevedtek, már nem tépte a haját, hanem egyenesen le akarta szakítani a fejbőrével együtt. A Dokort azokra a szerencsétlenekre emlékeztette, akiket ismeretlen mérgezéssel hoztak annak idején a sürgősségre, többnyire valami otthon kotyvasztott bódítószer hatása alatt álltak. Akkoriban áldozott le a mákteák és metil-alkoholos kotyvalékok masszív korszaka, hogy átadja a helyét valami másnak, amiről még nem sokat tudtak. A pancsolás mindig egy lépéssel a felderítés előtt jár.

Amíg az injekcióra vártak, a Doktor kitárt karral, araszolva közelített az asszonyhoz. A pap megállt mellettük, botjára támaszkodott, mormolt valamit.

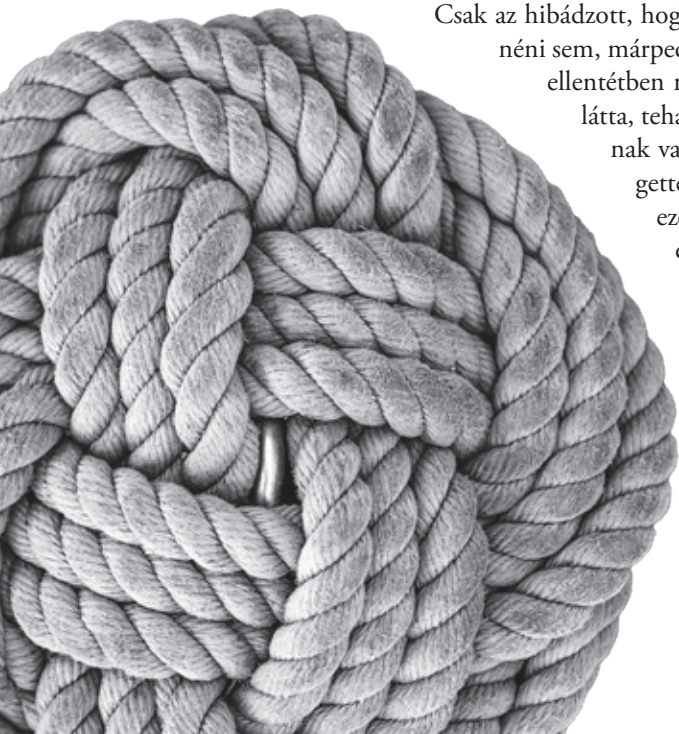
– Szükségem lesz segítségre, kérjen meg valakit az erősebbek közül – mondta a Doktor. Jusztin berögött, kényszeres mozdulattal keresztet vetett, és csigalassan visszaballagott az út feléig, kiválasztott két erősebb fickót, a Kisgrabert meg a Karpen gyereket, odaküldte őket a templomhoz, aztán leült a kocsmá előtti sörpadra. A Doktor éppen azt mondta a két srácnak, hogy egyelőre ne csináljanak semmit. Csoszogó léptekkel közelített a szép Lomotáné felé, eszébe villant a szóbeszéd, hogy ő volna a szeretője, hallotta persze, mosolygott is rajta, sejtette, hogy nem gondolják egészen komolyan, de valakit találniuk kellett, mert hogy a Lomotánénak szeretője van, abban biztosak voltak.

Veronka csak a férje gyógyszereiért járt a rendelőbe. Túl fiatal volt a Lomotához, a Lomota meg túl pocakos, túl hájas, túl öreg ahhoz, hogy ne kelljen helyette senki a szépasszony-nak. Lomotát egyébként is közutálat övezte, annak idején, amikor még tanács volt, mindig nyüzsgött, mindig volt valami ügylete, vendége, fejeseiket hurcolászott a Lada Nívával vadászni meg főleg mulatni a vadászházba. Ez réges-régen még a kastélyhoz tartozott, ami azóta laktanya lett, aztán kiürítették, most éppen semmi, kitört ablakokkal mered a tájba, de a vadászház a párté volt, azt aztán rendben tartották, minden főmufti megfordult ott, sok éjszakát eltöltöttek a fák sűrűjében, ki tudja, mivel. Aztán meg azért is utálták a Lomotát, mert fölvásárolta az öregek kárpótlási jegyeit, hiszen mihez kezdenének már ennyi idősen azzal a kis földdel, mondta nekik, hallgattak rá, olcsón eladták, és életük végéig szidták, hogy átverte őket. Ügyeskedő rohadéknak tartották, de a legnagyobb bűne a fiatal és szép felesége volt, ezt aztán igazán nem érdemelte az a hájpacni. Az élet igazságtalan, mondogatták.

A Dokort jóképűnek tartotta a falu, és már igazán ideje lett volna megnősülnie, sutogták, hogy annak idején az Elvirával volt valami viszonya, de azt se vette el, és amikor nem találtak rá megfelelő magyarázatot, kitaláltak neki egy szeretőt.

Csak az hibádzott, hogy senki nem látott valójában semmit, még Teca néni sem, márpedig ha ő nem látta, akkor az csak pletyka maradt, ellentétben mindazzal, amiről állította, hogy a két szemével látta, tehát tény. Voltak, akik azzal intézték el, hogy magának való ember ez a Doktor, megint mások azt pedzegették, hogy furcsa, milyen sokat van az íróval, hiába, ezek közt a városi emberek közt sok a ferde hajlamú, de ez ellen mindig felhozta valaki, hogy a Dokornak már volt itt szeretője, az író úrnak meg felesége, gyereke.

A falu férfilakosságának nagy része boldogan lett volna a szép Lomotáné titkos szeretője, hiába, hogy már negyven elmúlt, még mindig ragyogott a bőre, még mindig kibontva hordta a vörös sörényét, még mindig megmarkolták volna a mellét, rápaskoltak volna a farára. Ha tehetik.

A Doktor óvatosan két karja közé zárta a nőt, mintha egy bábut ölelne, vagy egy robotot, nem e világi, nem élő valamit. Lomotáné nem csitult, de nem is állt ellen, merev volt, mint a Jusztin atya fekete fémbotja. Csak a torkából áradt még mindig az a hihetetlen hang, igaz, most már rekedtebben, halkabban és valamivel magasabban. A Doktor remélte, hogy elájul, de ez sem következett be. Akkor finoman lefejtette az egyik kezét a fejéről, szemével intett a Kisgrabernak meg a Karpen Jankónak, hogy álljanak készenlétben. Veronka háta mögé léptek. Egyikük sem gondolta, hogy ilyen közel lesznek hozzá valaha, és hogy ha mégis, akkor egyáltalán nem lesz kedvük megérinteni. A Doktor elvette Gildától a gumiszalagot, ráerősítette a nő felkarjára. A könyökhajlatában azonnal meglátta a kiugró eret, de valamiért nem szúrt. Most vette csak észre, hogy remeg a keze. Hirtelen arra gondolt, hogy felgyűri a nyári ruha ujját, és beadja a vállába. Tétovázását Gilda észrevette, odalépett, és csak a tekintetével kérdezte, hogy szúrjon-e ő. A Doktor bólintott, és lassan átadta a helyét, ő pedig a kifeszült kart fogta csuklónál, hogy Lomotáné el ne ránt hassa. Gilda két másodperc alatt végzett a szúrással, olyan gyakorlottan és ügyesen csinálta, hogy a Doktor egyszerre csodálta és irigyelte. Az asszony összecsuklott, mint egy rongybabba, a Kisgraber kitárt karjaiba, és elhallgatott. Kezébe temette az arcát, és zokogott. Graber megérezte, hogy le akar guggolni, elengedte. Veronka ott kuporgott a templom előtt, és sírt, most már egyetlen hang nélkül. Nyállal, takonnyal kevert könnyei csurogtak a kezei között. A Doktor leguggolt hozzá, simogatta a hátát. Gilda lábát látva fölpillantott.

– Hívjak mentőt? – kérdezte a lány. A Doktor tanácstalanul nézett föl rá. Hogy dolgozhatott sürgősségin két évig, ha elég volt itt egy évtized, hogy döntésképtelenné váljon.

– Talán vigyük haza – mondta. A két segítő máris nyúlt Veronka hóna alá, de nem tudták talpra állítani. A Doktor intett, hogy hagyják. Megkérte Gildát, hogy álljon oda az ő kocsijával. Akkoriban egy kombi Volvót vezetett, használtan vette Igor tanácsára, aki mindig figyelemmel kísérte az autógyártást, és meggyőződése volt, hogy ez a legbiztonságosabb típus. Amikor be akarták tenni Veronkát a hátsó ülésre, sikoltozni kezdett, most nem úgy, mint korábban, már felismerhető volt a hangja, női hang volt, kétségbeesett, azt kiabálta, hogy ne, nem bírok. Mást nem mondott, kérdésre nem felelt, nem reagált, csak húzta össze magát, és meglepő erővel tartotta az oldalához szorítva a karjait, nem tudták megmozdítani. A Doktor végül úgy döntött, jobb, ha mégis inkább mentőt hívnak. Nem hagyhatja a falu közepén ordítani, se némán zokogni, de erővel nem gyömöszölheti autóba sem, jobban leszedálni pedig nem merte. Gilda visszaszaladta rendelőbe telefonálni. Valaki közben természetesen elrohant az öreg Lomotához, úgyhogy most megjelent az út szélén, kampós botjára támaszkodva. Feje kivörösödött, hátrafésült ritkás ősz haja közül csorgott a veríték, szürke ingének hóna alatt és hátán sötét foltok. Állt egy darabig, lihegve támaszkodott a szépen faragott botjára, aztán terjedelmének és korának ellentmondó fürgeséggel megindult keresztbe az úton. A Doktor hátrébb lépett az asszonytól, hogy valamennyire magukra hagyja őket, arra számított, hogy az öreg mond valami megnyugtatót, hogy talán mégis haza tudják vinni, itt lesz a vége ennek a rémálomnak. Lomota nem nézett sem a Doktorra, sem a másra, egyenesen a felesége elé állt, és a botja kampós végével egyetlen jókora ütést mért a fejére.

– Nesze, te kurva – mondta, azzal hátat fordított, és indult hazafelé, mint akinek nincs itt több dolga. Senki nem jutott szóhoz, Veronka meg se rezdült az ütéstől, homlokán vékony vörös csík jelent meg, továbbra is ugyanúgy guggolt, ahogy előtte, és hangtalanul sírt tovább. Mintha búra alatt lett volna, senki nem merte megközelíteni, senki nem merte megérinteni, senki nem tudott hozzá szólni, csak nézték, szánták, és mintha féltek volna tőle. A hang, amit tíz-tizenöt perce kiadott magából, életük végéig a fülükben fog csengeni.

A mentők nagyjából negyven perc múlva érkeztek meg, az idő orvos nem teketóriázott, amint meghallgatta a Doktor rövid beszámolóját, hozatta a hordágyat, két munkatársa, egy tiszt és egy ápoló nagy rutinnal rászíjazták az asszonyt, és pillanatok alatt eltűntették a bámész szemek előtt a rozzant kocsi belsejében. Veronka velük sem működött együtt, de mintha kevésbé állt volna ellen, csak egyszer sikított, amikor először hozzáértek, aztán csönd. Pár percig állt ott a kocsi, infúziót kötöttek be, gyógyszereket adagoltak, aztán elindultak. A fővárosba viszik, pszichiátriai osztályra, közölték a Doktorral, hogy hol lehet utána érdeklődni.

A szép Lomotánét soha többé nem látták a faluban. Lomota halála után pár héttel már kint volt a házban az ELADÓ tábla.

A népek sokáig néztek a mentő után, még akkor is, amikor rég eltűnt a kanyarban. Lassan oldódtak, senkinek nem akaródzott hazamenni, összegyűltek az kocsmá előtt, eleinte csak hümmögtek, ki-kiszakadtak félmondatok, aztán elindult a duruzsolás, egyfelől szörnyülködtek a fiatal, kedves postás halálán, másfelől őszintén csodálkoztak, hogy hát ki gondolta volna, hát a Tónira senki nem gondolt volna, hogy ő meg a Lomotáné, mit tudhatott az a mokány kis ember, senki nem tudja, ki mit hord a nadrágban, ugye, de hát mégis, mi csoda nevetséges dolog, pont a postás, és így tovább. Többen megjegyezték, hogy azt hitték, az öreg Lomota azonnal gutaütést kap. Valaki közbeszólt, hogy lehet, hogy kapott is, de csak otthon, valaki ránézhetne, aki arra lakik. Újabb hümmögések. Valaki más megjegyezte, hogy szerinte az öreg már rég tudta, most csak az volt a baja, hogy a falu is megtudta. A többség egyetértőleg dörmögött. Hogyne tudta volna. De hát hogy csinálták? Biztos, hogy nem itt. A Lomotáné sose ment fel a Tóniék házáig, a Lomota meg mindig otthon van, ott nem lehetett. Bejártak ezek Trenkre, mondta valaki. Sose láttam őket, mondta erre egy hang. Hát nem egyszerre, gondolom. A Tóni bement a déli busszal, addigra már végezni szokott, a Veronka meg a délelőttivel. Ezen aztán még sokáig elragódtak, felidézgettek emlékeiket, hogy ki mikor melyiküket látta a buszon, és minél több esetet idéztek fel, amikor külön-külön látták őket, annál biztosabb volt, hogy csakis így történhetett, mert hát az mégiscsak rendkívül furcsa, hogy együtt viszont soha, de tényleg soha, egyetlenegy-szer sem látták őket utazni, még csak ugyanazon a járaton sem.

A Doktor arra gondolt, mi csoda szerencse, hogy megvan még a fél üveg whisky, amit Valter hozott a múlt pénteken. Jó lesz most hazamenni és belekortyolni. Meglepetten vette tudomásul, hogy mégiscsak nehezen indul vissza a rendelő felé. Gilda ott állt mellette, elnézést kért, hogy kissé feldúlta a dobozokat, rendbe rakja, ha megengedi, de a Doktor csak legyintett. Nem érdekes, majd ő elpakol. Jusztin atya is ott támaszkodott már a templom előtt, és megérkezett Valter is, aki a teljes jelenetet a Felső utcából, a háza elől nézte végig.

Zavartan nézegettek egymásra, hallgatták a kocsmá felől átröppenő félmondatokat, de nem volt kedvük odamenni. A többiek meglepetésére Jusztin atya szólalt meg elsőnek.

– Van egy kis borom – mondta, és fehér, artrózisos kezével a paplak ajtaja felé intett. – Pihenjünk meg.

Szerény szobájában nem sok bútor állt, Gilda az egyik székre ült, a pap a másikra, Valter és a Doki az ágy szélére. A legszükségesebb bútorokon kívül egy méretes könyvespolc volt a berendezés, az ablak előtt egy kis asztalka, rajta régi gramofon és egy nagy rádió. A Doktor és Gilda leplezetlenül bámészkodtak, egyikük sem járt még itt.

– Nem sok – mondta Jusztin atya –, de bőven elég egy embernek, egy papnak meg még fényűzés is.

Vaskos poharakat tett az asztalra, Gilda felpattant, hogy segítsen bort tölteni. Savanykás, de iható bor volt, vörös, a trenki hegy innenső oldaláról. Jusztin elbeszéléséből megtudták, van még ott egy szőlősgazda, ott is lakik, tőle hozza mindig, pontosabban hozatja, a Kisgraber szokott elugrani érte.

– Az egy rendes gyerek – mesélte, hogy mondjon valamit, ne üljenek csöndben. – Úgy szereti az öreganyját, hogy amikor az öregapja meghalt, idejött egy hétre, segített neki a ház körül. Az öreg Graber jóval idősebb volt az asszonynál, sose felejttem el, hogy meglepődtünk mind, amikor elvette azt a sváb leányt. Egyikünk se hitte, hogy ilyen soká húzák majd. A gyerek bent lakik Trenken egyébként, de ugye a bolt miatt sokat jön, szállítja az üdítőt. Az apját tavaly vitte el a rák, emlékeznek, milyen vidám, szóke fickó volt, mindenütt ott volt. Szóval a Kisgraber magához akarta venni a nagyanyját, de az azt mondta, nem költözik. Úgyhogy tavaly, amikor az apja meghalt, az anyját hívta, hogy akkor költözzön ő, van egy szobája a lakásában, de az sem akar menni, mert hát a mama is itt van. Tudják, hogy megy ez. Meg lehet érteni őket. Aztán csak beköltözött a fiához, nem mondom, hogy nem tette jól, ő sem fiatal már, de a Graber néni, az aztán nem hajlandó. Úgyhogy a gyerek mindennap bemegy hozzá, amikor végzett a bolti fuvarral. Szereti, tán még jobban, mint az anyját.

Bólogattak, aztán megint a borról esett szó, a régi szőlőbirtokokról meg arról, hogy Jusztin még ismerte a kocsmárost, aki már akkor itt volt, amikor még béreses lakták a falut, és attól tudja, hogy szőlő volt ezen a hegyen is, de elvitte a filoxéra, pedig próbáltak mindent, permetezést, szénkénegezést, de elpusztultak mind a tövek, azok a Trenk melletti kishegygyen termők idegen tövekbe vannak oltva, olyanok is. Senki sem vette észre, mikor tértek át a szőlőről az emlékezésre, istenre és az időre, de valahogy úgy történhetett, hogy bármennyire is kerülték a témát, félmondataikkal csak vissza-visszatértek a szép Lomotánéra, aki a különös, eltitkolt szerelmen át az élet végső kérdéseire vezetette őket.

– Ahogy az óra bizonyíték az órás mester létezésére, úgy az idő bizonyíték Isten létezésére – mondta Jusztin atya, és harmadszor is intett Gildának, hogy töltse újra a poharaikat.

– Nocsak – kapta fel a fejét Valter –, nem gondoltam, hogy ma még valaki Voltaire-t idéz, azt meg főleg nem, hogy maga, atya.

Jusztin nevetett.

– De keveset néz ki maga még mindig a papokból, pedig diskurálunk már egy ideje! Ha már az Úr megadta nekünk az olvasás képességét, bűn lenne nem élni vele.

A Doktor vigyorgott, mint a tök. Elhatározta, hogy legfeljebb egy pohár bort fogad még el, többet semmiképpen, aztán rábeszéli Valtert, hogy induljanak. Esetleg Gildát is meghívhatják.

– Erről jut eszembe – mondta Jusztin –, tudnak ultizni?

Hogy miként jutott Voltaire-től egyetlen lépésben az ultihoz, titok maradt. Gilda azt mondta, hogy neki mennie kell, nemsokára indul vissza a fővárosba, de Valter és a Doktor maradtak.

Tudtak ultizni.

Szeifert Natália 1979-ben született Zircen. Egészségügyi tanulmányok és rövid ápolói munka után a kétezres évek elejétől irodalommal, képzőművészettel, kulturális újságírással foglalkozik. Kötetei a Kalligramnál: *Az altató szerekről* (2017); *Mi van veletek, semmi?* (2020). *Örökpanoráma* című regénye 2022-ben jelenik meg a kiadónál.

A bagoly

Sárga homokból jó ki,
sólymokra sújt le,
kobrafeketét sápaszt,
a kőbagoly.

Mindent láttam én,
Nem láttam semmit se még -
a kőbagoly.

Lépten-nyomon
RC Cola reklámok.
Fülem bőrrédőin
a hangszórókból áradó izraeli rap
- a kőbagoly.

Majd megtép és elhagy,
majd lecsap és elszáll,
a bagoly

Lángra lobbantva a sivatag szelét,
sötét homokdűnétől ékesen,
a bagoly

Az első izraeli bagoly,
szárnyát csattogtatja a mély gödörben,
és fent egy férfin ünneplő ing, amerikai.
Épp itt!

Épp itt!

forró: Tamar Eisenberg

(tíz évvel korábban)
Kék ing egek.
Ez a közép sivatag.
Itt emelkedik majd a Negev Csarnok,
ahol csontokat fosztogatunk.
Egy svájci teodolit,
melynek dühe kristály és
nyila fém,
felcsendül a
Hét szülötte bagolyhoz.

És a földmérő asszisztens Yossi,
És a Beér-Seva városi koalíció.
És én és a kis Nirus!
A bagoly és én!
A bagoly és én!

Czédrus Földmérő Kft!
Czédrus Földmérő Kft!

Kardforgatva
Út-vág
a bagoly
Anat fia
föld fia, a félholdé,
a bagoly.

Beér-Seva a kilencvenes évek elején,
és az előbbi sivatag,
kiterjeszti lassan
bronz és habarcs szárnyát
és kardját csendben villantja fel.
Mivégre most nekem
bagoly és szerelem?

És aztán a csarnok,
három emelet, nyolcszögű, hullámos homlokzat, és egy éttermi szint
portól sárgán,
áll a száz és öt sing
hideg márványba öltöztetve.

És az emberek a kardjukkal,
a Picantic of China mellett
szemben az I.M.P. felől
a halom narancssárga ruha a Fox-Manben.

És a helyes rágógumis Fox-Man eladólány,
kettő híján húsz esztendő,
az arca csupa ragya, kelés, kék-zöld folt és ragyogó
tűz

szívében bujaság
kel és szenvedély rág.
(Mellén szeplő mintás blúz, ami soha nem lesz divatos, az épp aktuális)
És a csarnok forgatagában
kiált a tűzbagoly
fáklya-üvöltéssel

Halhatatlan vagyok
A sivatag King Kongja vagyok,
A Negev Godzillája
A Negev Csarnok Golemje.

A nagyapja?
Baál.
A nagyanyja?
Egy kanadai ingatlanfejlesztő, származása zsidó.

És a vevők,
tömeg és vásárlás,
versenyfutás közepett ostoba szatyraikkal
neonfényű folyosókon, fel-alá,

laminált lapos átjárókban,
és a helyi lap fotósa villant,
és aztán az orosz biztonsági őr, bátor és büszke
(már harcolt Afganisztánban, egy Lau rakéta púderezte be az orrát),
előveszi fegyverét,
a Fox-Man lányt nézi, a fiús rókalányt.
És a bagoly, kihűlt és hallgatóg kovakő,
fáradtan, a szeme ma ólom,
szárnyának üteme ofír,
tolla szintiszta keralit,
mosolyog.

Szítsd a tüzet és emészd fel a csarnokot lányaival,
lobbantsd lángra a Fox-Man vállalkozást,
a Burger Ranch vad lévőta bikáját.

Mindent láttam én,
Nem láttam semmit se még -
a kőbagoly.

Ki temet majd újra, kőbagoly, te tűzbagoly?
Mit vétettem én e szörnyű világban?

-
-

A Csarnok népén a bagoly átka.
Egy emberi lényen a bagoly átka.
Egy baglyon mosolyának átka.

*A szerzővel együtt fordította Nagy Kinga,
Vári György lektorálásával.*

Roy Chicky Arad 1976-ben született Beér-Sevaban, költő, író, újságíró, performanszművész, aktivista, zenész, műfordító, jelenleg a világot járja. A 2005-ben indult Maayan avantgárd irodalmi magazin egyik alapítója. Kilenc könyve jelent meg eddig, az *Izraeli álom* c. kötetét a Mako weboldal a 21. század tíz legjobb izraeli könyve közé választotta. A *bagoly* c. verse a 2003-as velencei biennálén is szerepelt Michal Helfman alkotásának részeként. A vers többek között tisztelgés is a kánaánizmus mozgalom nyelvi eredményei előtt, érdekessége, hogy modern és óhéber nyelvi elemek keverednek benne ókori keleti istenek nevein keresztül.

Nagy Kinga magyar és matematika szakos tanár, diplomáját az ELTE-n szerezte. Jelenleg az ELTE BTK Irodalomtudományi Doktori Iskola 1945 utáni magyar irodalom programjának hallgatója, mellette matematikát tanít. 2019-ben az iowai Nemzetközi Íróprogram (IWP) archívumában kutató Fulbright VSR ösztöndíjjal a Gergely Ágnes életművéről szóló disszertációjához. Ha marad ideje, főleg verseket ír és fordít. Az ÉS, az Apokrif, a Műút, az Irodalomismeret és a Litera folyóiratokban jelentek meg írásai.

Párás és meleg

A koci karcos ablakán keresztül figyelem a mellettünk futó bozóttengert. Itt ugyanolyan rendezetlen a vegetáció, mint nálunk, a határ túlsó oldalán. Bár a látvány ismerős, a füledt és sós levegő miatt mégis inkább egy egzotikus őserdő benyomását kelti, mint egy balatoni bozótosét. Apám egyszer pont egy ilyen sűrű bodzabokorban vetett véget egy macska életének. Jótettnek szánta, úgy emlékszem. Szemeteszacsókba tette a habzó szájú állatot, és a vinnyogó csomaggal elsétált az utcánk sarkán burjánzó bokorhoz. Néhány jól célzott ütést mért az állat fejére egy Balaton felvidéki bauxitdarabbal, egészen addig, ameddig abba nem maradt a vinnyogás. A bodzabokor még évekig duzzadt, egyre nagyobbra nőtt, ameddig az alsó szomszéd el nem adta a telkét és le nem dózerolták az összes diófát, meggyfát és az elfajzott bodzabokrot. A megcsonkolt ágak között még hetekig kék szemeteszák darabok virultak, messziről úgy néztek ki, mint egy halom hupikék árvácska.

Letérünk a főútról, a koci hangosan zötyög. Csak néhány hete ismerjük egymást, és most mégis ott ülök M. mellett a nagyjából velünk egyidős Toyota Landcruiserben, aminek hátsó részét fekvőhelyé alakította és kopottas matraccal bélelte. Mikor az első randinkon megláttam a kocsit, hátul egy kiskabátba öltöztetett harci kutya szendergett. A koci oldaláról több helyen lepattogott a lakk, beszállás előtt kicsit hezitáltam. Miközben hazavitt, a munkájáról mesélt, meg ilyen-olyan közel-keleti utazásairól, igazi hőstörténeteket. Ahogy megérkeztünk, M. óvatosan emelte ki a még álmagat kutyát, sosem hagyta, hogy kiugorjon, nehogy meghúzza a csípőjét. A következő találkánkon egy régimódi kocsmában ültünk, feje fölött egy afrikai nő kékszínű aktja lógott. A pincérnő legalább ötven éves volt, haját két copfban viselte, és cincogó hangon beszélt, mint egy megöregedett manga figura. Mire kihozta a sört, M. már a sokadik történetnél tartott. Kihhasználva a lélegzetvételnél hatásszünetet a telefonom kijelzőjére néztem. Anyám írt facebookon, több hét után végre megérkezett apám diagnózisa. Tüdőrák, már hónapok óta vért köpött. A kék nő domború fenekét figyeltem a háttérben, „fokhagymagerezd” – jutott eszembe hirtelen, ahogy apám nevezte gyerekkoromban a jobb és bal féltekét. Bólogatva hallgattam végig a randin az utolsó két sztorit, majd felvettem, hogy lassan késő lesz. A sarkon átölelt, olyan puha és illatos volt, mint egy plüssmaci.

A kocsival most kihalt falvakon haladunk át, végül leparkolunk egy apró kikötőben. Apály van. Elképzelem, ahogy a tenger vizét valahol középén magához szívja a Hold, mint ha egy hatalmas teve púpja lenne, meztelenül hagyva a barnás, alga fedte köveket. A kikötő egy szem kávézójában nincs reggeli, így tojásrántotta helyett eperfagyit kérünk tejszínhabbal, hozzá szívalakú ostyát. A napon száradó alga illata összekeveredik a frissen főtt kávé szagával. A kikötőből a partra megyünk, keresünk egy szimpatikus helyet az algaszőrös,

barna kövek között. Vizes fürdőruhám az egyik cipusra akasztom, közben itt-ott talpamba szúródnak a túlevelek. Tavasz van, de a hőség már nyári méreteket ölt, rajtunk kívül csak elvétve ül néhány nyugdíjas a törölközővel lefoglalt, megszokott helyén. Miközben fél lábon egyensúlyozva szedegetem a túleveleket a talpamból, az egyik szikla egyre inkább ismerősnek mutatkozik. Bevillan egy régi nyári emlék, ahogy napraforgós fürdőruhában vízcsigákat gyűjtögetek egy piros öntözőkannába. Azon a strandon is egy ehhez hasonló kő állt, emlékszem, mert alatta egy nagyobbacska mélyedés volt, ahova elrejtettem egy háziállatnak szánt tengeri sünt. A tenger apálykor visszahúzódott a rejtekhelye fölül, kiteve újdonsült háziállatom a déli nap tűző sugarainak. Délutánra már száraz volt és könnyű, nem maradt belőle meg más, mint a tüskéi. Jobban szétnéztem, és a ciprusok mögötti úton észrevettem egy terméskőből épült házat, kék zsalus ablakkal. Ez csak az a ház lehetett, aminek ablakán éjszaka kimásztunk öcsémrel a strandra kacsázni. Az ő kövei a végtelenségig pattogtak a tenger közepe felé, az enyémekek részes békaként az első adandó alkalommal lesüllyedtek. Még a ház előtti mogyoróbokrot is felismertem. Emellé tettem egyik este a piros öntözőkannát, és a tengeri csigák reggelre felmásztak a ház falán, egészen nagymamám fürdőszobaablakáig, majd be az ablakon és meg sem álltak a fogkeféjéig, ahol az egyik csiga, mint valami házat viselő fogkrém darab, helyet is foglalt. Valami riasztó mondatot sziszegett németül, amit, mint balkáni unoka, sajnos nem értettem, de az üzenet mégis ájtóhetett, mert délig összegyűjtöttem és a tengerbe szórtam az összes elkóborolt tengeri csigát. Egy kivételével – ennek áldozati szerepet jelöltem ki, és egy jól megválasztott pillanatban beledobtam nagymamám csorba levesébe. Kíváncsi voltam, hogy vajon műfogsora győz-e a meszes ház felett, hogy fogai vajon belehatolnak-e a rágós csigahúsba, és ha felfedi a betolakodót, vajon rúzsos szájához emeli-e a frissen vasalt szalvétát, és úrinő módjára enyhén fintorogva óvatosan megtörli-e a szája szélét, miközben lenyeli a nyálkás falatot. Vagy inkább undora győz majd úrinői ösztönei felett és a fia szeme láttára a szalvétába köpi a csigamaradványokat. „Nicht ausspucken!” – mondtam volna legszívesebben, „nicht ausspucken!”, ezt már pelenkás koromban megjegyeztem, és nem is tudtam többet elfelejteni, hogy formázza a szavakat ez a tökéletes fogsorú száj, illetve már csak a száj egyik fele, mert a másik szélítés miatt mindeközben formátlanul lóg, mint egy spaghetti. „Ne köpd ki!”, németül milyen személytelen ez a tiltás, se nem tegez, se nem magáz, rideg közlésbe burkolt felszólítás.

M. közben talál magának egy napozóhelyet az egyik lapos kövön, és óriási fehér hullóként úgy helyezkedik, hogy a lehető legnagyobb felületen tudja magába szívni a napsugarakat. Pár méterre tőle, az árnyékban ágyazott meg a melegtől kókadtt pitbulljának. Kettejük közé egyengetem a törölközőm, és így töltjük az egész délutánt. Közben olasz sonkát majszolgatunk és a hőségben mebuggyant burrátánkat, ami már pukkadásig feszíti a rákényszerített nejlonzacskót.

A nap veszíteni kezd erejéből, esteledik. A tenger visszaenged tevépúpjából és benedvesíti az időközben ropogósra száradt, algaszörös köveket. Ideje elindulnunk, határozunk, és a kocsira fel vesszük az irányt. Fülledt idő van és teljesen sötét, olyan helyet keresünk, ahol nem vesznek észre reggelig. Végül leparkolunk, ki tudja, hol és M. a nagy fekete ládából kivessz egy üveg italt. Fejünket kilógatjuk a csomagtartó ajtaján, és így kortyolgatjuk a Whiskeyt. Ő a csillagokat nézi, amik nyugtalanítóan távolinak tűnnek, én pedig a mellettünk sötétben burjánzó bodzabokrot.

Élet fordítva

Tíz év. Ennyi idő telt el, mióta leérettségiztünk. Egy ékszerteknős életének nagyjából egyharmada. Miközben mutatoujjammal körkörös mozdulatokkal eloszlatom a krémet kezdődő szarkalábaimon, eszembe jut, hogy ma Bálint is ott lesz. Mikor szétköltöztünk, neki adtam az ékszerteknősömet. Azóta nem láttam, de tudom, hogy jól keres, és új barátnője van. Ő sem látott, mióta Tomi meghalt. Még nem ismeri a három, függőleges ráncot az orrom felett. Kifestem a szemem, hátha az eltereli róluk a figyelmet. Tomit három éve ismertem meg, de nem Tinderen, egyszerűen leszóltott egy bulin. Már a sorban kiszúrtuk egymást, éreztem, hogy néz. A pultnál küldött nekem egy tequilát, mint valami rossz filmben. Forгатókönyvíró szeretett volna lenni, hétvégenként pultozott, és fesztiválokon mindig összegyűjtötte a visszaváltható poharakat.

A krémtől kipirul a bőröm a szemem alatt, egy kis korrektossal próbálok rajta segíteni. Magamra cibálok egy szűk szoknyát, hozzá bő felsőt veszek. Tomi halála után hónapokig bő nadrágban jártam, azóta most fordul elő először, hogy érdekel, hogy nézek ki. Özvegy-asszony szűk szoknyában, gondolom, miközben felteszek egy kis pirosítót. Az osztályból eddig ketten szültek, tőlük megpróbálok messzebbre ülni. Bálint két oldalról megpuszil, és hosszan megfogja a kezem. Ezek szerint tudja. A keze papírszerű, a mászástól bőrkeményedéses a tenyere. Ezt mindig is szerettem. A homlokán hosszú, vízszintes ráncai lettek, úgy néz ki, mint egy kottafüzet. Ha rámásolnánk az én ráncaim, kockás lenne. Egy kisebb, nevetgélő lánycsapat lép be az ajtón, az egyikén poncsó, a másikon bézs télikabát, mind egyikük picit, arany karikafülbevalót visel. Külföldön élnek, francia, holland vagy amerikai pasijuk van, csak karácsonyra jönnek haza. Kint végezték a mesterszakot, és most az EU-nál vagy multiknál dolgoznak. Leülnek, és tervezett utazásaikról beszélgetnek, az egyik Thaiföldre akar menni, a másik Srí Lankára. A mellettük lévő asztalnál egy csoport nyugdíjas, az egyik születésnapra tortát szeletel, dauerolt fűrtjei kicsit belelőgnak a csokikrémbe.

Szerinted mit csináljak, hogy ne fájjon? – kérdezte néha Tomi, és én ilyenkor Bálint érdes, meleg tenyerére gondoltam, és összeugrott a gyomrom. Tomival már mindent eltervezünk: veszünk egy farmot, valahol a Balatonfelvidéken, hozzá szőlőt és ékszerteknőst a tóba, szülők két gyereket, egy fiút és egy lányt, a kertben a fügefá alól készítem megbízóimnak a grafikákat, miközben Tomi tehenet fej, forgatókönyvet ír vagy éppen vajat köpül. Ehelyett szüleim lakásába költöztünk, és én a pépes és langyos ételek és a fájdalomcsillapítók szakértője lettem. Már tudom, melyik jobb az ízületi, melyik az idegi, és melyik az izomfájdalomra, ismerem a rák különböző fokozatait és típusait, és ha orvoshoz megyek, mindig van nálam jegyzetfüzet. Tudom, hogy kell pelenkát cserélni egy nyirkos, felnőtt testen, és hogy a Farkasréti temetőben a legdrágább az urnasír, olcsóbb, ha rögtön két személyre veszem. Néha úgy érzem, visszafelé kezdtem élni az életem.

Bálint közben a fiúkhöz húzza a székét, és rendel nekik egy kör felest. Egyedül maradok az asztal sarkánál, hét év házasság nélkül, gondolom, és azt is, hogy mindegy. Mellettem a karika-fülbevalós lányok a kijelzőik fölé görnyednek és izgatottan pusmogznak. Szétnézek. A szomszéd asztalnál a torta nagy része már elfogyott. A dauerolt hajú néni észrevesz, és egy szelet csokitortára mutatva integet, hogy üljek oda. Észrevétlenül áthúzom a székem, és hálásan beleharapok a puha, csokis piskótába. ■■■

Herbert Fruzsina 1989-ben született Budapesten. Politológia és filozófia szakon végzett Heidelbergben és Hamburgban. Jelenleg Bécsben él és a civil szférában dolgozik.

Élet fordítva

szalagcím

sosem írok majd apámról, ezt akartam mondani, mielőtt befejeződött a lírakurzus, fejben pont nála tartottam. de a leghátsó padsorban, kilátással a felhők vonulására, eszemet vesztettem. mégis kellene valami meghatározó, súlyos, mint ahogy a national geographic-on fut a szalagcím: az antarktiszi jégtakaró ötször gyorsabban olvad, mint húsz éve, gleccserek csúsznak bele a világtengerekbe; apám is így olvad ki belőlem, a fény rádól az emléknymaira. ha beütöm a nevét a keresőbe, többet tud nálam róla.

elhatárolódás

nem felejtettem el apámat, erről is írok majd. fellapozom a betűrendbe állított emlékeket, a születés valahova a legvégére kerül, várhatom, mikor lép színre, állítólag neki köszönhetem a lélegzetet. azóta meg kellett tanulnom egyedül levegőt venni, a kérdésekre választ keresni, kitapasztalni a gondoskodást, anyámban találni meg a hiányát, magamban felnevelni az apát, akitől az élet nagy igazságait elleshetem, és leszokni róla, hogy másoktól követelem, mondják meg: kinek a fia vagyok.

Papp Attila 1997-ben született Sepsiszentgyörgyön. 2014 óta Magyarországon él, jelenleg Kecskeméten. A budapesti Szinyei Merse Pál Gimnáziumban végzett, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem pszichológia szakos hallgatója. Regényeit írói álnéven, verseit és cikkeit saját nevén publikálja.

Bajszos ördög

Legmélyebb kétségbeesésem idején, a teóriát felrúgva, maga a főtákar telefónált nekem. Az író szívében remény gyulladt: már csak egy lépés, és megtudhatom sorsomat.

Mihail Bulgakov levelezéséből (Kiss Ilona fordítása)

1930. április 18. Nagypéntek. Este.

Moszkva, a Bulgakov házaspár lakása, az író dolgozószobája.

Félhomály. Bulgakov – háziköntösben, papucsban és szemlátomást megfeszített munkában – az íróasztalánál ül, körülötte a padlót összegyűrt papírlapok borítják. Az asztalon egy vörös telefon társaságában a szépírói tevékenység megszokott kísérőjelenségei: bizonytalan sorsú kézirat-
oldalak, egy füstölő sündisznóra emlékeztető teli hamutál, valamint egy kétségbeesetten tartal-
matlan borospalack.

Az íróasztal mögött utcára néző ablak: odakint évszakhöz képest szokatlan hideg, egyre sűrűsödő sötétség, apró cseppekben szemerkélő szürke unalom – jellemzően az effájta időjárás szüli az igazán léleksajdító költeményeket és szívhez szóló feljelentéseket. Az ablak mellett motivációs festmény függ, minden alkotói műhely elmaradhatatlan kelléke. Jelen esetben ez egy korszerűtlen Repin-átmázolmány a futurista múltból: A Holt lelkek második kötetének kézírata elégeti Gogolt.

A szoba oldalában csaknem az egész falat kitöltő kandalló: az óriásira tátott kőszájban mint szuvas fogak meredeznek az elszenesedett fáhasábok, az utolsókat csapdossák a narancsos nyelvecskék. E takaréklángon dolgozó házi pokol kapujánál Bulgakovék kandúrja, Malignus heverészik: koromfekete, hatalmasra hizott jószág – négy lábon járó bizonyítéka annak, hogy a Szovjetunió egyszer s mindenkorra maga mögött hagyta a hadikommunizmus ínséges időszakát. A macska leplezetlen rosszállással figyel a lagymatag infernót.

Serceg a toll, sor sort követ, sokasodnak az áthúzások és a betoldások, mígnem a napi penzum végre teljesül. A szövegtermelés leáll, és Bulgakov fáradtan az előtte heverő kézíratra mered. Kézbe veszi. Átpörgeti. Beleszagol. Érezhetően szeretné minél tovább elodáztatni fájdalmas kötelességét, de aztán fázósan megborzong, a festményre sandít, és lemondóan felsóhajt. A kandallóhoz megy, és egy rutinos mozdulattal máglyára küldi a papírköteget, piszkavassal bírja jobb belátásra a szöknő próbáló oldalakat. A tűz rögvést új erőre kap, mintha benzinnel locsolták volna meg – a szoba fénybe borul, Malignus boldogan felnyávog.

MALIGNUS Csakhogy befűtöttél végre. Takaros tüzezske, igazán... *(közelebb hajol a lángoló lapokhoz)* drámai. Eltaláltam? Vagy valami frappáns elbeszélés? Netán egy újabb... *(felborzolja a szőrért)* kutyakomédia?

BULGAKOV Sátánregényem vázlata, csekély két év munkája... *(a macska mellé telepszik, megsimogatja)* De oda se neki, az otthon melege mindenekelőtt! A teremtő szellem új-fent diadalt aratott a természet zord erői felett, áldassék a termodinamika negyedik csodája: minél jobb a kézirat, annál tovább ég. Márpedig ebben volt gondolat bőven, reményeim szerint ezzel már átvészeli ezt a váratlan tavaszi jégkorszakot. Ha pedig további tüzelőre volna szükség, aggodalomra semmi ok: lapul még egy s más asztalom fiókjában, elkaszált műveim feneketlen döngútájában. Valahányszor belenézek, megcsap a hullaszag...

MALIGNUS *(ábrándosan)* Azt cincogják az egerek, hogy Gorkij hamarosan hazatér, és onnantól kizárólag hőerőműveknek fog írni.

BULGAKOV Addig viszont ki-ki önmaga kázanja – grafomán szerzőt minden háztartásba!

Macska és gazdája szótlanul nézik a lángokat. Csak a tűz meghitt pattogása és Malignus önfeledt dorombolása hallatszik

BULGAKOV Micsoda karrier, minden író álma: dicsfény helyett hamvadó opusoknál sütkérezni, olvasók helyett a macskával diskurálni... *(nagyot sóhajt)* Hogyan jutottam idáig? Minek köszönhetem, hogy a kandalló maradt az egyetlen szerkesztőség, amely írásaimat befogadja? *(homlokát masszírozva töpreng)* Talán az a szörnyű házkutatás volt bukásom kezdete – manapság az ilyesmi nem a legjobb reklám egy szerzőnek. *(Malignushoz fordul)* Emlékszel rá?

MALIGNUS Szerfelett kíváncsiak voltak.

BULGAKOV Így is lehet fogalmazni. Azok a csekés barbárok még a bútorokat is kikérdezték. Téged megmotoztak, kóbor fehérgárdistának csúfoltak...

MALIGNUS *(szemrehányóan)* Mire te másnap átfestettél feketére!

BULGAKOV *(elengedi a füle mellett)* Szegény írógépmet órákig ütlegettek, mielőtt elhurcolták, azóta sem hallottam felőle...

MALIGNUS A változatosság kedvéért megpróbálhatnád a dolgok jó oldalát nézni: legalább a naplódát visszakaptad.

BULGAKOV Mi tagadás, valóban. Három évig bújták, de végül csak visszaadták. Kedvenc részeit még ceruzával alá is húzták, mosolygós arccskákat rajzoltak melléjük. Az életem nyitott könyv lett – váll-lapos félanalfabéták kezében. *(bánatos szemekkel a semmibe réved, suttogásra vált)* Istenem, miért hagytál el engemet?

MALIGNUS *(magában)* Ajjaj, ismerem ezt a nézést. Mindjárt kezdődik a siratóének. Három, kettő, és...!

Bulgakov elgyötört baritonján rázendít Gounod Faustjának nyitányára

BULGAKOV

*Nincs kérdésemre válasz sem földön, sem égen,
Nincs egy hang, mely vigaszt ad;
Hiába szárnyal nyughatatlan elmém
A mindenségen át...**

KÓRUS A MAGASBÓL

...mert feltá-ááá-maaaad

Az elnyomott proletáááár!

BULGAKOV (döbbszenten félénáz, öklével megfenyegeti a plafont) Kuss!

A forradalmi hangzavar varázsütésre elhallgat. Síri csend áll be. A kandúr hosszasan töri a fejét, hogy mivel oldhatná a feszült hangulatot

MALIGNUS Éhes vagyok. Adj enni.

BULGAKOV Egy órája sincs, hogy felfaltad a vacsorámat!

MALIGNUS (rá sem hederít) Tokhalat kérek, de ezúttal friss legyen ám! Kísérőnek meg jöhet mellé egy tálka pezsgő. És unom már azt az olcsó Szovjetszkojét – Novij Szvetet akarok, lehetőleg valami régebbi évjáratot.

BULGAKOV És mégis miből vegyek, ha szabad kérdezni? A temérdek jogdíjból? Kérlek! Ha nem vetted volna észre, végérvényesen levettek a műsorról. Az új darabjaimat nem engedélyezik, előbb juttatok át egy részeg tevecsordát a tű fokán, mint színművet a Műsorpolitikai Bizottságon.

MALIGNUS És mi van a korábbiakkal?

BULGAKOV Mi lenne? Mindet betiltották.

MALIGNUS Na ne! Még a *Turbinékat* is?

BULGAKOV Mint a sicc.

MALIGNUS Ez bizony pech, rendesen hozott a konyhára... Pedig Sztálin szerette, nem?

BULGAKOV Viccelsz? Megveszett érte! Valahányszor elment megnézni, a második felvonásra már állt a pipaüst az egész teremben – szerencsétlen színészek az orrukig sem láttak, úgy köhögtek el a szövegüket.

MALIGNUS Miért nem írsz a bajszosnak? Egy kis protekcióba még nem halt bele senki...

BULGAKOV Megtörtént. Hetek óta semmi válasz. Hiába könyörögtem pártunknak és kormányunknak oldalakon át, hogy adjanak valami munkát, vagy legalább engedjék, hogy Ljubával külföldre távozzunk...

MALIGNUS (*pánikba esik*) Külföldre? És velem mi lesz, csak nem akartok magamra hagyni?! (*zavarba jön*) Ki az ördög az a Ljuba?

BULGAKOV Van egy nejem, ha még nem tűnt volna fel.

MALIGNUS (*fejét vakarva próbál visszaemlékezni*) Rémlik, hogy lakik itt valami dundi nőstény...

BULGAKOV Hékás! Leszel szíves több tisztelettel beszélni az aktuális feleségemről!

MALIGNUS Ugyan, hagyd a fenébe az asszonyt, majd találsz másikat, vigyél inkább engem! Kalandra fel, irány Egyiptom: ott istenként tisztelnének, rabszolgák lennék minden óhajomat...

BULGAKOV Azt itt is megkapod, hálátlan bestia. Egyébként meg ne reménykedj, úgysem megyünk sehová. (*komoran*) Innen nincs menekvés. Tudom. (*megborzong*) Láttam...

MALIGNUS (*értetlenül*) Mi az, hogy láttad? Mikor?

BULGAKOV Tegnap este, miután elaludtam.

MALIGNUS Kedvenc elfoglaltságom. Folytasd kérlek.

BULGAKOV (*meggondolja magát, legyint*) Ostoba fantazma, kár szót vesztegetni rá.

MALIGNUS Ha nem, hát nem. Szóval, ami a tokhalat és a pezsgőt illeti...

BULGAKOV (*nagy lendülettel belevág*) Álmomban meztelenül fekszem az átizzadt paplan alatt. Köröttem füledt feketeség lüktet. Nem vagyok egyedül: gyöngéd ajkak érintését ér-

zem gyöngyöző homlokomon, karcsú ujjak simogatják arcomat. Szívem egyre hevesebben kalapál, a testemet emésztő forróság a tetőfokára hág. Nem bírom tovább, még néhány másodperc, és... (*nagyot nyel*)

MALIGNUS (*gúnyosan*) Cö-cö... És még engem kellett kiherélni... Javíthatatlan vagy, Misa.

BULGAKOV (*szúrós szemeket mereszt rá, folytatja*)...és meghalok. Tífuszra gyanakszom, de alaposabb diagnózisra már nincs lehetőségem: koponyarepesztő harsonaszó, kettéválk a plafon, fénylő angyal ereszkedik alá, hogy lelkemet a felsőbb szférákba kísérje. Szerencsére oldalkocsis motorral jött, így hamar célhoz érünk, habár a benzinpénzbe be kell szállnom. Egy gigászi aranykapunál tesz ki, a bejárat felett ragyogó betűkkel az áll: *spiritus*. Végeláthatatlan sorokban várakoznak a megboldogultak, izgatottan sutyorognak, vágyakozva nyalogatják a szájuk szélét. Nagy sokára én is eljutok Szent Péterhez. Megkérdi, van-e hivatalos engedélyem elhagyni a Szovjetunió területét...

MALIGNUS (*hatalmasat ásít*) És függöny, ugye?

BULGAKOV Bárcsak. Mert miután pár tagbaszakadt kerub kipenderít a mennyekből, viszsza szálllok elhordott porhüvelyembe. Sokáig forgolódom a vaksötétben, mire megtalálom a megfelelő pozitúrát. Nyugalmam persze nem tart sokáig, az árnyékvilág hatóságai a föld alól is előkerítenek. Ásók kopogása, nyílik a koporsófedél, vigyorgó gyászhuszárok hajolnak fölém – a nekropolisz holttér-elosztásért felelős bizottsága. A Proletárirók Szövetsége hívta őket tetememre, hogy megbizonyosodjanak róla, valóban elpatkoltam, és nem csak színészkedek itten – elvégre egy magamfajta léhűtőtől, aki bizonyára mindenféle gyanús elemekkel fúj egy sírkövet, bármi kitelik. Nagy nehezen meggyőzőm őket, hogy csakugyan halott vagyok, de ha már egyszer előkapartak, nem érik be ennyivel. „És mondja csak, kedves elhunyt, biztosan be van jelentve ebbe a parcellába? Nocsak-nocsak, milyen tágas koporsója van uraságnak – három Lenin-díjas is elférne benne, ez meg itt egymagában terpeszkedik. Miközben az érdemesebb szerzők tömegsírokban nyomorognak! Felháborító!” Egyhangú szavazással hamvasztásra ítélnék, és már visznek is a krematóriumba. Az utolsó szó jogán még dacosan odavetem a hitvány temetőbogaroknak: „A szöveg elég, de a szerző soha! Én vagyok a szalamandrakirály, rajtam nem fog a tűz! Próbáljátok csak meg, úgysem fog sikerülni!” (*rövid hallgatás*) Sikerült nekik.

MALIGNUS Micsoda egy groteszk história.

BULGAKOV Nem képtelenebb, mint ez a lidérce létezés.

MALIGNUS (*meggyőződéssel*) Szerintem meg kellene írnod.

BULGAKOV (*meglepetten*) Komolyan mondd?

MALIGNUS Naná. Kiadni ezt sem fogják, de gyűjtősnak jó lesz.

BULGAKOV (*ingerülten felcsattan*) Ó, csakugyan?! És ahhoz mit szólnál, ha inkább téged hájítanálak a...

Nem tudja befejezni – megszólal a telefon. Hagyná lecsengeni, de a vörös készülék egyre csak követelőzik tovább, így aztán nagyot nyögve feláll, az íróasztalhoz megy, leül, felveszi a kagylót. Malignus nyomban utánairamodik, a bársonyos tappancsok alatt csak úgy döng a padló, majd Bulgakov lábán felcsimpaszkodva az ölébe mászik

BULGAKOV Hall-LLÓÓÓ?! Ne! NEE!

HANG Ömm... Mihail Afanaszjevics?

BULGAKOV Én vagyok. Elnézést, megkarmolt a macska.

HANG A Központi Bizottságtól hívom, és...

BULGAKOV (*Malignusnak, de továbbra is a telefonba*) Sipirc! Komisz dög!

Malignus nyelvet ölt, tovább trónol a helyén

HANG Mihail Afanaszjevics, ha megenged egy előzetes jótanácsot, szerintem sürgősen kapja össze magát.

BULGAKOV Hogy mondta?

HANG Adom Sztálin elvtársat, beszélni kíván önnel.

BULGAKOV (*befogja a kagylót, Malignusnak*) Hallod ezt? Sztálin személyesen – na persze! Rohadt telefonbetyárok, már megint szórakoznak... (*telefonba*) Nézze, most nem érek rá, fontos dolgom van. A macskámmal épp imperialista besurranókra vadászunk!

Odatartja a kagylót Malignusnak, a kandúr harciasan belemiákol. Épp lecsapná a telefont, amikor izes grúz kiejtéssel megszólal a senki másével össze nem téveszthető hang

SZTÁLIN Mi ez a nyávogás? Halló?! Ott van, Bulgakov elvtárs?

Bulgakov elsápad, ijedtében majdnem elejti a kagylót. Kétségbeesetten keresi magában a helyzethez illő választ, végül megtalálja

BULGAKOV Izé... Ühüm.

SZTÁLIN (*felnevet*) Ejha, micsoda ékesszólás! Azt javaslom, szerezze vissza a cicától a nyelvet, úgy talán gördülékenyebb lesz a beszélgetés.

BULGAKOV (*hebegni-habogni kezd*) Bocsanat, Sztálin elv... akarom mondani, Jozsif Visszarionovics... micsoda kellemes egy... nem fogja elhinni, a kandúrommal épp az előbb emlegettük... szóval én... igazán nem számítottam rá... vagyis hogy reméltem, de... (*végképp belezavarodik*)

SZTÁLIN Ugyan már, galambocskám, mit kell ezen így csodálkozni? Szólított, hát íme: *itt vagytok!* Csak nem képzeli, hogy nem felelek egy segítségre szoruló elvtárs hívó szavára? Meg kell mondjam, őszintén megrendített a levele. Tényleg.

BULGAKOV (*továbbra is zavarban*) Jólesik ezt hallanom... Tényleg...

SZTÁLIN Különösen az a rész, ahol... egy pillanat... (*papírzizegés hallatszik*) Hinnie, micsoda macskakaparás! Igazán beszerezhetne egy írógépet, Bulgakov elvtárs. Lássuk csak: „Szerzőként megsemmisültem...”, „A kritikusok végleg leírtak...” – nem, nem ezt akartam, hol is... „Elkerülhetetlen pusztulás, nyomor, üldöztetés...” – és a többi, ugorjunk... „Már a saját otthonomban is rettegek...”, „A fekete fenevad tegnap megpróbált álmomban megfojtani...” – eh, pedig valahol itt volt...

MALIGNUS Aljas rágalom! (*sértődötten Bulgakovra fúj*) Tehetek én róla, hogy épp az arcondon volt a kedvenc alvós párnám?!

SZTÁLIN Megvan! Asszongya: „Kérem, rendelje el, hogy feleségemmel azonnali hatállyal elhagyhassam a Szovjetunió területét – szükség esetén akár gyalog vagy úszva is távozzunk.”

BULGAKOV Higgye el, Jozsif Visszarionovics, maradnék én, de szerzőként megsemmisültem, a...

SZTÁLIN...a kritikusok végleg leírták, igen, igen, nagyon szomorú, tudok róla. De gondoljon csak bele: mivé lenne ez az ország, ha az összes épkézláb szerzőt csak úgy szélnek eresztenénk? Ha minden költőnk, aki nem úgy fogja a tollat, mint a kapanyelet, egyik napról a másikra nekiindulna a vakvilágnak? Az orosz írónak befelé kell vándorolnia, a nép pszichéjének mélyére! Vadregényes vidék az, a régi rendszer posztványos eszméivel teli, és ki fogja azokat lecsapolni, ki fog gátat emelni a szovjetelle-

nes gondolatok áradatának, ha nem a lélek mérnökei? Semmiképp sem válhatnunk meg magától, drága jó Bulgakov elvtárs – a hazának égető szüksége van a szolgálataira! *(rövid szünet, lapok surrogása)* Na szóval: azt írja, hogy a Művész Színházban szeretne dolgozni. Ez derék. Pontosan milyen beosztásra gondolt?

BULGAKOV *(Malignusra kacsint, elszántan rávágja)* Őszinte meggyőződése, hogy rendezőként lehetnék a Szovjetunió legnagyobb hasznára. *(hosszan kivár, de nem érkezik felelet)* Vagyis hogy segédrendezőként... *(továbbra sem kap választ)* esetleg színészként...

MALIGNUS *(izgatottan)* Az engem is érdekelne! Nem adják véletlenül a *Csizmás kandúrt*? Régi vágyam eljátszani Karabunkó márkit.

BULGAKOV *(ignorálja a macskát, tovább alkudozik)*...ruhatárosként? *(újabb szünet, végképp kétségbeesik)* Ha nincs más, balettet is vállalok! Bár inkább a foxtrott az erősségem, de kis gyakorlással remek Petruska vagy tartalékos hattyú lennék.

SZTÁLIN *(kuncogva)* Azt mondjuk megnézném... *(komolyabban)* Ugyan már, hát méltó hivatás volna az a szavak mesteréhez, a zseniális *Turbinék* szerzőjéhez? Nem, barátocskám, magának írnia kell, és nem is akármit – a Szovjetunió történetének legnagyobb színművét! Mindenben támogatni fogjuk, és természetesen arról szól a darab, amiről csak akarja. Teljes alkotói szabadság! Mit szól hozzá? *(pajkosan)* Fogadni mernék, hogy már van is valami remek ötlete, eltaláltam?

BULGAKOV *(tűzbe jön)* Hogy ne volna, Joszif Visszarionovics! És nem csupán ötlet – egy kész színdarab, magáról a nagy Molière-ről! Szerénytelenség nélkül állíthatom, egészen kiváló szöveg, csak épp nem hagyták jóvá. *(rövid szünet)* De nagy álmom írni egy Puskin-drámát is, ha esetleg az jobban...

SZTÁLIN *(türelmetlenül közbevág)* Hohó, lassan a testtel! Miket nem hallok: rég halott franciák, cári idők... Ejnye, Bulgakov elvtárs, hát miféle divatjamúlt dolgok ezek? Nem szeretnék művészi ügyekbe beleavatkozni, de értse meg, nekünk időszerű darabra van szükségünk! Forradalmi főhőssel, aki a szovjet valóság minden áldásos vívmányát megismerélyesíti! Olyasvalakivel, mint például... *(diszkrét köhécselés)*

BULGAKOV *(színelte lelkesedéssel)* Esetleg szólhatna... Önről...?

SZTÁLIN *(színelte döbbenettel)* Hihetetlen, máris homlokon csókolta a múzsa! Maga aztán nem vesztegeti az időt, Bulgakov elvtárs. Gratulálok, nagyszerű felvetés – a munka a magáé!

BULGAKOV *(óvatosan visszakozni próbál)* Egészen biztos benne, hogy én lennék a megfelelő ember egy ilyen kényes feladatra? Persze örömmel vállalnám, csak hát Joszif Visszarionovics pályafutása annyira... khm... mozgalmas. Nehéz lenne belezsúfolni néhány felvonásba.

SZTÁLIN *(nagyot kacag)* Meghiszem azt! *(ábrándosan)* Papnevelde... Marx és Engels meg a többiek... az első verseim – faragtam a rímet, hullott a forgács... sztrájk Batumiban, közénk lövetnek – puff-puff!... aztán börtön... a Nagy Tifliszi Bankrablás – kabumm!... megint börtön... És ez még csak zsenge ifjúkorom, utána kezdődött ám az igazi haddelhadd!

BULGAKOV *(kelletlenül)* Igen, mindez tényleg nagyon izgalmas, csak hát... Félek, a végén még véletlenül kihagynék vagy összekevernék valamit. Márpedig a történelmi ténytészerűség számomra mindennél fontosabb, bárki megmondhatja. Úgyhogy talán jobb lenne, ha mégis inkább valaki más...

SZTÁLIN *(csitítóan közbevág)* Ne nyugtalankodjék, Bulgakov elvtárs, majd én segítek, számíthat rám bármikor. Sőt, felölem akár most rögtön bele is vághatunk. De előbb muszáj rágyújtanom... Nem zavarja, ugye?

BULGAKOV *(nem tudja mire vélni)* Dehogysis zavar, csak tessék... Ön igazi gondolatolvasó, Joszif Visszarionovics, magam is épp erre készültem... *(gyorsan a szájába vesz egy félig szívott szálát a hamutájból, az öngyújtóját keresgéli)*

SZTÁLIN Nosza, akkor lobbantsunk. *(félre, alig kivehetőn)* Jagoda, addsa a nyolcas számú pipámat!

A vonalban gyufa sercenése hallatszik, a kagylóból sűrű füst csap elő. Bulgakov szájából kihullik a cigaretta, csendben fulladozik egy sort. Malignus kilő az öléből és prüszkölve a kandallóhoz menekül

SZTÁLIN Így már mindjárt más. És most: munkára fel – írjunk remekművet! Szóval... *(hosszú csend)* milyen legyen?

BULGAKOV *(felsőhajt, próbál rögtönözni valamit)* Lássuk csak... Mivel nyilvánvalóan lehetetlen lesz olyan színészt találni, aki el merné... vagyis aki képes volna igazán meggyőzően alakítani Önt, azt javasolnám, szóljon az egész darab Joszif Visszarionovicsról úgy... *(drámai hatásszünetet tart)* hogy ő maga egyszer sem jelenik meg a színen!

SZTÁLIN *(elégedetlen mormogást hallat)* Abban meg mi a pláne? Ez valami avantgárd furfang? Nem értem.

BULGAKOV *(próbálja menteni a menthetőt)* Vagy mondjuk a főhős felbukkan, de csak a legutolsó jelenetben. *(ragyogó ötlete támad)* És Joszif Visszarionovics szerepében: Joszif Visszarionovics! A darab végén alászáll a színpadra *deus ex machina*ként, vagyis mint az...

SZTÁLIN *(ingerülten a szavába vág)* Nagyon jól tudom, hogy mit jelent! *(intenzív hümmögés)* Szó se róla, megfontolandó ötlet. Én mint *deus*... Kicsit azért furcsa lenne, nem?

BULGAKOV Használhatunk egy élethű bábút is.

SZTÁLIN *(már-már riadt indulattal)* Bábokról szó sem lehet!

BULGAKOV De hát miért?

SZTÁLIN Csak. Nem bízom bennük... *(nyúlós csend)* Na jó, de ez maradjon köztünk... *(bizalmas suttogásra vált)* Az egész azzal kezdődött, hogy tavaly belefáradtam kicsit a dögunalmas felvonulásokba. Tudja, hogy megy ez: munka ünnepe, Lenin születésnapja, mi egymás – minden hétre jut valami felhajtás a Vörös téren, kész agyrém, és persze nem mondhatom le, hogy venné az ki magát? De aztán eszembe jutott: a francnak szobrozzak órákig egy helyben szalutálva, amikor azt egy bábu is megcsinálhatná? Úgyhogy berendeltem az elvtársaktól egy hasonmást az ilyen alkalmakra. Daliás vörös-fényő test, csillogó gombszemek, lélegzetelállító bajusz vaddisznósörtéből – jóvágású fickóra sikeredett, mintha csak a tükörbe néztem volna. Dmitrijnek neveztük el. A novemberi évfordulás hacacaré alatt már ő fagyoskodott helyettem a mauzóleum tribünjén, és hatalmas sikere volt – a masírozó csőcselék észre sem vette a cserét. *(keserű sóhajtás)* Csakhogy Dmitrij idővel nagyon elkanászodott: elkezdett mindenféle eszement cikkeket írogatni a nevemben a *Pravda*ba. Végül kénytelen voltam agyonlővetni azt a pimasz Pinokkiót... *(fennhangon folytatja)* Úgyhogy bábok kizárva, világos? *(szünet)* Üsse kő, megcsinálom magam! No és hogyan menne ez a *masina*-dolog?

BULGAKOV *(lelkesen magyarázni kezd)* Nagyon egyszerű: darut fogunk használni. Kötelet vetünk Joszif Visszarionovicsra, fellógatjuk a magasba, aztán a kellő pillanatban belengetjük.

SZTÁLIN *(döbbenet suttogva)* Hogy engem... fellógatni...?

BULGAKOV A közönség imádni fogja!

SZTÁLIN *(a gutaütés határán, üvöltve)* A FELKÖTÖTT SZTÁLINT?!

BULGAKOV (*a szívinfarktus határán, hebegve*) Felejsük el... csak egy javaslat volt... majd kigondolok valami mást.

SZTÁLIN (*acélos ridegséggel*) Hát csak gondolkodjék, nem sietünk sehová – ne feledje, mostantól az örökkévalóságnak dolgozik! Annyit mindenesetre megígérhetek, hogy ha jól sikerül a darab, búcsút inthet minden gondjának-bajának, és talán még valami csinos kis állami kitüntetésre is feltűzzük. Amennyiben viszont mégsem menne az írás, jelezze bátran, arra is találunk megoldást. Bármikor szívesen beajánlom a szolovki alkotótáborunkba: biztonságos, jól őrzött környezet, változatos társaság, tevékeny munka a szabad levegőn – ott majd megjön az ihlet! Most viszont mennem kell. Sok szerencsét, Mihail Afanaszjevics.

BULGAKOV (*továbbra is halálra váltan*) Nagyon köszönöm, Joszif Visszarionovics... Akarom mondani, Sztálin elv... (*dobhártyaszaggató csattanás a vonalban*)...társ.

Falfehéren, üres tekintettel mered maga elé, remegő kezéből kihullik a kagyló, nagyot koppan az asztalon. Lassan Malignus felé fordul, megköszöri a torkát

BULGAKOV Nos, nézzük a dolog jó oldalát: járhattunk volna rosszabbul is...

MALIGNUS Hogy érted azt, hogy „járhattunk volna”?! Engem ne keverj bele, én itt sem...

Váratlanul közbeszól a technika ördöge – a vonal életre kel

SZTÁLIN Lenin szakállára, mekkora macskajancsi! Ennyit a B tervről... Jagoda, kerítsd elő nekem Majakovszkij elvtárs számát, hátha mégis elvállalja! Nagyon eltűnt mostanában – talán azóta meggondolta magát, és máris beletemetkezett a munkába... (*válaszul elmosódott motyogás*) Miféle hírt? (*moty-moty*) HOGY MIT CSINÁLT?! (*moty*) Puff neki. Micsoda egy megbízhatatlan bagázs...

Bulgakov dühödten kitépi a falból a telefon zsinórját, felkapja a készüléket és kivágja az ablakon. Darabokra robban az üveg, hideg szél és heves szitkozódás zúdul be az utcáról. Bulgakov a kandallóhoz tántorog, felkapja a piszkavasat, és Malignus panaszos nyávogására ügyet sem vetve elkezd kikotorászni a lángokból a kézirat maradványát. A tűz fokozatosan kialszik, a szoba sötétbe borul.

A fenti lakásban ismét felharsan a „Fel, vörösök, proletárok!”

KÓRUS A MAGASBÓL

Reszkessetek, mert feltá-áá-aaaad...

Turi Márton (1986, Budapest) irodalomkritikus, a Helikon Kiadó szerkesztője. Elsődleges érdeklődési területe a XX. századi és kortárs orosz próza. Kötete: *Rejtékutak a pusztaságban* (2016, JAK–Prae).

VÖRÖS GERGELY

A szülői ház

Családom sokáig minden mércével normálisnak számított.
Úgy csináltak mindent, ahogy a szomszédok.
A házat is önkezűleg építették.

Ez apám szerint elég magyarázat arra,
hogy a keleti oldala miért süllyedt meg egy picit,
és hogy miért van egy ujjnyi repedés a konyha falán.

Abban az időben normális ember nem aggódott azon,
hogy mi marad. Hogyan hat az anyagra az idő.
Arra meg már senki sem emlékezett, hogy mi volt ott száz évvel ezelőtt.
Azt hiszem, tó, esetleg mocsár lehetett.

Bár be kell látni, egy ujjnyi repedésért
harminc év nyugalmat bármelyik
előző generáció szívesen elcserélt volna.
Apám persze ezt nem tudja.
Nem volt Szibériában,
nem lóttek utána határőrök,
s nem kellett ölnie sem.
A repedés nem az ő alkuja volt.

Természetesen igaza van,
a süllyedés mértéke felgyorsulhat,
valóban ránk szakadhat az egész.
Aki majdnem ingyen kapja az életét,
a naplementét az ingoványosban várja ki.

Bányató

Egy mély világ szélén éltünk.
Az öregek még emlékeztek rá,
mikor a medrét kotorták.
Azokból az időkből származott,
amikor emberséget még nem ismerték.
A belsejét sárga bágerek hada vájta,
miután kinyerték a lényeket,
kerítést húztak köré, és megtiltották a fürdőzést.
Meghitt családi estéken remegő hangú anyukák
mumusként szóltak róla, és óva intettek minket.

Azt hiszem, mindegy is volt, hogy négy, húsz,
esetleg helyenként valóban hetven méter,
vagy hogy éltek-e óriás harcsák a mélyben.
A szerencsétleneknek ez nem segíthetett.
Csak csepegett róluk a víz,
miközben lila fejjel a parton heverték.
Mégvárták, hogy az erjedő gázok
felszínre hozzák a testeket,
mostanság - kegyeleti okokra hivatkozva -
ez a bűvárokra marad.

Aztán mégis odakerültünk minden nyáron.
Álltunk a szárazföld peremén,
s néztük, hogy lebeg a kérdés a színen:
négy, húsz vagy hetven.
Néztük, ahogy lemerül:
mi lehet odalent az árnyékunkban?
S hogy a fény hiányában van-e értelme
az árnyéknak egyáltalán.
Hogy az ott már valóban más világ.

Ha a lelket már kivájták, nincs mit tenni,
ezt az egészet betemetni se éri meg.
A veszélyt kordában tartani más eszközökkel is lehet.
A kerítést felújítják, újjá festett őrbódé,
őr és kutya is érkezik.
A tavat lassan elfelejtet,
és csak a meghitt családi estéken
gondolsz az alattad húzódó mélységre.

Anyám naplója

Múltkor ráakadtam anyám naplóira.
Őszinteségük meglepett.
Még születésem előtt íródtak,
így engem nem bántathatott meg.
Valószínűleg nem gondolta,
hogy bárki is olvasni fogja őket.
Harminc év viszont elég idő,
hogy elfelejtsd, kik és miért is számítottak.
De az igazság az,
hogy a titkok pórusainkon keresztül
lassanként a valóságba szivárognak.
Egy vízduzzasztó gátját képzeld,
ahogy közelebb érsz, látod,
hogy sok apró repedésen át szivárog.
Ha a struktúra elég stabil,
pánikra semmi ok.
A víztömeg évek alatt, lassanként tűnik el.
De gondolod, hogy maradt egy épeszű lélek abban a faluban,
Ami fölé egy ilyen tákolmányt emeltek?

Mihaszna csimbók

A mi utcánkban eddig senkinek nem volt őrbódéja. Padokat mi is tettünk a kerítés elé, ahogy illik, virágoskertet is telepítettek néhányan, gyöngyvirágtól az őszirózsáig van itt minden. De őrbódé? Minek az. Ha jól emlékszem, éppen a kiserdőből jöttünk hazafelé a kutyámmal, amikor lepakolták őket. Ráadásul mindjárt kettőt. A kocsibejárójuk mindkét oldalán elfér egy-egy a Sulyomék járdáján. Így mondom, hogy a Sulyomék, pedig az asszony már vagy egy éve elköltözött, a fiát is magával vitte a kerekesszékekkel együtt. A vadonatrúj, haránt csíkos, piros-fehér házikók elfoglalják a járda felét. Aki arra jár, kikerüli.

Neveket nem mondok, de egyes lakók szerint az őrbódé egy hasznavehetetlen kutyaól. Meg, hogy fakabát. Sufni. Fészter. Lomtár. Meg budi. Csimbók a ló faszán. Szerintem ez illetlenség. Ahol őrbódé áll, ott van mit őrizni, tehát oda őrt kell állítani. A bódé az őrt őrzi majd. Mert az őrnek is kijár az őrzés. Máskülönben agyonégethetné a tűző nyári nap, szétáztathatná egy kiadós eső, csonttá fagyhatna a hóviharban. Egy bódé akkor is tekintélyt parancsol, ha csak önmagában áll. Én már láttam őrbódét külföldön. Prágában például. Vagy Londonban! Igaz, azokban őrk is álltak. Találgatjuk, mikor jönnek az őrk a Sulyom háza elé, és hogy fognak kinézni. Furcsa emberek laknak mifelénk. Addig is, míg az őrk megérkeznek, többen oda hordják a szemetet. Reggelente üres üvegek, letépett alsóneműk, használt óvszerek mutatják, mi mindenre használható egy őrizetlenül hagyott őrbódé. Falán napok múltán grafittik emlékeztetnek az itt eltöltött pillanatokra. Napközben a bódékban, szokatlan pózokba álló emberek fényképezgetik magukat. Az egyik távolabbi lakó, a Schulcz meg is jegyezte, hogy na, megint kezdik.

Sulyom úr, teljes nevén Sulyom Béla egyre később jár haza. Már oltanám le a villanyt, még egyszer kinézek, csak úgy, megszokásból, jár-e valaki odakinn. Egyik alkalommal szerencsém volt, megpillantottam, ahogy éppen megérkezik. Mindkét őrbódéval kedélyesen elbeszélgetett, kezét az üres bódékba dugva megrázta, megveregette a bódék falát, csak ezután hajtott be a garázsba. Pár napra rá aranylós színű, méteres címerpajzs jelent meg a kerítésén. Két sólyom tartja, sisakdísz mint a magyar koronát mintázná, de csúcsán, egy domb tetején kettős kereszt díszleg. A pajzs közepébe különös műgonddal, apró részletekig kimunkált, négyágú dobócsillaghoz hasonló, fényes dombormű került. Egy jókora sulyom. Körülötte ilyen-olyan lovagkeresztek, rendjelek, harci fegyverek homorú mintázatai. *Aequitas, Fortitudo et Sapientia*. Cirkalmas gót betűkkel gravírozták a címer alá. Az utcabeliek, akik azt mondták, az őrbódé csupán egy hasznavehetetlen kutyaól, meg hogy fakabát, sufni, fészter, lomtár, meg budi, valamint hogy csimbók a ló faszán, most azon kezdtek tanakodni, vajon hány nap múlva tűnik el a kerítésről hatvan kiló szintisza sárgarézt.

A címer mellé új névtábla is került. Bárány Sulyom Richárd Dr. Nofene, Richárd lett a Béla. Nekünk ugyan mindegy, ha neki így jobb, semmi közünk hozzá. Amúgy is későn járt haza. Még az is fölmerült, hogy a Bárány talán angolul a Béla, vagy csak egyszerűen elírták. Akiknek az őrbódéről is megvolt a maguk alpári véleménye, most azt harsogták, hogy ők

előre megmondták. Mondtak mást is, de a nőstény lovak nemi szerveit is néven nevező bo-nyolult körmondataikat nehezen tudnám hitelesen fölidézni.

Talán egyedül én nem lepődtem meg, amikor Sulyom úr kerítésére szerelve egyik vasárnap délelőtt, templomba menet egy teljes fényképkiallítást találtunk. Tucatnyi fotón egy ismeretlen, múlt századi katona, báró Paczekfalvhy Sulyom Benő, a zalakarosi hős volt látható. Hol lovon, hol kivont karddal üvöltve egy sereg élén. Magányosan, gondolataiba merülve ír az íróasztala előtt. Boldogarcú gyermekek élén menetelve énekel. Egy festmény, amin éppen leszúr egy török basát. Minden kép mellett, ugyanabban a pózban, ugyanolyan messziről, ugyanazokkal a blendenyílásokkal, ugyanolyanra öregített fényképeken maga Sulyom Richárd látható. A festményen Sulyom Richárd is leszúr egy török basát. A két arc vonásai kísértetiesen hasonlóak. Nem vitatható, a szándék elérte célját. Sulyom Richárd, vagyis a Béla nem lehet más, mint a zalakarosi hős kései, egyenes ágú leszármazottja.

Az őrbódék gyorsan elhasználnának, ha nem őrzi senki. Azoknak lett igazuk, akik kezdettől budinak nézték. Bár az is lehet, ne zárjuk ki, hogy éppen ők kezdtek odaszarni. Az ösztönlények. Akik nem képesek átlátni, mi mivel jár. A budi bűze ugyanis eláraszt mindent. Beszökik az ablakon, belebújik a ruháinkba. A bőrünk alá. Bárhová menekülünk, könyvárba, hegytetőre, virágos mezőre, ott van velünk. De ami ennél is sokkal, de sokkal rosszabb, hogy a városban már a szagunkról megismernek. Aha, a Sulyom utcájából valók, ezt mondják. Fintorogva menekülnek előlünk.

A báró, mert egymás között már így hívjuk, nem Bélának, szóval a báró most új építkezésbe fog. Lapos tetejű házára tornyot épít. Azt mondják, magasabb lesz, mint a templomunk. Vagy majdnem akkora, de díszesebb. Sulyomfészek, hahaha. Nagyritkán még próbálunk gúnyolódni. Mostanában ritkán jár el hazulról, a házban késő estig égnek a lámpák. Egyre gyakrabban titokzatos vendégeket is fogad, de csak sötétedés után. Terveket szőnek. Terjeszkedni akarnak. A szomszédok azt beszélnek, meg akarják szerezni az egész utcát. Mintha őket egyáltalán nem zavarná az egyre elviselhetetlenebb bűdös. Az utca túloldalán álló takaros épületre már tettek is ajánlatot. De abból ugyan nem esznek. Mert ott olyanok laknak, akiknek már az őrbódéről is megvolt a véleményük. Mellesleg én is ebben a házban lakom. ■ ■ ■

Őshonos

Mások talán a széllal. Vagy hajón, délről. Azt mondják, banán között a legkönnyebb, mások az avokádóra esküsznek. De virágsziromban is lehet. Nem ők döntenek el, még csak az kéne. Anyukájuk beteszi őket, mire kicsomagolták az árut, már ekkorák, mint én. De ez sem biztos. Van, aki tovább utazik a banánnal, avokádóval, talán még akkor sem látszik, amikor kicsomagolják. Én itt születtem, ez a hazám, én őshonos vagyok. Ugyanahhoz az öregcsaládhoz tartozunk, ugyanaz a nemzetség. Ne érts félre, Pentatominik vagyunk ők is, mi is. A Raphygastert többre tartom, mint az ITIS-t. A nyugatiak nem tudnak hova tenni minket.

Mégsem hallgathatom el azt a korántsem elhanyagolható fölismerésem, amit még ezek a tudományos okostojások sem vettek eddig észre, hogy – csak a példa kedvéért – nem egyforma a szagunk. Vannak, akik azt állítják, bűz. Hogy bűzlünk. Azért ez sértő. Én illatnak érzem a sajátomat, az övök facsarja az orrom. Messziről megérzem, ha valamelyiket messzi földről evett ide a fene. Nem szólok rá, minek szóljak, a szagán úgyse tud változtatni. Meg a mozgása. Nahát. Minek annyit izegni-mozogni. Régebben rájuk szóltam, ne izegjete-

mozogjatok annyit. Ma már rájuk hagyom, úgyse hallgatnak rám. Legfeljebb hamarabb elfáradnak. Elnéző vagyok, elvégre tolerancia is van a világon. Meg, hogy a címerük. Ha csak egy kicsit jobban megnézné, bárki láthatná, mennyire más az övék. Már-már kihívóan eltér a mienktől. Vizsgálják csak meg a pajzsfő, a pólyahely és a pajzstalp rajzolatát. A különbség heraldikai üzenetére ki sem térek, nem szándékozom nyílt háborút indítani ellenük, de a tényekre igenis hazafias kötelességem föl hívni a figyelmet.

Tavasszal a legjobb, elő lehet bújni. A gyöngébbek, akik a széllel, vagy hajón érkeznek, délről, nehezebben bírják a telet. Ha bejutnak egy templomba, vagy pincébe, akkor jó. Ha nem, akkor maradnak a sziklahasadékok, erdők, odúk. Mi őshonosok a függönyredőben, két ablak között is vidáman áttelelünk. Ezek meg jönnek utánunk, mellénk kucorognának a büzüssel. De ha egyszer nem férünk el! Ha néhánynak a hátunk mögött mégis sikerül besunyogni, inkább hagyjuk őket a fenébe. Csak ne jöjjenek a közelünkbe legalább. Ez hiba, belátom. Ha összekeveredünk, elvegyülünk amazokkal, okot adunk a tévedésre. A mi életünk is tele van kockázattal.

Bevallom, egyedül az sért, hogy még a nevünk is ugyanaz. Egyszerűen csak azt mondják rám, de amazokra is: büdösbogár. Pedig mi, őslakosok vagyunk. Nekünk megvan a helyünk. Itt kell élnünk. Nekünk igenis van feladatunk. Nem hiába lettünk mezei poloskának teremtvé. Mi nem. ■ ■ ■

Rezervátum

Az idegenvezető rám szól, hogy jöjjenek vissza a rámpára. Azt mondja, shy snake, szégyenlős kígyó, így hívják, itt él az aljnövényzet takarásában, mérge azonnal öl. A rámpára nem kúszik föl, vagy, ha föl is kúszna, kísérőink azonnal elkapták. Hosszú botot visznek a vállukon, villás végét a kígyó fejéhez szorítják, mutatják, hogyan kell. Már-már megnyugszunk, amikor észreveszem, hogy odalenn, a páfrányok között, az indák takarásában valaki utánunk lopakodik. Kérdésemre, hogy a helyiek miért nem használják a rámpát, kísérőm arcán észreveszem a pillanatnyi zavart, pislog. Megvetik, válaszolja. Szerintük a rámpa csak fölösleges óvintézkedés, büszkéek. Sokan azt hiszik, rajtuk nem hat a mérge. Pedig... de itt elhallgat. Egyre meredekebb csapáson bandukolunk. Elhagyunk egy tisztást, temető. Aki nem a folyóban végzi, vagy nem tépik szét a vadak, ide kerül. Az esőerdő ontja a párát, fullasztó a hőség. Majmok visítoznak, madarak vijognak fölöttünk. A hegy tetején elcsöndesedik az erdő. Kilátótoronyhoz érünk, az erdő lombkoronája mint zöld takaró lüktet a lábunk alatt. Szabadság kilátó, így nevezik. Régen szobor állt a kilátó helyén, vagy inkább a kilátó volt a szobor talpzata, magyarázza az idegenvezető. A helyiek emlékezetében pálmát tartott a kezében, majd' akkora volt, mint ez a kilátótorony. Ott arra, mutat a folyón túlra, ott egy hatalmas gödör. Helyén egykor a földrész egyik legszebb épülete állt. Az ország háza. Máig nem tudni, mire használták. Az ásatások megakadtak, a feltárássra szánt összeg szőrén-szálán eltűnt. A talajmintákban igen magas a toxikus anyagkoncentráció, kipusztul minden a helyén. Még az állatok is nagy ívben kikerülnek. Mi sóval szoktuk, szólal meg mögöttem valaki, nevetünk.

Alattunk, nem is túl távol hatalmas, szokatlan formájú kötömeg ágaskodik. Az erdő már bekebelezte ugyan, tetején, oldalán rattan fák, óriás pálmák, körülötte páfrányzuhatag omlik a mélybe, szabályos kontúrja mégis elárulja, ezt emberi kéz alkotta. Vezetőnk bólogat, igen. A király vára. Ma is ebben lakik, az egyik sziklaüreg éppen maradt, abban.

Távcsövön keresgéljük a sziklaüreget, nem találjuk. Az omladékokra ráfolyt üveg visszaveri a fényt, vakít. Ám mégsem hiába nézelődünk. A romok közötti tisztáson rongyokba bugyolált emberek szorgoskodnak. Fát hasogatnak, rönköket, dézsákat cipelnek. Néhányan bunkóra támaszkodva, unottan bámészkodnak. Az omladék árnyékában mozdulatlanul ül valaki. Valami van a fején. Ő a király, magyarázza vezetőnk. Szerencsések vagyunk, hogy láthatjuk. Ritkán mutatkozik. Az ünnepre készülnek. Miféle ünnepre? Győzelem-ünnep. A hitványok felett aratott győzelmüket minden évben megünneplik. Már, ameddig akad minden évben hitvány. Idén akadt, ellopta az oroszlanos kapu egyik oroszlánját, de lefűllették. Már mindent bevallott.

Az Oroszlános kaput az útikönyv is megemlíti, mégis ide kellett jönnöm, hogy megértsem, mi ez. Egy beomlott híd nyílását, vagy mondjuk úgy, kapuját nevezik így, és valóban, a kapu mindkét lábát kőoroszlánok őrzik. Vagyis őrizték, mert az egyik évekkor el-elűnt – magyarázza az idegenvezető. Hogyan tud eltűnni egy ekkora oroszlán – csak úgy? –, csodálkozunk. Idegenvezetőnk előbb szétnéz, nem hallja-e valaki a helyiek közül, int, hogy menjünk közelebb, majd ezt suttozja:

Itt minden az övé. Elad mindent. Ha mások is találnak ezt-azt, be kell szolgáltatniuk, vagy meghalnak. Az oroszlánt is eladta. Most azokkal végez, akik látták.

Mire lekászálódunk a kilátóról, benépesül a tisztás. Helyi árusok. Rongyba tekert zugportékáikat kínálgatják valami ritmikus nyelven, amit csak ők értenek. Bronz törmelékek, a szabadság-szobor maradványdarabkái. Megolvadt, réz ajtókilincs. Lepénnyé szétfolyt pénzdarab. Üszkös kereszt. Egy tábla, rajta koponya, mellette felirat: VI ÁZZ. NAG SZÜLT G. How much – kérdezem az eladótól. Őszül a homloka, nálam magasabb, drótkeretes szemüvegén az egyik lencse pókhálósan repedezett. Leguggol, nevelésesen nagy számot ír a homokba. Rázom a fejem. Mellettem angolul folyik az alkudozás valami madárlábra, törött kard van a karmai között. Az idegenvezető int, itt ne vegyünk semmit. A kijáratnál mindenkit megmotoznak, ha lebukunk, elveszik. Ha bevalljuk, kitől vásároltuk, az a hitványok sorsára jut. Az is, akiről két tanú állítja, hogy tíz szónál többet ismer idegen nyelven. Távolodunk, vissza a rámpához, a helyiek követnek, kiabálnak, de már csak a saját nyelvükön. Mutogatják, mit vegyünk meg. Könyörögnek. Már töredék áron odaadnák. Kísérőink a villás végű botokkal kergetik el őket.

Bambusból ácsolt tribünről, az Oroszlános kapuval szemközt, az akadémia omladékairól nézhetjük a ceremóniát. Az oroszlanos kapu közepébe állítják a hitványt, hogy mindenki jól lássa. Hátról ütik le. Mire felocsúdok, már elvágta a torkát, szíve lüktetve löki a habos vért a gyors sodrású folyóba. Amikor kiszenvedett, egy pap kinézetű alak kivágja a szívét, máját és a tüdejét. Előbb az ég felé emeli, majd a tömeg felé, ezután gőzölgő üstbe helyezi.

A nép ujjong.

Amikor a hitvány levágott feje is tálcára került, néhány másodpercre elájulok. Émelyítő szag terjeng, égett zsír szaga. Füstje egyre magasabbra száll, s mellettem valaki épp azt magyarázza, ezzel bírják rá az isteneket a leereszkedésre. A ceremónia végén a pap még boldogabb jövőt jósol a hitvány lapockacsontjából. Futni kezdek, bárhová, csak innen el. A távolból még hallok a szent táplálék osztására az üst körül gyülekezők kórusának áldáskérő énekét:

Jöjj el hozzánk, légy vendégünk.

...

diplomáciai tátogatás

diplomáciai tátogatás miatt
a könyvtár egész nap zárva tart
de azért nem gyűjtják fel
150 évig csillagos félholdas zászlók lobogtak
a hold jelenleg növekvő fázisban van
a következő telihold 5 nap múlva várható
a Föld egyetlen holdját nevezzük Holdnak
az utcákon rendőrök állnak készenlétben
a gyalogosok az úttesten nem mehetnek át
tilos a házakból az utcára kilépni
a csatornafedeleket lehegesztették
az utcai szemeteseket eltávolították
hogy ne akadályozhassa
a növekvő hold diadalmenetét
a szemét a mocsok a hulladék
a kedves vendég áthaladása
bűnügyi felügyelet mellett lesz biztosítva
pedig most még nem is a börtönbe szállítják

hasznos tanácsok

ne hagyjuk szem előtt
értékeinket
ne hagyjuk szem előtt
a szemünket

nehogy valaki
kinézzé magának
ne báméskodjunk
nehogy kifolyjon

kerékpárunkat
láncoljuk le
lakatoljuk le
és járjunk gyalog

táskánkat értékeinkkel
szorítsuk erősen
a szívünkhöz
és a szívünket is

lakatoljuk le erősen

hajnali macska

kollázs a Nyugat Plusz 2019. tavaszi számából

az üres lakásba
eljön a hajnali macska
tavaszi verset írni
négy sorost

88 négy sorost Czesław
Miłosz születésnapjára
minden sora az ember
egy-egy korszaka

az üres tavaszi versbe
megérkezik a macska
és a puha bársonyra
lefekszik

atyavilág – mondja
rövidgatya-világ
a semmi sörénye
belelóg a sörébe

*

eljön a hajnali macska
és azt mondja Kassák Lajosnak:
nem sajnós nem láttalak téged
amint a Duna-parton ballagsz
hazafelé Óbudára horgászbottal
a kezében
de így legalább fogtál valamit

Debreczeni György 1958-ban született Budapesten, jelenleg is itt él. Könyvtárosként dolgozik. Eddig 15 verseskötete jelent meg, a legutóbbiak: *ezen a szép napon: Thomas Bernhard breviárium* (AJ Téka Kiadó, 2019), *Három menetben, kollázs nélkül* (AJ Téka Kiadó, 2020), *nincs semmi, Tandori úr: Tandori-kollázsok* (AJ Téka Kiadó, 2021).

Ki eteti most a kiskólyákat

Támasztja falnak, szekrénynek, eldől. Asztalnak, csukott ajtónak, kinyitják, eldől. Az egyiket az orvos írta fel, a másikat a kuka mellett találta. Hangosan csattan a konyhakövön. Felkapja a fejét, mi volt ez. A botod, nagymama, válaszolják.

Az asztal végében üldögél, morzsolgatja az otthonkája szélét, amíg a család befejezi a reggelit, utána nyúl az ételhez. Amikor én kislány voltam, hajnalban etettük az állatokat. Még sötét volt. Előbb az állat evett, aztán az ember. Ne most, nagymama. Csenge, az unoka állva issza a kávé, késésben van. Nagymama almát pucol, a műanyag-nyelű kiskés hegyére tűzi a gerezedet, odanyújtja. Csenge nem kér, és elrohan. Nagymama a fejét csóválja, nem eszel te rendesen. Jobb kézzel hámoz, a bal karját csak akkor mozdítja, ha muszáj. Ráesett. Ica, a menyé keni a vállát minden este fájdalomcsillapító-krémmel.

Ica is rohan, csak gyorsan fúj még egy kis hajlakkot. Régen volt fodrásznál, sehogy se áll már a dauer. Lakkszagú, büdös az egész fürdőszoba, szerencse, hogy nagymama amúgy is ritkán használja. Ha nyolcvan évig megélt folyóvíz nélkül, most már minék. Inkább ereszt a lavórba, beviszi a szobájába, ott mosakszik. Még a ruhazsebkendőket meg a bugyogókat is kilögyböli magának, hiába veszekszik vele Ica. Jönnek a vendégek, kiülnek a teraszra, a koszlott bugyogók meg ott lengedeznek a szélben a szárítókötelen.

Kiürült a ház. Mióta nagymama a családdal lakik, ilyenkor körbejárja a lakást. Annak idején nagypapa holmiját nézegette. Van-e a fehérneműje között más is, mint szappan. Melyik hivatal küldte a *Szabad Föld* számai közé dugott borítékokat. A műhelyben az egyik fémdobozban, a kakaósban, nem csavarok voltak és szögek, hanem a pénzét tartotta benne nagypapa. Már a felirat alatt nyújtózkodó macska ábrázatán látta nagymama, mennyi van benne, megjött-e a fizetés, a nyugdíj. Nem tett szóvá minden forintot, valamennyit meghagyott nagypapának kocsmára. De ha a kosztpénzen felül túl sok hiányzott a kakaósdobozból, akkor hó végén lett egy rossz estéje nagypapának. Aztán a koszorúkat, mécseket figyelte, minden rokon hozott-e, nem pofátlankodott oda valaki idegen a gyertyájával a nagypapára.

Most a szobákba nyitogat, minden a helyén van-e. Csengének sajnos rossz az ízlése. Ez a fiatalembert, akinek a képeit kitette az ágya fölé, elég nagy szélhámossá lehet. Nem férjnek való. De mit lehet tenni, Csenge már így is benne van a korban. Ennyi idősen nagymama már... S a lánynak kilóg mindene, hasa, bokája. Egy vastag kötött pulóver kellene neki.

Nagymama kihúzza a felső fiókot Csenge íróasztalában, semmi papír. Miért nem leveleznek ezek a mai gyerekek, miért nem írnak egymásnak képeslapot. Azt nagymama is olvasgathatná, ha a *Katolikus Kalendáriumot* már unja. A bedobált holmik tetején az unoka személyi igazolványa. Szeméhez emeli a képet, sovány ez a lány, beesett az arca. A személyi középén meg van törve, feszíti a tokot.

Nagymama visszamegy a konyhába, tányérra söpri a morzsákat az asztalról, felaprít mellette egy szelet friss kenyeret. Meg akarja etetni a kisgolyákat. A kert végében van egy tó, annak a partjára száll le a kilenc kicsi golya. A fia, Gábor többször kérte, ne etessen madarakat, főleg ne kenyérrel. Feldagad a begyükben és elpusztulnak. Villant a szeme, az én madaraim másfajták, azok nem pusztulnak el, mondta Gábornak. Lassan lép a járdán, óvatosan gördíti a lábfejét, mint akinek meglazult a cipőfűzője és vigyáz, nehogy kibomoljon. Elmegy a veteményes mellett, bár ez nem igazi veteményes. Mit akar Ica egyetlen sor répával meg petrezselyemmel. Amikor nagymama pótolja, akkor Ica persze megsértődik. Pedig az eperpalánták fele, aminek a helyére került még egy sor répa, már rég kiszáradt.

Sokára ér a kert végébe. Nincs ott a tó. Golyák sincsenek, csak egy varjú rebben fel a szomszéd veteményeséből. Nagymama dühös, hogy se tó, se kisgolyák. Visszafelé kiborítja a kenyeret a répaágyás végébe.

Fáradtan ér vissza a házba, leül, elszundít. Dél felé felriad, elcsoszog az ajándékboltba. Abból talán nem lesz veszekedés. Hálátlanok. Hordja haza nekik kilószámra a húst, tojást, krumplit, lisztet, hogy legyen, és veszekednek vele. Bezzeg akkor örült Gábor, amikor a fél országon keresztül vitte neki a hazait a bentlakásos iskolába. Sokszor még a szeme is elkönnyesedett örömeiben. Ott sírdogáltak ketten a dohos fogadószobában, Szent Antal nézte őket a sarokból. Mindig sovány volt az a gyerek, most is sovány, bezzeg, ha még mindig ő főzne rá, nem Ica...

Ez az ajándékboltos hölgy is túl vékony, a körmei meg hosszúak, csoda, hogy bármit meg tud fogni velük. Az egyik polcon hátul, rózsaszín műanyag kaspók mögött elemes gumitélapók. Ha megnyomnak rajtuk egy gombot, ingatják a fejüket, hadonásznak és a *Jingle bellst* nyekergik. Vesz egyet az unokának. Rezeg a zsebe, Ica az. Nagymama, minden rendben? Elég meleg a lakás? Persze, persze, leteszi. Tudja, kedves, magyarázza az eladónőnek, a fiam rendes gyerek, de a menyem... Ellopja a nyugdíjamat. Letagadta, de én tudom, nem vagyok bolond. Az eladónő némán bólogat, visszaad a húszezresből, segít összeszedni a pultról a kiszóródott papírpénzt.

Gábor és Ica ötkor érnek haza. A folyosó sáros. A szobájukban, a szőnyegen szerződés, kórházi leletek, számlák Gábor fiókjából. Nagymama a fotelben bóbiskol, nem érti a kérdést, miért kerültek a papírok a földre. Nem tudja, hol van. Belenéznek az arcába, riadt anyóka-arc.

Nyolcvanöt éves, azaz nyolcvanhatodikban van. Az rengeteg fejkendő és ruhazsebkendő, még akkor is, ha a régieket sokáig meg lehet takarítani, mert nem olyan gyenge anyagból készültek, mint manapság. Nagymama gyümölcsmagokat szopogat savanyúcukor helyett, szilvamagot, meggymagot. A magokban bízni lehet, a magoknak olyan az íze, mint régen. Semmi más nem olyan, Csenge már nem bújik hozzá, nem falja az almáspitéjét, Ica süt, nagymamát már nem bírja a lába. Csenge megjön, becsukja maga mögött a szobaajtót, néha piros a szeme, ha kijön. Kilóg a hasad, gyere, adok pénzt, vegyél magadnak valami rendes ruhát, mondja nagymama. Csetelhetnél kevesebbet, mondja Gábor.

Csenge fején konty, borzas madárfészek. Most ez a divat, hogy sehogyan se áll. Utoljára akkor ugrott nagymama nyakába, amikor megkapta nagypapa csontkeretes szemüvegét. Hogy nézel ki. Ne már, nagymama, a retró a divat. A csuklóján tetovált bagoly. Ica és Gábor úgy tudják, henna. Boldog születnapot, kislányom, és Csenge kiskeresztet kap a homlokára, két szúrós pusztit az arcára, a kezébe meg a gumitélapót és egy cserép virágot. A földje szétlocsolva, a köré tűzködött műanyag gyöngyvirágoktól alig látszik maga a begónia. A tízezrest egy szentképhez gumizva adja nagymama. Suttog, hogy csak a lány hallja. Ha összeházasodtok ezzel a fiatalemberrel, akinek a képei ott vannak az ágyad fölött, adok százezret. Mindenki hallja. De nagymama, tizennyolc vagyonok.

Ica a papíros eset óta home office-ban dolgozik, hogy legyen nagymama mellett valaki. Megsokasodnak az ütközetek, bár nagymamának egyre kevesebb ereje van harcolni. Ica kihangosítja a telefont főzés közben, hogy bírod, kérdezik a vonalban, amikor nagymama belép. Ica terel. Nagymamáról vagy jót, vagy semmit.

Mint egy ezüsthajú, fürgé tündér, ó nagymami. A bal karja olyan merev, mint a zenélő gumitélapóé. A jobb erősen zsibbad, ahogy Icára támaszkodik ajándékboltba menet. Kinézett egy delfines hógömböt Csengének. De nagymama, munkaidő van. Addig járkál az

íróasztalához, amíg el nem jön vele az ajándékboltba. Tudja, kedves, mondja nagymama az eladónőnek, a menyem szokott megvédeni, amikor a fiam oda-odacsap nekem egyet. Ica és az eladónő összenéznek. Amikor nagymama nem látja, az eladónő int, elteszi ezt a mondatot is a többi közé.

Támasztják folyosófalnak, konyhaszekrénynek, eldől. Asztalnak, csukott ajtónak, kinyitják, eldől. Csak egy kicsit bírd ki, nagymama, mindjárt visszajövök. Hangos nyekkenéssel ér földet, felkapják a fejüket, mi volt ez. Nagymama.

Nincs folytonosság a napok között. Az altatóktól nyúlós köd üli meg a szobáját, nehezen ébred. A mellkasa, mint egy hógömb, megtelik vízzel. Pár napot kórházban tölt. Az ágy-szomszédjával fényképeket mutogatnak egymásnak, recepteket egyeztetnek. A néni gyanakodva méregeti a látogatóba érkező családtagokat. Nagymama sápadt, de jókedvű. Kilenc kis golya leszállt a tóra, elhozta nekünk a nyárt, dudorászik. Csengét a szekrényéhez küldi, a pénztárcájából kivesz egy tízezrest. Vegyél magadnak valami szépet az ajándékboltban. Csenge inkább a delfines hógömböt is behozta, megrázza, az éjjeliszekrényre teszi. Bárgyú, festett állatvigyor, csillámhó. Nagymama felsóhajt, nekem vetted, kisunokám, gyönyörűszép.

Azt hitték, csak a kórházi világítás, de otthon, a saját ruháiban is látszik, hogy fogzott. Felcsipegeti a morzsákat a tányérról, a zsemlét otthagyja. Ki eteti most a kiscgolyákat? Kéri, hogy vigyék el az ajándékboltba autóval. Nem viszik. Nagymama előkeresi a kórházi néni telefonszámát egy kockás papírról, Gábor beviszi neki a telefont, tárcsáz. Tudod, hadarja nagymama a telefonba, a fiamék be akarnak engem ide zárni. Azt mondják, hogy világjár-vány van, se bolt, se templom. Ezek azt hiszik, hogy elhiszem.

Fekszik néhány napig, a leveshez felül. Bejöhet egy kicsit a kutya? Nincs kutyánk. Nagymama sír, ne legyetek szívtelenek, hát látjátok, hogy én nem tudok kimenni hozzá.

Valaki jár a kertben esténként, nyakigláb, mint a kamasz Gábor. Engedjétek be, mert megfázik. Elfújja a szél, vékony, nem eszik eleget. Nagymama sem eszik eleget, elveszik az arca a fejkendőben.

Ica reggel benyit nagymama szobájába. A lapos takaró alól kilóg egy átlátszó anyóka-figura, kézbe veszi. Felkavarodik benne a víz, örvénylenek a csillogó mini húszezresek. Megnyomja a talpán a gombot, a figura megszólal. Tudja, kedves. Nem esztek eleget. Sovány vagy. Hálátlanok. Mi volt ez. ■ ■ ■

Banángyerek

Egy édesség-lerakat előtt áll. A fémdobozos Xixókat nézi, meg a tízes csomag Snickerst. Olajosan fénylő haj, csillogó körömlakk, neoncsíkos melegítő. Vivien.

Szombati tömeg, egy cipekedő család majdnem elsodorja. Élénk veszekedés a kerékgumival megjelölt parkolóhely fölött. Eladó hadonászik kibontott hentesjelmezzel, *nincs hozzá fűrés*, a vevőnek csak a válláig ér. Luxusautó tolat a gyalogosok között egyenletes tempóban, páran az utolsó pillanatban ugranak félre. Nyurga fiú szalamoszik egy ócska biciklivel, a kezében ételdoboz, megáll a lány mellett. *Megyünk a replikákhoz*, int a csarnok belseje felé Vivien, a fiú bólint. Sörtehaj, kifakult póló. Zhin.

Ügyesen kerülgeti a biciklivel a szembejövőket és az árusok asztalait, Vivien mögötte. Foszforeszkáló telefontokok, diszkófényben úszó Szűz Máriák, zárjegy nélküli italok, aranyszínű bizsuk. Az elektronikai cikkek lerakatanál egymáshoz láncolt műanyag bulldogok őrzik a koppintott laptopokat.

Vivien Zhin dobozába pillant, pirosas-barnás szószban úszó fehér kockák. *Ma po tofu, sebhelyesarcú öregasszony szójababsajt.* Zhin letámasztja a biciklit, zsebéből pálcikát vesz elő, egy kockát a lány orra elé tart. *Szagold meg, jó.* Vivien fintorog, *nincs is szaga,* aztán a szája veszi. *Nem rossz.* Zhin vigyorog, odahúzza egy ládát, ráül, eszik. Vivien a replikákat áru-
ló ruhásbódék kínálatát nézegeti, arany Gucci feliratú pólóra alkuszik, strasszos hajgumi-
kat próbálgat. A csarnok felerősíti a nyüzsgés zaját, a tető átmelegszik az őszi naptól. Gu-
mi- és műanyagbűz, a ruhák festékszága.

Továbbmennek, a biciklit otthagyják, ahová Zhin letámasztotta. A bódék, asztalsorok után boltok. Egy kirakatban piros-kék pixelszövegek villognak, négy open, három nyitva. A bal sarokban egyenként jelennek meg a betűk, J - É - Z - U - S É - L, eltűnik és felvillan az egész egyszerre, majd kezdődik előlről. Aztán félig üres bolthelyiség, lámpák és lámpa-
kellékek felirat. Neonfény, pár műanyag lámpabúra és krómutáncos falikar, de főként csu-
pasz, szürke polcok. Az egyik tetején, a fejük fölött pucér fehér játékbaba ül, kezei kinyújt-
va. A galérián öt kopasz próbababa arccal a lépcsőnek. A szélső bal melle törött, a bimbó
helyén csillag alakú lyuk. Öltönyös, aranyláncos eladó hadar Zhinnekné kínaiul. Zhin a pad-
lót nézi, a vállát vonogatja. *Banánygyerek,* sziszegi az öltönyös, és átvált magyarra. Vivien-
re néz, lehalkítja a hangját.

Vivien kioldalog. A telefonját nyomogatja, elindít egy youtube videót. Esküvőre gyüle-
kező násznép, mulatós aláfestő zene. A vőlegény aranyszínű öltönyben, a menyasszony fe-
jén strassztiara. Vágás, a pár fehér limuzin előtt pózol, a kocsin felirat, Szedra & Adriánó.

Zhin kilép a lámpaboltból, Vivien mutatja a mobilját. *Ilyen koronám lesz.* Zhin röhög. *Aha, és miből szeded össze, kínai gyerekekre vigyázol, mint a nagyanyád? Fenét, jól kell férjhez
menni. Mi az a banánygyerek?* Zhin legyint.

Kiérnek a csarnokból, nem lépnek be a következőbe. Itt alig jár valaki, csak a zsongás
szűrődik kétfelől. Friss levegő. Leülnek egy teherbicikli platójára. Sötét hajú férfi jelenik
meg az egyik épület sarkánál, zakója alól márkás karóra villan, a nyomában piacosok em-
ber-nagyságú dobozokat tolnak kézi targoncán. Zhin Vivien háta mögé hajol, mintha ke-
resne valamit a teherplatón. Úgy marad, amíg a menet elhalad előttük.

Felegyenesedik, felgyűri a pólója ujját, megmutatja Viviennek a vállára tetovált halat. *Gazdagság.* A bajsza, mint a hínár, a farka legyező, tarajos a hátuszonya. Vivien közel hajol, *morcos feje van.* Előveszi a telefonját, a hal felé csücsörít, szelfizik. A képernyőn keresztülfu-
tó repedés éppen a lány szája és a hal közé esik. Megcsörren a telefon. *Aha, középen.* Leteszi. *Zhin, te nem is fogsz visszamenni Kínába. Dehogynem. De nem is tudsz kínaiul. Annyira tudok,
mint te cigányul. Mi az a banánygyerek?* Zhin hallgat egy pillanatig. *Kívül sárga, belül fehér.*

A hátsó csarnok ajtajában nagydarab öregasszony tűnik fel tömött ikeás szatyrokkal, meg-
ereszkedett szemhéján forradás. Szuszogva lép Zhinékné mellé, az egyik csomagot Viviennek
nyújtja. Ő megemeli, nyög, aztán leteszi a földre. Kivesz egy parfümöt, spriccel a csukló-
jára, az orrához tartja. Beletúr a táskába, napszemüvegek, nyifogó elemes kutyák, villogó
belsejű lufik. Az öregasszony is leteszi a szatyrot a földre, fújtat. Nyílik az első csarnok aj-
taja, fiatal srác tolja ki Zhin biciklijét, rátámasztva a törött mellű próbababa. *Este mentek?*
Aha, addig mosogatok. Jó bűdös leszel. Vivien egyszerre megérzi a csarnok mögül lengede-
ző égett olajszagot. Az öregasszony int a lánynak, gyerünk. Felküzdik a táskákat a válluk-
ra. *Ma hol lesztek,* szól utánuk Zhin. Az öregasszony hátra se fordul, úgy mondja. *Nyugati.*

■ ■ ■

Wellness

ssənɪɪəM

Érett női szerelemnek sorsa is van, nemcsak lángja, persze alázat nélkül is bele lehet halni bármibe. A fiatal nők nem kímélnék se istent, sem a félsüket házmestert az éjszaka közepén, feldörömbölik, felcsengetik az egész lépcsőházat, féltéglával törik be a hálósobád ablakát, és kipoztolják az egész fájdalomtörténetüket a világnak. Te sem menekülsz, bármit is ígért, bármelyik csillagot, nőként is az égről, bármilyen gondos védelemmel, anyáskodó fegyelemmel, ha kell önfeladással, mert gyermeki fájdalomában rád sem lesz tekintettel többé. Látna mindezt, beszari hétköznapi hősként, messziről kerülnek el minden sorsot, a beláthatatlan erők vákuumát, elveszítenélek téged is minden erőmmel, mert tudom, ha maradsz, ahogyan annyi példa bizonyítja ebben a kívénhedt, történetekkel telizsúfolt városban, garantáltan beléd pusztulok. Gyűlöllek, mert elárultál, gyűlöllek, mert elloptad a szabadságom, kiteregetted az életünket, megmérgezted a munkám, otthonomat, a belső békét, az élni szerető játékos gyermeket bennem! A képet, amit szerettem magamról, a csibészt, a hazafit, a költőt, akit másoknak is szeretni lehetett bolondulásig, engedékenyen és odaadóan, és aki szeretni tudott végtelen odadással, romlatlan hősiességgel, most végérvényesen elbukott. Itt maradtam, mint valami érzelmi maffiózó, léleknyomorító szektavezér, amilyennek anyád festett le, és festettél te is rólam neki. Nem számít, mit akarhattam kezdeni a világgal, mit javítani meg, mit dobni ki a szemétre, ebből a bűzlő nyomortelepből. Most kizárólagosan a rám fogott bűneimmel vagyok képes azonosulni, azzal, akinek látszom, azt az idegent is gyűlölni váltam képessé néhány héten belül. Elkezdtem undorodni attól, aki a tükröből néz vissza vérgyulladt szemekkel. Öregedni kezdett a szám, a szemem környéke, ami még több megvetést hozott, hogy nem a bölcsesség, hanem az élet teljes tönkretétele, ahogyan elszabadul a kreol bőr, hogyan az izmok és lebenyek elindulnak a vég felé.

Csak ne lenne ennyi tanácsadó, ennyi nagyokos, ne lenne ennyi üresjáratú, el sem kezdett, nagyerkölcsű, óvatos élet, megmondani most, hogy miként kell helyesen, fájdalomtól, csalódástól felkérgecsdni végleg. Levágattad a hajad, befestetted. Új iskolát kezdesz és minden korábbi tervedet feladod, elköltözől az országból, munkát vállalsz egy jómódú családnál, és idegennél idegenebb nyelveket tanulsz, hogy megfelejthesd az eddigi szereteted minden ritmusát, tájszólását. Kidobod vagy elégeted a ruhatárad, úgy élsz, ahogyan a helyiek, úgy öltözől, ahogyan az özvegyek a gyászidő letelte után. Mert mit sem tudni a já-

ratlan boldogságban erről a sokszínű, elsírhatatlan örök gyászról, virágminták foszlott szirmairól, illatáról a fészületlen ősznek. Az árulást meg lehet bocsátani, a csalást is, a hiányodat nem, a szerelem több, mint esztelen lelkek, szívek vegyülése, csattogása, mint strandpucsock uszodamedencékhez vezető vizes folyosóin. Nem írok, nem hívlak, nem csúszkállok érzelmi szélsőségeimben, nem kereslek, ennyi épp sem elég, hogy végre elfelejtsük egymást.

Összecsaptak fölöttem a hullámok, hallgattam a víz moraját, mint még anyám méhében, és úgy képzeltem a hosszú, uszodai merülésben, kimossa belőlem a klóros, vegyszeres medence tompa moraja negyven évem minden tévedését, önfeladását, árulását, fel nem ismert és belátott mocskait.

Ülök a folyosón, és nincs az a köntös, ami szembe jöhetne a wellness igényeimmel, a szaunacsenddel, változékony jólétemmel. Mondhatnánk úgy is, nincs nagyobb magány a fizetett élet vendégeskedésnél, sem a kiparancsolt pihenőidőtől. Kicsekkolni tizenegyig, de a takarítóbrigád rám kopog tízkor, zúgnak a porszívók, zúg a fejem újra és számolom a keretezett képeket a falon. Olcsó grafikák, keresem bennük a továbblépés módzatait, az életben maradás lehetőségét. Szeretném magamat szeretni újra, megbocsátani neked is, és viselni tudni mások grafikai, egyszeregy vonalát, életvezetését, de előbb világosítson fel valaki, aki érdemes, merre találok a liftekhez, a kifelé vezető utat ebből a pokolból. ■ ■ ■

■ **Kürti László** 1976-ban született Vásárosnaményban. Költő, író. A Vörös Postakocsi folyóirat versrovatszerkesztője. Könyvei: *Félszavak* (1999), *Akvárium* (2003), *Alkalmi otthonok* (2007), *Testi misék* (2012), *a családról* (2017), *Ahogy én öleltem* (2020).

JÁNOSY ISTVÁN és INDIA

Jánosy István (1919–2006) neve és munkássága nem közismert, szinte csak az irodalom iránt érdeklődők szűk, elit köre ismeri Őt, pedig költői és műfordítói munkássága egyaránt óriási. Esszéi is különösen ritka értéket képviselnek. Irodalmi munkásságát jelentős alkotótársak és irodalomtörténészek – Baán Tibor, Ferencz Győző, Kabdebó Lóránt – méltatták. Jelen írás csupán arra vállalkozik, hogy munkásságának Indiához fűződő különleges viszonyát összegezze, a teljesség igénye nélkül.

„Jóság nem hiábavaló e földön,
Jótett, segítség soha kárba nem vész.”

Jánosy István a *Mahábháratában* található eposzból idézi Szávitrí szavait azon az Emléklapon, amelyet 2004. május 18-én a 85. születésnapjára rendezett ünnepség résztvevői számára készített. Korábban a 80. születésnapja alkalmából a soproni *VÁRhely* folyóirat egy teljes számot¹ szentelt munkásságának, ebbe az ünnepi számba elküldött tanulmánya *Gandhi és Bhagavad-Gíta*. Mindez arról tanúskodik, hogy Jánosy István számára egész élete során kiemelkedő jelentősége volt Indiának. Az őt közelről ismerők ezt szintén meg tudják erősíteni.

Negyven éves, amikor 1959-ben elvállalja a *Mahábhárata* néhány részletének lefordítását. Ekkor még nyersfordításból dolgozott, ám amint azt maga írja, annyira magával ragadta a szöveg, hogy „lázasan eszem neki a szanszkrit nyelv tanulását”². A Szávitrí fordítása a szanszkrit eredetiből készült, ez a mű volt az, amelyen keresztül elsajátította a szanszkrit nyelvet.

Élete eseményeire visszaemlékezve India iránti szerelmének ébredése szempontjából két meghatározó személyt említ³. Tízéves korában nagy hatással volt rá nagybátyja Hudecz Géza, aki *Mahátma Gandhi* nagy tisztelője volt, és sokat mesét neki Gandhi életéről és

mozgalmáról. Ettől kezdve Gandhi személye folyamatosan foglalkoztatta. „Eloolvastam róla mindent, amihez angolul, németül és franciául hozzájuthattam.” – írja⁴ Németh László Gandhi-drámáját elemezve. Tizennégy éves, amikor a Fasori Evangélikus Gimnázium tudós tanára, Faluba György kezébe adta a *Bhagavad Gíta* magyar szövegét. „A *Bhagavad Gíta* meg egy életre rabul ejtett.”⁵

A *Szávitrí, az asszonyi hűség dicsérete*⁶ című kötet talán élete legkedvesebb fordítása volt. A *Mahábhárata* és a *Rámájana* négy történetét tartalmazó gyönyörűen illusztrált kötet 1962-ben jelent meg. A szövegek Vekerdí József válogatása és nyersfordítása alapján készültek, de mint a visszaemlékezésekből tudjuk, egyes részeit Jánosy már eredetiből fordította.

Szávitrí, aki olyan volt, „mint testbe költözött szépségistennő” a „hőserényű” Szatjavánt választotta férjéül, akinek egyetlen hibája volt: a közeli halál várt rá. Szávitrí ragaszkodik szerelméhez akkor is, amikor megtudja, hogy: „mától számítva épp egy év, s elfogy élete testéből; Szatjaván lelke távozik”. Vezeklőruhát ölt, böjtöl, és amikor eljön az óra, hogy Jáma, a halál ura megjelenik, az alábbi sorokhoz hasonló könyörgő és bölcs szavakkal küzd meg vele:

„Lélekkel, testtel és szóval: Szeretet minden lény iránt.
Igazak örök törvénye: Segítség és adakozás.
Csak övéivel jár így el e világ gyermeke, viszont
a jó szeretve irgalmaz elfogott ellenének is!”

Tiszta, odaadó szerelme, állhatatossága és hősie hite által eléri, hogy Szatjaván visszatérhet az életbe.

A költő-fordítót szó szerint elbűvölik az áldozatos lelkületű, öntudatos indiai nő-alakok. Erről vall *A Mahábhárata fordításakor*⁷ versében:

*Mily bűvöletbe nyűgöztök, óh lángérényű hindu nők:
Szávitrí és Damajanti, hogy írom szorgos remeteként
sorsotokat Arany János nyelvén. Ti biztos éltetek
egykor, mert élnetek kellett virágok, csillagok jogán.
Damajanti, ki szíveddel választottad ki párodat
és tőle el sem állottál istenek kényszerére sem,
akkor se, hogy a Dzsungelben a végveszélyre otthagyt,
s lett méltatlan szerelmedre. Így gyúrtad újra hősnek őt. –
S Szávitrí! – annyi szép közül az egy év múlva meghalót
választottad! S titokban csak a homokóra-sercegetést
figyelted éjt-nap. És hogy jött az a nap! a Halál elé
elszánva magadat dobtad. S foggal, körömmel, ésszel is,
s tiúndér varázssal is térdre kényszerítettél a Halált,
csak mert a Halni-rendeltől vágytál foganni gyermeket!
(...)
Ez az, amiért hiszek benned, emberfaj annyi bűn után:
lesz még sok tiszta Szávitrí, ki odaáll a rőt ruhás,
behemót, koronás, ékes, napsugarakba villogó,
vörös-szemű, szederjeskék-, sáppadt, hurkot szorongató
Rémárny elé: „Ne több gyilkot! Fészket az egyre zsonduló,
sokasodó fiókáink számára! tágulj terűt,
mind bölcsebben pihéssz, mind szívárványosabb egűt!”*

A Szávitrí megjelenése után két évvel 1964-ben jelent meg egy gyűjteményes kötet *Mahábhárata – Rámájana* címmel, amely a Mahábhárata és a Rámájana eposzok legszebb részeinek fordításait tartalmazta⁸. A 879 oldalon megjelent exkluzív kiadás tartalmának kb. egy-negyedét fordította Jánosy István.

A szanszkrit szövegekkel való foglalatosskódás során figyelme újra meg újra Gandhi élete felé fordul. Gandhi életében azt a fajta aszkézist csodálja, amely folyvást elemzi és korrigálja önmagát, és ezáltal „saját hasznosságát növelheti minden határon túl, és épp hasznosságának tudata a legstabilabb boldogság az ember életében, amit bizonyos okos aszkézis segítségével akár végtelenig fokozhat. Ilyesfajta aszkézisre nekünk, európaiaknak is nagy szükségünk lenne, hogy széppé varázsoljuk egymás életét. A Rámájana- és Mahábhárata-részletek világirodalmi jelentőségét én éppen abban találtam, hogy efféle önismeretre, önkorrekcióna ösztökélnek.”⁹

Gandhi életéről és munkásságáról szól az 1969-ben megjelent tanulmánya: *Gandhi a pedagógus*¹⁰. Gandhi személyének verseiben is emléket állít: *Gandhi halála*¹¹, *Gandhi*¹², *Gandhi kantáta*¹³, *Karmajóga*¹⁴. Az utóbbi verse az alábbi sorokkal zárul:

*„Ti bankoknak, konszerneknek kevély urai,
ti hadvezérek, pártvezérek, papok,
titeket már rég elfelejtettek,
de ez a csontváz fakír még élni fog
mindaddig, míg ember él a földön.”*

Mahátma Gandhit nemcsak politikusként látja, hanem jelentős filozófusnak és vallási reformátornak tekint. *Mahátma Gandhi és a Bhagavad Gítá*¹⁵ című tanulmányában bemutatja, hogy „a Bhagavad Gítá tanítása igen közel áll Jézus felfogásához, legalábbis Gan-

dhi értelmezésében.” Erről két másik tanulmányában is értekezik: *Visnu és Jézus*¹⁶ és *Bhakti jóga – keresztény Misztika (Bhagavad Gítá)*¹⁷.

A költő-fordító számára új inspirációt jelentett a szanszkrit szövegfordításokhoz a színházi adaptációk iránti igény.

Először 1968-ban az Építők Műszaki Klubja keretében működő Espresso Szinpad¹⁸ tűzte műsorra a Szávitrí, valamint a *Nala* és *Damajanti* eposzokat Jánosy István fordításában, *Istenek ölében* címmel.

A meghatározó motiváció azonban *Kazimír Károlytól*, a Thália Színház főrendezőjétől érkezett, aki nyáron a Városligeti Körszínházban rendezett előadásokat. Kazimír felfedezte a maga számára a hindu művészetet. „Megragadott a számunkra kevésbé ismert, több ezer éves kultúra hihetetlen gazdagsága”.¹⁹ Elhatározta, hogy színpadra állítja a *Rámájánát*, és ehhez megtalálta alkotótársaként Jánosy Istvánt. Jánosy lázasan fordított, az eredeti szövegből, és a dramaturgiai munkában is részt vett. Nagyon szerette ezt a munkát. A *Rámájana* bemutatójára 1971. július 9-én került sor a Körszínházban. A bemutatóról a televízió felvételt²⁰ készített. A főpróbán megjelent az Indiai Köztársaság budapesti nagykövete, C. B. Muthamma asszony, az eseményről beszámolt a korabeli filmhíradó²¹ is. A főszerepet két fiatal tehetség játszotta, Szita szerepét Venczel Vera, Ráma királyfi szerepét Mécs Károly alakította.

Szita személye mindennél jobban magával ragadta a költő-fordítót. Venczel Verának ajánlotta *Fohász és meditáció egy Szítá-szobor előtt*²² című versét. Feltétlenül ide kívánczik néhány részlet a versből:

*Te, India örök Szentje! Nagyobb Sívánál, Visnunál!
Talán nagyobb Buddhánál is.
Te vagy a bonc Természetnek, ős Ősanyánknak egyszerű,
gazella-termetű lánya, romlatlan szívű, gyermeki,
kit a bűneink elfödnek, megaláznak, csonkítanak,
de mindig visszatérsz hozzánk, ha végső kétségben hívunk.
(...)
Szenvedtél, meghaltál
a bolondos emberekért, kiknek szélből van a szívük,
a garázda férfiakért, kik a nőket megvetik
a törékeny kisdedekért, ha lelkiüket metelyezik,
és meghaltál az állatok üdvére is: madarakért és majmokért.
Szépségekre áhítoznak már a pólyás kisdedek is,
növények és állatok.*

A Rámájana színházi bemutatójának folytatásaként készítette el Jánosy István azt a válogatást, amely a teljesség igényével kívánta bemutatni a magyar közönségnek a *Rámájánát*, ezt a halhatatlan művet. Amint azt az 1979-es kiadás előszavában Szentmihályi Szabó Péter írja: „mesteri fordítása kibontotta az eposz fővonát, és hűségesen, élvezetesen tolmácsolta számunkra mindazokat a mozzanatokat, amelyekből az emberiség őstörténetének egy darabját megismerhetjük.”²³ A fordításról írva *Vekerdi László* megállapítja: Jánosy István

„az áttekinthetetlen eposz-kavalkádból kibont egyetlen fő témát és azt követi. Jánosy Rámájánája eleitől–végig Szíta története; Szíta születésének, boldogságának, elrablásának, szenvedésének, kiszabadításának, méltatlan kitaszítottasának, szent anyaságának és Földbeépülésének csodálatos története. (...) És most már mindent megvilágít eme központban tündöklő nőalak tiszta fénye. Ez leplezi le a korlátlan hatalom – a Rákszaszabirodalom – eredendő emberellenes manipulációit, de a szándékaiban tiszta ám lényegében a látszatoktól függő népuralom – Ráma királysága – kegyetlen megalkuvásait is. (...) Ismerős és kellően idegen marad tehát ez a világ, de mégis magyarrá változik, mert mindent fölemel és megszentel a Nyelv csodája, azé a tiszta szép magyar nyelv, mit Jánosyhoz foghatóan ma már nagyon kevesen uralnak, azaz tisztelnek fonséges és szíves uralkodójukként.”²⁴

A *Rámájana* utószavában²⁵, amely önálló tanulmányként²⁶ is megjelent, Jánosy sorai vallomásként szólnak: „A *Rámájana* alakjai közül Szítát a legvonzóbb, ő férkőzik leginkább szívünkhöz. Hiszen úgy érezzük, értünk, helyettünk szenvedett, a mi boldogságunkért, hogy megbékéltessen bennünket Földanyánkkal és háborgó ősképeinkkel.” Szítát, Ráma feleségét a démonkirály, Rávana elrabolta. Ráma legyőzte Rávanát, a gonosszal szemben bátor hős azonban a közvéleményhez igazodva gyáván viselkedett, hallgatott a Szítát érő rágalmakra, engedett a kételynek. Elűzte magától Szítát. Évek múltával szembesül tetteivel, ekkor azonban már nem nyerhette Öt vissza. Szítát így szól:

„Ha igaz, hogy csak öt féltem testben, szóban, szívemben is, úgy nyíljk meg alattam most a Földnek istenasszonya! Ha igaz: uramon kívül senki férfit nem ismerek, úgy nyíljk meg alattam most a Földnek istenasszonya! Amikor esküjét mondta, csoda történt. A föld alól sosem látott sugárzású trónus emelkedett elő. (...) s a Föld istennője leszállt róla, s Szítát szépen köszöntve csak hívta, karjával átfogta, s felülte a trónra ott. Amint a trónon ült Szítát, a Föld gyomrába süllyedett, s az Egekből virágosó hullott rá szakadatlanul.”²⁷

* * *

Jánosy István *Szavitri-fordítása* alapján TV-film is készült 1979-ben *Szavitri, az asszonyi hűség dicsérete* címmel (68 perc), rendező *Rajnai András*.

A Rámájana-fordítás felhasználásával 1989-ben az Állami Bábszínházban bábelőadás is készült Szilágyi Dezső átdolgozásban, Urbán Gyula rendezésében.

■ ■ ■

Lombos Antal (1948) szociológus, fiatal korától foglalkozik vallásfilozófiával, eszmetörténettel, társadalomtörténettel. Szellemi függetlensége érdekében 1970-től a rendszerváltásig műszaki területen dolgozott, majd 1993-tól szociálpolitikusként tevékenykedett. Jánosy Istvánnal 1965-ben ismerkedett meg, akiben atyai mesterét tiszteli. Neki köszöni, hogy megnyitotta előtte a görög Újszövetség, a Bhagavad Gítá és a jungi archetipusok világát.

JEGYZETEK

- 1 VÁRhely 1999/1
- 2 Id. Visnu világában, Kortárs 1965/2, és Jánosy István: *Élmények és emlékezések*, Magvető 1987. 120–140. old.
- 3 Kabdebó Lóránt: *Jánosi István*, Életünk könyvek 1975.
- 4 Meditáció és vallomás Németh László Gandhi-dramájáról in: *Élmények és emlékezések* im. 162–166. old.
- 5 Kabdebó im. 27. old.
- 6 *Szavitri – Az asszonyi hűség dicsérete. Négy ókori ind rege*, Válogatta és fordította Vekerdi József, a műfordítás Jánosy István munkája, illusztrálta Kass János, Magyar Helikon 1962.
- 7 Jánosy István: *Kukorica istennő*, Magvető 1970. 103. old.
- 8 *Mahábháratá-Rámájana*. Részletek a *Mahábháratá* és a *Rámájana* eposzokból Vál. Vekerdi Jó-

- zsef, Ford. többekkel Jánosy István, Magyar Helikon 1964.
- 9 *Élmények és emlékezések* im. 133. old.
- 10 Kortárs 1969/10 és *Élmények és emlékezések* im. 141–161. old.
- 11 Jánosy István: *Kukorica Istennő*, im. 102. old.
- 12 Jánosy István: *A kövendég*, Magvető 1977. 95. old.
- 13 Jánosy István: *Az álmodók útja végtelen*, Magvető 1981. 272–274. old.
- 14 Jánosy István: *Bátyánk a Nap*, 1998. (magánkiadás) 33–34. old., Jánosy István: *Összegyűjtött versek*, Kortárs kiadó, 2004. 579. old
- 15 Jánosy István: *Hallottad a szót?* Lyukasóra könyvek 1998. 85–95. old.
- 16 Jánosy István: *Arcok, lelkek, álmodók versek*, Magyar Írókamara 1993. 181–187. old.
- 17 Jánosy István: *Hallottad a szót?* im. 74–83. old.
- 18 Budapesten az Építők Műszaki Klubja keretében

- 1965-től működött a Belvárosi Irodalmi Presszó, amit később Espresso Színpadnak hívtak.
- 19 Ramájána, in: Kazimír Károly: *A népművelő színház*, Magvető 1972. 200–206. old.
- 20 Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet archívumában (rég színházi adattár) megtalálható
- 21 <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=20742>
- 22 Jánosy István: Két indiai szoborra in: *A kövendég* im. 90–94. old
- 23 Szentmihályi Szabó Péter: Előszó in: Jánosy István: *Rámájána*, Móra Ferenc Könyvkiadó, 1978. 8. old.
- 24 Vekerdi László: Jánosy István: *Rámájána*, in: *Diakonia* 1980/1. 90. old.
- 25 Jánosy István: *Rámájána*, Móra Ferenc Könyvkiadó 1978. 368–376. old.
- 26 in: Jánosy: *Élmények és emlékezések* im. 73–82. old
- 27 Jánosy: *Rámájána* im. 366. old.

A MELLÉRENDELŐDÉSEK IJESZTŐ GEOMETRIÁJA

Mezei Gábor: száraztenger
Kalligram, Budapest, 2021

Mezei Gábor verskötete a költő saját szavait applikálva „a közvetlen közeg pazarló geometriája”: ez a versnyelv a tereket, tájakat jobbra a retorikai közvetlenség pixelekkal dolgozó webkameráján át közvetíti, de azért akadnak itt klaszszikus röntgenfelvételek, sőt ezoterikus aurarajzok is. A nézőpont, a látásmód viszont alapvetően reduktív és objektív, még a merészebb képzettársítások előtt megnyíló látvány megjelenítésekor is „pontos” reflexióra törekszik, visszavezeti magát az észlelés és absztrahálás alapttechnikáihoz, a minimális pixelhez. A színesztézia feltűnő jelenléte (pl. a két domináns szín, „a barna zsibbadt könnyűsége” vagy a „szénszürke tapintása”) sem dekoratív elem, hanem az egymást ténszerű észlelésre bátorító érzékek állapotának megannyi diagnózisa.

A látvány hiába konkrét, a verscímek zöme ugyanis térképen visszakereshető helyeket ad meg tájékozódásul, ezek a locusok mégis egy privát geográfia tereibe vezetnek, a felvett pontok térképre vitele egy költői kartográfián belül érvényesülő hálózatot rajzol ki. Ez az útikönyv másfajta tényeket rögzít, nem tesz ideális ajánlatokat, nem konstruál a hagyománytudatra épülő látványvilágot. Minden útikönyvben benne van egy virtuális fotóalbum is a lényeginek tartott látványosságokról: ez a kötet olyan fotóalbum, melybe nem a látványosságok kerültek, hanem a rögzíthetőség teherpróbáinak dokumentumai.

A látvány hiába geometrikus, a matériára fókuszáló érzelemmentes technika nem szűr le ebből komolyabb következtetéseket, nem készít analóg listá-

kat, nem tárol adathalmazokat, hanem töröl és felülír. A múlt helyébe az emlékezés jelene lép, a szövegekre ilyenkor a bekéredzkedő szubjektivitás vagy a nyelvi önkény telepszik rá.

Egy másik szembetűnő jellegzetesség a hegemon pozíciójától megfosztott emberi test. Mi sem példázza ezt jobban, mint pl. a szerzői portréfotó. Csak egy alakot, egy guggoló testkontúrt látunk egy fotopoétikusan különösen innovatív módon „berendezett” tájban, nincs klasszikus portré, szerzői arc, a helyén a tájban létező, az ártérhez tartozó és a látvány geometriájába bele-

komponált, eljelentéktelenedő, beolvadó, szinte a maga konkrét egyediségében azonosíthatatlan emberi figura lép. A kontúr jelenléte és jelentése a térben a versvilágnak is meghatározó tárgya lesz, a jelenségek egy-egy gyűjtőfogalom kontúrjai közé rendeződnek, a kerületeknek „morfológiája” van, a páros hiánynak „ökonomiája”, a távolságnak „mélyszerkezete”, de olykor ezek a módszertani szerkezetsémák hiányszerkezeteként vagy redukcióként működnek, pl. „nincs szintaxisa a hőésnek”. „Az újrajátszott felvételeken nincsen senki sem” – jelenik meg a látvány mint hiány a kötetben, a történés ember nélküli jelenlét, maga a celani értelemben zajló semmi. A verskötet a tájba, geometriába, pixelesedésbe belesemmisülésünk krónikája is.

Máskor viszont egészen közel kerülünk egy-egy lényhez, főként növényhez, állathoz: „csiga mászik az / aszfalt párás tükrén, és benne ragad a ve- / szélyzónában” (lengyel_stny.). Persze, a veszélyzóna és az aszfalt elsősorban az ember jelenlétére utal. A veszélyzónába való belépés vagy a komfortzónában időzés azonban nem tudatos választás eredménye, hanem látvánnyá nagyított helyzet, melyről csak a beszélőnek van tudomása, viszont ez traumatizáló tudássá fokozódik: „ha rálépsz, neked fáj job-/ban”. Ez a fajta érzelemgazdálkodás a kötet egyik meghatározó manipulatív gesztusa. Hasonlóan erős a színesztézia vagy a hypallagészerű képek zavarában feloldódó látvány dehumanizálása, pl.: „kásás, süket arcok” jelennek meg, illetve „megszédül az utca”, vagy a növényesítés metaforikus pozícióival való manőverezés, pl.: „aszfaltba nőtt, ferde lámpaoszlop”, illetve a halmazállapotváltás, pl. „folyékony szél”.

Olykor a versgeometria az intertextusokat jelenti, pl. a *bükk-szentkereszt* című versben így képez teret „a hegesztett kockacsend”, mely Pilinszky *Ravensbrücki passió* című versének első strófa-kockáját rajzolja bele a Mezei-vers háttérébe. A térrel való szimbiózis kikerülhetetlenül rákopírozódik a hagyomány jelenidejűsített időstruktúráira. A szimultaneitás pedig teljes joggal

bizonytalanítja el a látványok hierarchizálhatóságát, „minden” a mellérendelődések ijesztő geometriájába veszik.

A tér, a táj lehalkítása, kihangosítása különösen költoői megoldásokat eredményez, pl.: „halk sөvény”, „ahol összeér, a tompa / zúgás a kőben”. A zenei terminusok regiszterének bevonása metapoétikus gesztusokat sejtet, a teret, tájat kiolvasható, lejátszható partitúrává teszi, miközben az írást is komponálássá avatja. A szöveg materialitására utaló elemek, pl. „a hang önkarata” vagy a „dallamos nyomok” típusú szerkezetek mellett a tájat, teret átformáló akaratot megtestesítő szél is egy zenei kompozíció logikáját vágyná követni: „az üveg nyakán nem szól a tisztára hangolt / szél”, s nem egyszer a hangzáselemek szétesésének vagy analizálásának vagyunk tanúi, pl. az „egy félhang szeletei”-hez hasonló fordulatokban. Ráadásul a kötet záró versének vége is zenei megkomponáltságot sejtet: „elérsz a hanghatárig” – mondja a szöveg, azt viszont nyitva hagyja, hogy ez a csöndből induló folyamat-e vagy épphogy az elviselhetőség türeghatáráról van-e szó.

A záró versben még a „semmi” is aktuális formát kap, miközben a test épp elveszteni készül az érzékelés, sőt az érzékelhetőség esélyeit és lehetőségeit: „a tenyeredet / nézed, homályosra ázott, fel kéne / állnod innen. szorongsz a testedért, / száraz szájpaddásodon béna a nyelv.” A címmé emelt *száraztenger* talán ennek a nyelvben, geometriában, pixeleken feloldódó emberi testnek a paradoxonja is, a tengernyi apró elemből álló létezőbe belesorvado és abban feloldódó, nyomtalanul eltűnő létszorongatottságé. ■ ■ ■

Csehy Zoltán (Pozsony, 1973) költő, műfordító, irodalomtörténész. Legutóbbi könyve a Kalligramnál: *Aritmikus képzelet* (2021).